

Vreemdetaalbeheersing door Belgische politici

Vergelijkend onderzoek naar het Nederlands van Belgisch-Franstalige politici en naar het Frans van Belgisch-Nederlandstalige politici

Madison BERTRAND
Promotor: Prof.dr.Philippe Hiligsmann

Année académique 2016-2017

Master en communication multilingue, à finalité spécialisée en langues des affaires

Vreemdetaalbeheersing door Belgische politici

Vergelijkend onderzoek naar het Nederlands van Belgisch-
Franstalige politici en naar het Frans van Belgisch-
Nederlandstalige politici

Madison BERTRAND

Promoteur : prof. dr. Philippe Hiligsmann

Année académique 2016-2017

**Master en communication multilingue, à finalité spécialisée en
langues des affaires**

DANKWOORD

Na een intensieve periode van bijna één jaar is het zover. Met het schrijven van dit dankwoord leg ik de laatste hand aan mijn scriptie. Het was een periode waarin ik veel heb geleerd, op wetenschappelijk gebied, maar ook op persoonlijk vlak. Omdat het niet altijd gemakkelijk was, wil ik me richten naar allen die geholpen hebben bij het tot stand komen van deze scriptie. Ook wil ik stilstaan bij de mensen die me enorm gesteund hebben.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor, prof. dr. Philippe Hiligsmann bedanken. Tijdens mijn bachelor in de taal- en letterkunde aan de Universiteit Namen las ik zijn wetenschappelijke teksten met grote interesse. Toen mijn master in de meertalige communicatie aan de UCL begon, wilde ik dus mijn scriptie met hem als promotor schrijven. Ik wil hem bedanken voor zijn grote beschikbaarheid ondanks de werklast waarmee hij geconfronteerd wordt. Ook zijn zijn raadgevingen en adviezen van grote hulp geweest.

Ten tweede wil ik de steun van mijn familie en vrienden vermelden. Zij hebben mij steeds opgevangen in moeilijke momenten, de twijfels die daarmee gepaard gingen ondervangen en dankzij hen is een groot deel van deze scriptie tot stand gekomen.

Ten slotte gaat mijn dank ook uit naar al mijn collega's van de FOD Buitenlandse Zaken die me gesteund hebben tijdens het hele proces. De hoeveelheid steun die uit deze hoek is gekomen valt moeilijk onder woorden.

INHOUDSOPGAVE

DANKWOORD

LIJST VAN AFKORTINGEN

INLEIDING	1
HOOFDSTUK I: WETENSCHAPPELIJKE CONTEXT	3
1. Tweedetaalverwerving en tussentaal	3
2. Factoren die de tussentaal beïnvloeden	4
2.1. Contrastieve factoren.....	4
2.2. Universele factoren	5
2.3. Persoonsgebonden factoren.....	6
2.3.1. Leeftijd	6
2.3.2. Attitudes en motivatie	6
2.3.3. Leersituatie	7
2.3.4. Taalaanleg	8
3. Beschrijving van de onderzochte taalkundige fenomenen.....	8
3.1. Problemen van Franstalige NVT-leerders.....	8
3.1.1. Uitspraakproblemen	8
3.1.2. Syntactische en lexicale problemen	9
3.2. Problemen van Nederlandstalige FVT-leerders.....	10
3.2.1. Uitspraakproblemen	10
3.2.2. Vous dites ?	10
3.2.2.1. Lexicale fouten	11
3.2.2.2. Syntactische fouten	11
3.2.3. Stemverschijnselen in het Frans	12
HOOFDSTUK II : OPZET VAN HET ONDERZOEK	14
1. Onderzoeksvragen	14
2. Hypotheses.....	14
3. Methodologie.....	15
3.1. Dataverzameling	15
3.2. Werkwijze.....	18
3.2.1. Franstalige politici.....	18
3.2.2. Nederlandstalige politici	19

HOOFDSTUK III : RESULTATEN	21
1. Analyse van de Franstalige politici	21
1.1. Charles Michel	21
1.1.1. Aanblazen van de <i>h</i>	21
1.1.2. Uitspreken van de slotklank.....	22
1.1.3. Korte en lange klinkers.....	23
1.1.4. Assimilatie	23
1.1.5. Genus	24
1.1.6. Plaats van de persoonsvorm.....	26
1.1.7. Lexicale fouten.....	26
1.1.8. Bespreking Charles Michel	27
1.2.6. Plaats van de persoonsvorm.....	31
1.2.7. Lexicale fouten.....	32
1.3. Daniel Bacquellaine	33
1.4. Willy Borsus	33
1.5. Marie Christine Marghem	33
1.6. Sophie Wilmès	34
1.6.1. Aanblazen van <i>h</i>	34
1.6.3. Korte en lange klinkers.....	35
1.6.4. Assimilatie	36
1.6.5. Genus	37
1.6.6. Plaats van de persoonsvorm	37
1.6.7. Lexicale fouten.....	38
1.6.8. Bespreking Sophie Wilmès	39
1.7. François Bellot.....	39
1.8. Paul Magnette.....	40
1.8.1. Aanblazen van de <i>h</i>	40
1.8.2. Uitspreken van de slotklank.....	40
1.8.3. Korte en lange klinkers.....	41
1.8.4. Assimilatie	41
1.8.5. Genus	42
1.8.6. Plaats van de persoonsvorm	43
1.8.7. Lexicale fouten.....	43
1.8.8. Bespreking Paul Magnette.....	44
1.9. Elio di Rupo	44
1.9.1. Aanblazen van de <i>h</i>	44
1.9.2. Uitspreken van de slotklank.....	44
1.9.3. Korte en lange klinkers.....	45
1.9.4. Assimilatie	45
1.9.5. Genus	46
1.9.6. Plaats van de persoonsvorm	46
1.9.7. Lexicale fouten.....	47
1.9.8. Bespreking Elio Di Rupo	47
1.10. Joëlle Milquet.....	48

1.10.1.	Aanblazen van de <i>h</i>	48
1.10.2.	Uitspreken van de slotklank.....	48
1.10.3.	Korte en lange klinkers.....	49
1.10.4.	Assimilatie	50
1.10.5.	Genus	50
1.10.6.	Plaats van de persoonsvorm.....	50
1.10.7.	Lexicale fouten.....	51
1.10.8.	Bespreking Joëlle Milquet	51
2.	Analyse van de Nederlandstalige politici.....	51
2.1.	Kris Peeters.....	51
2.1.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	51
2.1.2.	Syntactische fouten.....	52
2.1.3.	Algemene uitspraak.....	53
2.2.	Jan Jambon	53
2.2.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	53
2.2.2.	Syntactische fouten.....	54
2.2.3.	Algemene uitspraak.....	54
2.3.	Alexander de Croo	54
2.3.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	54
2.3.2.	Syntactische fouten.....	55
2.3.3.	Algemene uitspraak.....	55
2.4.	Koen Geens.....	56
2.4.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	56
2.4.2.	Syntactische fouten.....	57
2.4.3.	Algemene uitspraak.....	57
2.5.	Maggie De Block	57
2.5.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	57
2.5.2.	Syntactische fouten.....	58
2.5.3.	Algemene uitspraak.....	59
2.6.	Johan Van Overtveldt.....	59
2.6.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	59
2.6.2.	Syntactische fouten.....	59
2.6.3.	Algemene uitspraak.....	60
2.7.	Steven Vandeput	60
2.7.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	60
2.7.2.	Syntactische fouten.....	61
2.7.3.	Algemene uitspraak.....	61
2.8.	Pieter De Crem.....	61
2.8.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	61
2.8.2.	Syntactische fouten.....	62
2.8.3.	Algemene uitspraak.....	62
2.9.	Theo Francken	62
2.9.1.	Lexicale en morfologische fouten.....	62
2.9.2.	Syntactische fouten.....	63

2.9.3. Algemene uitspraak.....	63
HOOFDSTUK IV: BESPREKING VAN DE RESULTATEN.....	65
CONCLUSIE	68
SAMENVATTING	70
RÉSUMÉ EN FRANÇAIS	71
BIBLIOGRAFIE	72
GEBRUIKTE VIDEO'S	74
BIJLAGEN.....	76

LIJST VAN AFKORTINGEN

- NL = Nederlands
- FR = Frans
- T1= eerste taal
- T2 = tweede taal
- NVT = Nederlands als vreemde taal
- FVT = Frans als vreemde taal
- NT2 = Nederlands als tweede taal
- FT2 = Frans als tweede taal
- T2 = tweede taal
- SLA = second language acquisition
- NT2 = Nederlands als tweede taal
- SOV = Subject-Object-Verb
- SVO = Subject-Verb-Object

INLEIDING

De vooroordelen zijn bekend. Vlamingen werken hard. Vlamingen zijn separatisten en arrogant omdat ze rijk zijn. Ze houden niet van Franstaligen. De Walen zijn lui, werkloos en profiteren van de sociale zekerheid. Ze willen en kunnen vooral geen Nederlands spreken. (Rasking 2006). Het is inmiddels al weer tien jaar geleden dat de RTBF de live fictie-documentaire *Bye Bye Belgium* uitzond. Deze legendarische uitzending simuleerde het einde van België omdat Vlaanderen zijn onafhankelijkheid zou hebben verklaard. De meeste Franstaligen wisten niet dat het om een absurde grap ging, en hebben dit geloofd.

In België leven twee werelden naast elkaar. En omdat elke gemeenschap haar eigen taal spreekt, zorgt dat voor spanningen. Sinds de onafhankelijkheid van het land in 1830 staat taal centraal in de organisatie van het land. De grondwet bepaalt dat mensen de taal van hun keuze mogen spreken. Zoals Mettewie het in haar syllabus *Taalverandering en taalvariatie van het Nederlands* verklaart, wordt de sociale breuk in België gekenmerkt door de taalkeuze (Mettewie 2013).

De beheersing van de andere taal is in België een communautaire zaak en deze stelling is allesbehalve nieuw. In ons land bestaat er echt een kloof tussen de schoolresultaten en de maatschappelijke verwachtingen. De verworven kennis van de tweede taal voldoet niet aan de eisen van de arbeidsmarkt of van het hoger onderwijs (Mettewie, Van Mensel & Belang 2006). Wat de jongeren en hun ouders betreft, die zijn ook niet tevreden over hun talenopleiding en verwijten een saaie en theoretische aanpak.¹ Ondanks aanbod en contactmogelijkheden blijft de tweede taal voor hen alleen maar een ‘vreemde taal’. In beide gemeenschappen wordt het Engels in ieder geval positiever beoordeeld dan het Nederlands of het Frans. Uit onderzoek bleek dat de Franstaligen immers minder gemotiveerd zijn dan Nederlandstaligen om de tweede taal te leren (Mettewie 2011). Het logische gevolg zou dus zijn dat de Walen meer tekortkomingen in het Nederlands vertonen.

Les performances en langues étrangères en Communauté française de Belgique sont assez éloignées de celles que l'on pourrait espérer ou seraient du moins souhaitables pour des citoyens dans un Etat moderne en ce début de XXIe siècle dans la situation géolinguistique actuelle. L'investissement consenti pour y parvenir est pourtant énorme en temps [...] mais aussi en argent [...]. Le constat est clair d'un rendement insatisfaisant de cet investissement [...]. (Braun 2002 :12; rapport au parlement CFB).

In deze scriptie wordt ingegaan op dit taal cliché. Beschikken Nederlandstaligen over een beter taalniveau dan Franstaligen? Is dat een stereotype of een realiteit? Om dit te onderzoeken zal een bepaalde groep nader bekeken worden, namelijk de politici. Omdat ze in de media vaak te zien zijn, versterken ze de stereotypen aan beide kanten. Een voorbeeld

¹ Bron: opiniepeiling INRA Marketing Unit, 2000-2001, i.o.v. TIBEM).

daarvan is onze voormalige premier Elio Di Rupo van wie altijd gezegd wordt dat hij het Nederlands helemaal niet goed beheerst.

In dit onderzoek worden zowel Belgisch-Franstalige politici die Nederlands spreken als Belgisch-Nederlandstalige politici die Frans spreken qua uitspraak geanalyseerd. Op die manier zal het mogelijk zijn om een vergelijking te maken en een zo breed mogelijk panorama van het beheersingsniveau van de Franse en de Nederlandse taal door politici. De invloed van de T1 op de verwerving van de T2 zal ook centraal staan om een mogelijke link te vinden tussen hun moedertaal en de fouten die ze maken in de vreemde taal.

Deze scriptie is in drie groten delen verdeeld. Het eerste hoofdstuk biedt een theoretische achtergrond. De volgende elementen komen er aan bod: ‘taalverwerving’ en ‘tussentaal’, de factoren die de tussentaal beïnvloeden en de uitspraakgerelateerde fouten van vreemdetaallearners van het Frans en van het Nederlands. Het tweede hoofdstuk vormt de opzet van het onderzoek, waarin o.a. onderzoeksvragen en hypotheses geformuleerd worden. Ten slotte worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd en besproken.

HOOFDSTUK I: WETENSCHAPPELIJKE CONTEXT

In deze scriptie wordt onderzoek gedaan naar gevallen van uitspraakproblemen en transfers in de productie van een vreemde taal. In dit kader worden specifiek het Nederlands van Waalse politici en het Frans van Vlaamse politici onder de loep genomen. Omdat al de onderzochte personen vreemdetaallearners zijn, wordt er ingegaan op de realisatie van een tussentaalvariëteit. Dit hoofdstuk gaat in op de theoretische achtergrond over de belangrijkste onderwerpen van deze scriptie. Eerst wordt aandacht besteed aan de begrippen ‘tussentaal’ en ‘tweedetaalverwerving’. Een overzicht van aspecten die het leren van een vreemde taal kunnen beïnvloeden is een ander belangrijk onderdeel van deze theoretische voorstudie. Invloedsfactoren bij de opbouw van de tussentaal zoals de contrastieve factoren, universele factoren, persoonsgebonden factoren of institutionele factoren staan hier centraal. Ten slotte wordt informatie gegeven over de verschillende linguïstische aspecten die in dit onderzoek aan bod komen.

1. Tweedetaalverwerving en tussentaal

Tweedetaalverwerving of SLA (‘second language acquisition’) is de discipline uit de toegepaste taalkunde die zich bezighoudt met het verwerven van een tweede taal. In de meeste gevallen wordt vanuit een taalkundig perspectief geen onderscheid gemaakt tussen tweedetaalverwerving en vreemdetaalverwerving. De term SLA wordt als algemeen begrip gebruikt. Zo schrijven Gass & Selinker (2008: 7):

Second language refers to any language learned in addition to a person’s first language; although the concept is named second-language acquisition, it can also incorporate the learning of third, fourth, or subsequent languages.

Binnen het onderzoeksveld van tweedetaalverwerving is het begrip ‘tussentaal’ een centraal element. Dat woord is de vertaling van het Engelse ‘interlanguage’ en werd voor het eerst in 1969 door Larry Selinker voorgesteld. Het verwijst naar het taalsysteem dat de leerder opgebouwd heeft aan de hand van de input die hij gekregen heeft (Hilgsmann 1997: 23). In zijn dissertatie ‘Prosodie en vreemdetaalverwerving: accentdistributie in het Frans en in het Nederlands als vreemde taal’ wijst Rasier (2006) op de voornaamste kenmerken van de tussentaal. Ik wil ze hier kort bespreken:

- De tussentaal is het resultaat van een creatief proces:
Het taalsysteem van T2-leerders vormt geen vereenvoudigde versie van de doeltaal, maar is wel een systeem met een eigen dynamiek en een eigen structuur die de leerder op basis van zijn input opbouwt.
- De tussentaal vertoont synchrone en diachrone variabiliteit:
Er bestaat dus variatie in de taalproducties van eenzelfde spreker, maar ook wordt het tussentaalmateriaal altijd herstructureerd. Zo gebeurt vaak taalverandering (diachrone variabiliteit).
- De tussentaal is doordringbaar:

Hiermee wordt bedoeld dat de tussentaal de invloed van allerlei factoren ondergaat. Tot deze factoren behoren o.a. de gebruikte testprocedure, de linguïstische context, maar ook individugebonden kenmerken zoals de leeftijd, het geslacht, de moedertaal, de motivatie van de leerder, enz.

Uit zijn pogingen om de doeltaal te spreken zal een vreemdetaalleerder unieke en persoonlijke uitingen produceren, die zich ergens tussen de moedertaal en de doeltaal bevinden. Bij het leren van het fonologische systeem van een vreemde taal gaan leerders dus uit van het klanksysteem van hun moedertaal en herstructureren ze dat systeem voortdurend op basis van de taalinput die ze in de doeltaal te horen krijgen (Baelen 2011: 1). In de loop der tijd komen de leerders steeds dichterbij de structuur van de doeltaal, maar het komt echter zelden voor dat leerders van een vreemde taal een moedertalig compensatieniveau bereiken (Ellis 2008: 28). Dit komt vooral door het fenomeen van fossilisatie. Er is sprake van fossilisatie in het geval dat het tweedetaalleerproces voortijdig stopt. Fossilisatie kan op verschillende tussentaalstadia plaatsvinden, dus ook nog op een relatief hoog niveau van taalvaardigheid. Een tweedetaalverwerver die heel goed Nederlands spreekt, kan het bijvoorbeeld nog steeds hebben over *de bestuur* (Kuiken 2002: 62).

Belangrijk te weten is dat het begrip tussentaal een dubbele betekenis heeft. Met deze term wordt ook de in Vlaanderen gesproken, informele Nederlandse spreektaal aangeduid. Deze informele omgangstaal verschilt per provincie en wordt ook 'regiolect' genoemd. In deze scriptie komt deze tweede definitie van tussentaal helemaal niet aan de orde.

2. Factoren die de tussentaal beïnvloeden

2.1. Contrastieve factoren

Bij het leren van een taal zijn de structuren van de moedertaal en van de doeltaal van groot belang. Naargelang de verschillende talen die aan bod komen, zal de tussentaal van de leerder dus ook verschillend zijn.

De contrastieve taalkunde maakt deel uit van de vergelijkende taalwetenschap en werd in de jaren 1950 door Lado bedacht. In deze theorie wordt onderzocht in welke mate talen van elkaar verschillen om vragen te kunnen beantwoorden of problemen op te lossen. In verband met het leren van een vreemde taal staat de contrastieve analyse centraal. Het idee dat het moeilijker is om een doeltaal te leren als er veel verschillen bestaan tussen de moedertaal en de doeltaal, terwijl het leren van de doeltaal makkelijker is als er overeenkomsten bestaan tussen beide talen, vormt het basisprincipe van de *Contrastieve Analyse Hypothese* (Lado 1957). De invloed van de moedertaal- en doeltaalstructuren uit zich in de tussentaal in de vorm van transfer. Het begrip 'transfer' verwijst naar elk gebruik van de moedertaalkennis in de loop van het leerproces van een vreemde taal (Baelen 2011: 4). De contrastieve analyse maakt een onderscheid tussen positieve en negatieve transfer. Als de moedertaalpatronen te veel van de doeltaalpatronen afwijken, kan dat tot negatieve transfer leiden. Daarop zal volgen dat de vreemdetaalleerder meer fouten zal maken. Het tegenovergestelde wordt opgemerkt bij positieve transfer: de leerders gebruiken een bepaalde doeltaalstructuur correct doordat ze diezelfde structuur in hun moedertaal kennen. Duitse leerders van het Nederlands zullen bijvoorbeeld van de grote overeenkomsten tussen het Duits en het Nederlands kunnen

profiteren. Een voorbeeld daarvan is de SOV-volgorde in bijzinnen die zowel in het Duits als in het Nederlands gebruikt wordt.

Bij de analyse van de uitspraak van vreemdetaallearners is het ook belangrijk te weten of de persoon één of meerdere andere talen verworven heeft. Transfers komen immers niet alleen van de moedertaal naar de doeltaal over. Zo kunnen patronen van andere talen ook in de doeltaal getransfereerd worden (Lightbown & Spada 2006: 93). Zo schrijft Odlin (1989:26):

When individuals know two languages, knowledge of both may affect their acquisition of a third. Most probably, knowledge of three or more languages can lead to three or more different kinds of source language influence, although pinning down the exact influences in multilingual situations is often hard.

Dit verschijnsel van transfer krijgt met betrekking tot het verwervingsproces van de uitspraak vrij veel aandacht, en zal ook van belang zijn voor dit onderzoek naar de uitspraak van het Frans en van het Nederlands door Vlaamse en Waalse politici. Het begrip van ‘transfer’ wordt door taalkundigen ook vaak ‘cross-linguïstische invloed’ genoemd. Er wordt in deze scriptie geen enkel onderscheid gemaakt tussen de twee begrippen, beide worden als synoniemen gebruikt. Hieronder staan enkele voorbeelden van cross-linguïstische invloed.

- a) Het Nederlandse woord *vraag* kan in het Frans worden vertaald als *demande* (‘verzoek’) of *question* (‘vraag om informatie’). Tweedetaalverwervers van het Frans met Nederlands als moedertaal gebruiken dus nogal eens het woord *question*, wanneer het om een verzoek gaat (Kuiken 2002: 63). Er is hier sprake van negatieve transfer.
- b) In het Engels en het Frans neemt het werkwoord dezelfde plaats in in de bijzin. De structuur van de moedertaal is dus positief voor het leerproces. Franstalige leerders van het Nederlands hebben geen moeite met een zin zoals “I know that he *likes* carrots” omdat beide talen met elkaar overeenkomen (zie in het Frans: “Je sais qu’il aime les carottes”) (Kuiken 2002: 63). Dit is hier een voorbeeld van positieve transfer.

2.2. Universele factoren

Bij fonologische transfer staat er veel meer op het spel dan de verschillen en overeenkomsten tussen de structuren van de moedertaal en van de doeltaal. Ook spelen wat ‘universele factoren’ een belangrijke rol. In de tussentaal van vreemdetaallearners gaat de voorkeur uit naar taalstructuren die frequenter, algemener of eenvoudiger zijn (Keys 2002: 76). Deze structuren worden ‘ongemarkeerde structuren’ genoemd. De gemarkeerdheid is de typologische afstand tussen de T1 en de T2. Er schijnt een relatie te bestaan tussen de graad van gemarkeerdheid en het optreden van transfer (Rasier 2006). De gemarkeerdheid wordt bepaald door de inspanning die een bepaald taalpatroon vereist. Hoe minder inspanning, hoe minder gemarkeerd het patroon. Kortom: de gemarkeerde vorm wordt minder vaak overgebracht naar de tussentaal dan de ongemarkeerde (Rasier 2006). Dergelijke voorkeuren voor bepaalde vormen en structuren zijn universeel en gelden voor alle natuurlijke talen. Deze principes kunnen ook als ‘taaluniversalia’ beschouwd worden.

In *Typological markedness and second language phonology* (2008) stelt Eckman de *Markedness Differential Hypothesis* voor. Als antwoord op de Contrastieve Analyse-hypothese benadrukt hij het belang van universele gemarkeerdheidsprincipes. Volgens hem kunnen de verschillen tussen de moedertaal en de doeltaal dus niet voldoende zijn om alle leermoeilijkheden van vreemdetaallearners te verklaren. Eckman schrijft (2008: 5-6):

The areas of difficulty that a language learner will have can be predicted such that: (a) Those areas of the target language which differ from the native language and are more marked than the native language will be difficult; (b) The relative degree of difficulty of the areas of difference of target language which are more marked than the native language will correspond to the relative degree of markedness; (c) Those areas of the target language which are different from the native language, but are not more marked than the native language will not be difficult.

2.3. Persoonsgebonden factoren

2.3.1. Leeftijd

Lenneberg (1967) formuleert de *Critical Period Hypothesis* (CPH). De grondslag van deze hypothese is dat het onmogelijk is om na de puberteit een vreemde taal volledig te verwerven. Tussen de leeftijd van twee en de puberteit zou een succesvolle uitspraak van de vreemde taal bijna altijd gegarandeerd zijn. Volgens Lenneberg bestaat er dus een ‘kritische periode’ waarin de mens een moedertalige uitspraak van de geleerde taal kan bereiken. Na deze kritische periode beschikken de volwassen lezers niet meer over de nodige breinmechanismen om de doeltaal accentloos uit te spreken. Er vindt namelijk een neurologische reorganisatie plaats. Long (1990) pleit ook voor gebruik van het begrip ‘sensitieve periode’. Hij stelt dat dat begrip niet zo’n scherpe grens impliceert als bij het gebruik van ‘kritische periode’. Het is veeleer een overgangperiode waarna het moeilijker is om tot het moedertaalniveau te komen, een soort optimale periode.

Belangrijk te weten is dat deze hypothese vrij controversieel is. Interessant is o.a. de studie van Bongaerts (1993). De auteur beweert dat andere factoren zoals de motivatie en de attitude van de leerder de uitspraakverwerving kunnen beïnvloeden. Ook een goede feedback zou van grote invloed zijn (zie 2.2.3.2 en 2.2.3.3.). Zelfs als iemand pas na de kritische periode in contact komt met een vreemde taal, is het dus volgens hem totaal mogelijk om een moedertalig niveau te bereiken.

2.3.2. Attitudes en motivatie

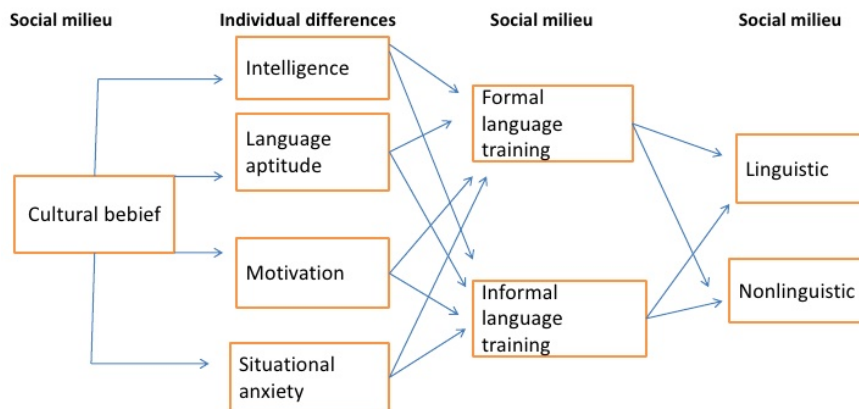
Taalattitudes en motivatie zijn belangrijke elementen in T2-verwervingsmodellen. Eigenlijk zijn ze barometers van de status en van het prestige van een taal. Deze persoonsgebonden verschijnselen kunnen beïnvloed worden door stereotypen en gangbare ideeën. Daardoor hebben talen in België heel vroeg een symbolische waarde gekregen die het leerproces van zowel het Frans als het Nederlands sterk beïnvloed.

In 1985 stelde Gardner vast dat het leren van een taal meer dan een louter cognitief proces is, maar dat het ook een affectieve component omvat. Er zijn dus altijd sociaal-psychologische factoren die een rol spelen in vreemdetaalverwerving. Ze kunnen fungeren als

afremmer of als stimulans. In Gardners socio-educatief model van T2-verwerving wordt aangetoond dat sociale en individuele verschillen (attitudes en motivatie) even belangrijk zijn als de competentie van de leerder om een taal te leren.

GARDNER'S EDUCATIONAL MODEL

Gardner's schematic representation of the theoretical model

In 2004 heeft Mettwie onderzoek gedaan naar de attitudes en motivatie van Belgische studenten. Uit het onderzoek bleek dat het Engels positiever beoordeeld wordt in België. Immersleerlingen waren over het algemeen positiever ten aanzien van hun tweede taal. Ook hadden de meisjes meer motivatie om hun tweede taal te leren. De meeste Franstalige studenten hadden positieve attitudes ten aanzien van de Nederlandstalige gemeenschap, maar niet ten aanzien van de Nederlandse taal. In Vlaanderen werd het tegenovergestelde opgemerkt: Vlaamse leerlingen bleken positiever te zijn ten aanzien van de Franse taal, maar niet ten aanzien van de Franstalige gemeenschap.

2.3.3. Leersituatie

Uit onderzoek is gebleken dat de context waarin de doeltaal geleerd wordt een grote invloed kan hebben. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de gestuurde en formele context en de natuurlijke context. De formele context betekent meestal dat de persoon zijn doeltaal in klasverband leert. Deze wordt in de meeste gevallen met vreemdetaalverwerving verbonden. In een natuurlijke context is het contact met de andere taalgemeenschap de voornaamste positieve factor. In dit geval wordt meestal van tweedetaalverwerving gesproken.

Formele instructie draagt bij tot het voorkomen van negatieve transfer doordat de leerders bewust worden gemaakt van de verschillen en overeenkomsten tussen de doeltaal en hun moedertaal (Baelen 2011: 19). De impliciete kennis van een taal door een natuurlijke context zou dus efficiënter zijn. Aan de andere kant kan de formele instructie heel positief zijn op het niveau van de uitspraak. Rasier (2006) wijst op een onderzoek van Henning (1966):

Op grond van perceptie-experimenten (discriminatietaak) laat de auteur zien dat de informanten na expliciete uitspraakinstructie in de vorm van perceptieve discriminatie-

oefeningen beter in staat zijn de fonemen van de doeltaal van elkaar te onderscheiden dan voor de expliciete instructieperiode.

Problematisch bij de formele context is ook dat de docenten op een lager tempo spreken. Dit geeft de realiteit niet weer. Beide leersituaties verschillen veel van elkaar, maar er ontbreekt een doorslaggevende factor in een formele leersituatie van de doeltaal, namelijk taalervaring.

2.3.4. Taalaanleg

Taalaanleg is ook een factor die we hier kort bespreken, want taalaanleg kan een grote rol spelen bij het leren van een tweede taal: de ene persoon kan beter en sneller zijn in het leren van een taal dan de andere (Kuiken 2002: 59). Dit element kan ‘taalgevoeligheid’ worden genoemd.

3. Beschrijving van de onderzochte taalkundige fenomenen

3.1. Problemen van Franstalige NVT-leerders

3.1.1. Uitspraakproblemen

In deze paragraaf worden de meest voorkomende uitspraakfouten van Franstalige leerders van het Nederlands op een rijtje gezet. Hieronder staan dus de verschijnselen centraal die in dit onderzoek over politici onder de loep genomen worden. De volgende uitspraakfouten worden door Hiligsmann (2007: 171-176) uitgebreid verklaard.

- Aanblazen van de h. Franstalige leerders maken meestal geen onderscheid tussen *aan* en *haan*. Als ze de *h* kunnen aanblazen, is het ook mogelijk dat ze een *h* toevoegen aan woorden die met een vocaal beginnen. Dit fenomeen wordt hypercorrectie genoemd.
- Slotklank. In het Nederlands moeten de slot *-e* (de sjwa), *-t*, en *-s* in tegenstelling tot het Frans duidelijk worden uitgesproken. Voorbeelden daarvan zijn: *garage*, *agent*, *dames*, enz. Wat de slot *-e* betreft, moet het ook niet overgeneraliserend uitgesproken worden, zoals in *cheque*, *crèche* of *douche*.
- Auslautverhärtung (Eng. ‘final devoicing’). Dit verschijnsel houdt in dat een stemhebbende medeklinker met een stemloze pendant aan het einde van een syllabe systematisch stemloos wordt. Bijvoorbeeld: *hoed* [t], *land* [t], *club* [p], *ik heb* [p], enz. Auslautverhärtung is ook van toepassing als de slotmedeklinker zelf onmiddellijk voorafgegaan wordt door een stemhebbende medeklinker. Voorbeelden: *steeds* [ts], *zondags* [xs], *clubs* [ps], enz.
- Niet nasaleren van klinkers. Franstaligen hebben de neiging om de klinkers [ɑ/ ɛ/ ɪ/ ɔ] + m/n te nasaleren, zoals in *lamp*, *bende*, *import*, enz.
- Franse leenwoorden. Leenwoorden van Franse origine worden meestal vernederlandst, maar niet altijd. Daarom kunnen ze een bron van uitspraakprobleem bij Franstalige leerders zijn. Voorbeelden van leenwoorden die vernederlandst worden zijn: *laurier*, *kwartier*, *papier*, *rivier*, enz. Woorden zoals

bouvier, premier of *cabaretier* worden zoals in het Frans uitgesproken, dus met de uitgang [-je.]

- Lengte van de vocalen. Franstalige leerders hebben soms moeilijkheden om een onderscheid te maken tussen de lengte van de vocalen. Een goed voorbeeld zijn de volgende zinnen: *hij draagt een [bom]* vs. *hij draagt een [bɔm]*.
- Uitspraak van de /w/. Het foneem /w/ kent twee uitspraakvormen. In Vlaanderen en in Nederlands-Brabant wordt het als een [w] uitgesproken, dus bilabiaal. Een tweede mogelijkheid is de uitspraak [v]. Deze uitspraak is labiodentaal en komt vooral in Noord-Nederland voor. In ieder geval mag de /w/ niet op een Franstalige manier worden uitgesproken. De uitspraak [uw] is dus geen mogelijkheid.
- Velaire fricatieven [χ] en [x]. Aangezien deze klanken niet in het Frans bestaan, vervangen de leerders deze fonemen door fonemen waarmee ze vertrouwd zijn, namelijk [g] en [k]. In het Nederlands komt de [g] uitsluitend voor als product van een regressieve assimilatie (*ik ben, zakdoek*, enz.). De stemloze velaire fricatief levert vooral problemen op in de lettercombinatie *sch-* (*schip, school*). In plaats van deze klank produceren Franstaligen de velaire occlusief [k].
- Assimilatie. De assimilatie is één van de grootste moeilijkheden voor Franstaligen. De Nederlandse taal kent drie types assimilatie: de progressieve assimilatie, de regressieve assimilatie en de fricatieve assimilatie. Bij de progressieve assimilatie wordt een stemhebbende fricatief voorafgegaan door een stemloze medeklinker, stemloos. Een voorbeeld daarvan is *ik vind [ɪkfɪnt]*. Bij de regressieve assimilatie wordt een stemloze medeklinker gevolgd door b/d, stemhebbend (bv. *asbak [azbak]*). Bij de fricatieve assimilatie wordt een stemloze fricatief aan het einde van een woord en gevolgd door een woord met een klinker, een stemhebbende fricatief (bv. *zes uur [zy:]*). Franstaligen hebben in de meeste gevallen uitsluitend problemen met de progressieve assimilatie die in het Frans bijna niet bestaat.

3.1.2. Syntactische en lexicale problemen

Naast uitspraakgerelateerde elementen, ondervinden de Franstaligen ook sommige syntactische en lexicale problemen. Een grote struikelbok voor Franstalige NVT-leerders is de plaats van de persoonsvorm. Aangezien het Frans alleen de SVO-volgorde kent, en dat het Nederlands de SVO-volgorde, maar ook de SOV-structuur gebruikt, maken Franstaligen veel fouten in verband met de SOV-volgorde. Bovendien is de inversie tussen het onderwerp en de persoonsvorm ook heel moeilijk voor Franstaligen.

Wat het lexicon betreft, formuleren Theissen, Hiligsmann en Rasier (2013) in hun contrastief woordenboek de grootste lexicale verschillen tussen het Nederlands en het Frans. Vaak voorkomende voorbeelden worden hier gepresenteerd. Ten eerste zijn valse vrienden over het algemeen problematisch. Hieronder volgen enkele voorbeelden:

(1a) FR: *agenda* (boekje waarin je je afspraken opschrijft) vs. NL: *agenda* (lijst van onderwerpen voor een vergadering)

(1b) FR: *rare* (zeldzaam) vs. NL: *raar* (vreemd)

- (1c) FR: *solliciter* (verzoeken/vragen) vs. *solliciteren* (naar een baan solliciteren)
(1d) FR: *journal* (krant) vs. NL: *journaal* (uitzending op televisie of radio)

Andere voorbeelden van lexicale problemen bij Franstaligen is het correct gebruik van de werkwoorden *maken* en *doen*. Hetzelfde werkwoord *faire* kent immers twee Nederlandse vertalingen. Dit wordt verderop geïllustreerd.

- (1e) FR: *faire des achats* vs. NL : *aankopen doen*
(1f) FR: *se faire beau* vs. *zich mooi maken*

Uiteindelijk kunnen ook de hulpwerkwoorden *hebben* en *zijn* vermeld worden. Franstaligen hebben de neiging om deze letterlijk te vertalen uit het Frans, hoewel het Nederlands niet altijd met het Frans overeenkomt (zie voorbeelden (1h) en (1i)).

- (1h) FR: *Il s'est demandé quelle pourrait être la meilleure solution* vs. NL: *Hij heeft zich afgevraagd wat de beste oplossing zou kunnen zijn*
(1i) FR: *J'ai perdu ma montre* vs. *Ik ben mijn horloge verloren*

3.2. Problemen van Nederlandstalige FVT-leerders

3.2.1. Uitspraakproblemen

Over het leerproces van het Frans door Nederlandstaligen is nog steeds weinig bekend. Omdat het Frans mijn moedertaal is, wordt in dit onderdeel van het onderzoek over het Frans van Nederlandstaligen ook veel intuïtief gewerkt. Toch is de vorige paragraaf over de fouten die door Franstalige leerders van het Nederlands gemaakt worden van groot belang. Misschien zouden deze specificiteiten van de Nederlandse taal ook problematisch zijn voor Nederlandstalige leerders van het Frans. Ze zouden bijvoorbeeld de neiging hebben om de Franse *h* aan te blazen. Verder zouden ze ook de sjwa in bepaalde woorden zoals *dames*, *douche* of *garage* uitspreken. Een mogelijke uitspraakfout van de onderzochte Vlaamse politici is het niet nasaleren van klinkers zoals in het woord *lampe*, aangezien dit verschijnsel in het Nederlands niet bestaat.

Afgezien daarvan zijn twee werken voor dit hoofdstuk doorslaggevend. Ten eerste wijzen Desmet, Klein en Lamiroy (1993) in hun *Répertoire d'erreurs courantes en français chez les néerlandophones* op enkele problematische Franse uitspraakkenmerken. Ten tweede worden stemverschijnselen in het Frans door Baelen (2011) in kaart gebracht. Hieronder wordt dus aandacht besteed aan elk van deze werken.

3.2.2. Vous dites ?

Vous dites ? Répertoire d'erreurs courantes en français chez les néerlandophones biedt een inventaris van gangbare fouten die door Nederlandstaligen gemaakt worden. Er worden in dit boek twee types fouten voorgesteld. Aan de ene kant komen contrastieve fouten aan bod,

aan de andere kant worden fouten gepresenteerd die niet door het Nederlands veroorzaakt worden.

3.2.2.1. Lexicale fouten

Hieronder volgen een paar voorbeelden van lexicale fouten uit het boek. Ten eerste worden *an* en *année* heel vaak op een verkeerde manier gebruikt. Omdat het Nederlands slechts het woord *jaar* kent, weten Nederlandstaligen niet altijd goed wanneer ze *an* of *année* moeten gebruiken. Het volgende voorbeeld maakt dit duidelijk.

(1a) * *Il a été absent tout l'an.*

(1b) *Il a été absent toute l'année.*

Hetzelfde geldt bij woorden zoals *bizarre* en *rare*. Bijvoorbeeld komt *il a un comportement rare* vaak voor bij mensen met het Nederlands als moedertaal.

Een typisch voorbeeld is ook het correcte gebruik van *cheveux* en *poils* in hun context. In het Nederlands zegt men: *zijn bovenlijf is bedekt met haar*. In het Frans is (2a) echter niet correct. In deze context mag alleen het woord *poils* gebruikt worden (2b).

(2a) * *Son torse est couvert de cheveux.*

(2b) *Son torse est couvert de poils.*

In veel gevallen leidt de Nederlandse woordenschat tot negatieve transfer. Onder invloed van het Nederlands kunnen *les diététiciens* *les diétistes* worden. Het woord *douteux* wordt ook af en toe door *dubieux* vervangen. Verder kan ook *un expériment* voor *une expérience* gebruikt worden. Het laatste voorbeeld dat in deze scriptie genoemd wordt, is het woord *gare* dat dikwijls *une station* wordt. Voor verdere informatie verwijs ik naar Desmet, Klein en Lamiroy (1993).

3.2.2.2. Syntactische fouten

Naast woordenschatfouten komen regelmatig ook syntactische fouten voor. Er wordt in deze paragraaf op enkele voorbeelden uit het boek gefocust.

Ten eerste kan de vervoeging van Franse werkwoorden lastig zijn voor Nederlandstaligen. Het Frans kent drie verschillende vormen in het meervoud, wat niet het geval is in het Nederlands. Het werkwoord *zijn* heeft bijvoorbeeld alleen maar één vorm in het meervoud, namelijk *waren*. In het Frans wordt *être* op een totaal andere manier vervoegd, namelijk *nous étions*, *vous étiez*, *ils étaient*. Als betrekkelijke voornaamwoorden gebruikt worden, wordt het nog moeilijker voor Nederlandstalige leerders om het onderwerp correct te kunnen identificeren. Laten we dit verduidelijken met voorbeeld (3). Zoals geïllustreerd in (3b), hebben ze de neiging om het werkwoord volgens de Nederlandse grammatica te vervoegen, hoewel (3c) de enige mogelijke vorm is.

(3a) NL: *Het zijn zij en ik die de taak moeten volbrengen.*

(3b) FR: **C'est elle et moi qui doivent accomplir cette tâche.*

(3c) NL: *C'est elle et moi qui devons accomplir cette tâche.*

Ten tweede worden Franse telwoorden ook vaak verkeerd gebruikt. In het Frans worden data met hoofdtelwoorden aangeduid, behalve de eerste dag van de maand. Men zegt dus bijvoorbeeld *le cinq mars* en *le dix août*, hoewel de Nederlandse vormen *de vijfde maart* en *de tiende augustus* zijn. Voorbeeld (4) is ook een andere vaak voorkomende fout in verband met telwoorden.

(4a) NL: *De eerste tien plaatsen zijn genummerd.*

(4b) FR: **Les premières dix places sont numérotées.*

(4c) FR: *Les dix premières places sont numérotées.*

Een ander problematisch punt voor Nederlandstalige leerders van het Frans in de keuze van het hulpwerkwoord. In veel gevallen moet het hulpwerkwoord *être* gebruikt worden als men in het Nederlands *hebben* moet zeggen, en omgekeerd.

(5a) NL: *Ik ben geslaagd/* FR: *J'ai réussi*

(5b) NL: *Hij is verhuisd/* FR: *Il a déménagé*

(5c) NL: *Ze zijn verdwenen/* FR: *Ils ont disparu*

(5d) NL: *De temperatuur is gedaald/* FR: *La température a baissé*

Als ze van het Nederlands verschillen, kunnen ook voorzetsels heel lastig worden. Bij gebrek aan houvast weten de leerders blijkbaar niet altijd goed welk voorzetsel gebruikt dient te worden en vallen ze vrij vaak terug op hun moedertaal. Dit is o.a. duidelijk het geval bij Nederlandstaligen die Frans spreken. Zulke gevallen worden in de volgende voorbeelden geïllustreerd:

(6a) NL: *We zijn met ons vijven/* FR: *Nous sommes cinq (*avec cinq)*

(6b) NL: *Ik ga naar de tandarts /* FR: *Je vais chez le dentiste (*au dentiste)*

(6c) NL: *Ik heb hem op straat ontmoet /* FR: *Je l'ai rencontré dans la rue (*sur la rue)*

3.2.3. Stemverschijnselen in het Frans

In deze paragraaf verwijs ik volledig naar het onderzoek van Mélanie Baelen over de productie van stemassimilatie in het Nederlands van Franstalige vreemdetallearders. Om haar onderzoek tot stand te brengen, heeft ze ook aandacht besteed aan stemverschijnselen in het Frans.

Een eerste opmerking is dat het Frans dat in België gesproken wordt *final devoicing* kent (Hambye 2005). Het verstemlozen van eindobstruenten in het Belgisch-Frans valt te verklaren door de geografische nabijheid van Vlaanderen. Dit is interessant te weten omdat het in dit onderzoek om Vlaamse politici handelt die in de Waalse media komen om in het Frans te spreken. Als ze dus de neiging hebben om *final devoicing* te produceren, zal het in

ieder geval minder irritant zijn voor Waalse moedertaalsprekers van het Frans dan voor Franse moedertaalsprekers van het Frans.

Wat betreft stemassimilatie, treedt in het Standaardfrans een fonologische regel van regressieve assimilatie (zie 7): als twee obstruenten met verschillende stemkenmerken op elkaar volgen, draagt de tweede zijn stemkenmerk aan de eerste over (Darcy 2006: 18). De regressieve assimilatie is zowel in woordgrenzen (7a), als binnen woorden mogelijk (7b).

- (7a) *une jupe grise* /p/ + /g/ → [bg]
(7b) *obtenir* /b/ + /t/ → [pt]

De progressieve assimilatie komt in het Frans heel zelden voor en wordt als familiair beschouwd (8a). Omdat de assimilatieregels van het Frans van die van het Nederlands afwijken, zijn ze potentiële bronnen van fouten voor Nederlandstalige leerders van het Frans.

- (8a) *cheveu* ('haar') /ʃ/ + (ə) + /v/ → [ʃv]

HOOFDSTUK II: OPZET VAN HET ONDERZOEK

Hierna worden de onderzoeksvragen van deze scriptie op een rijtje gezet. Daarop volgt de verwachting over de uitkomst van het onderzoek dat uitgevoerd zal worden. Ten slotte wordt de gebruikte methodologie uiteengezet.

1. Onderzoeksvragen

In dit onderzoek wordt er ingegaan op de volgende vragen:

- 1) Hoe wordt het Nederlands door de verkozen Belgisch-Franstalige politici beheerst?
- 2) Hoe wordt het Frans door de verkozen Belgisch-Nederlandstalige politici beheerst?
- 3) Is er een significant verschil tussen de Franstalige en de Nederlandstalige politici?
Heeft een van de twee groepen een beter vreemdetaalniveau?

2. Hypotheses

Op basis van de onderzoeksvragen kunnen de hieropvolgende hypotheses geformuleerd worden.

De eerste hypothese heeft te maken met de contrastieve analyse. De uitspraak van afzonderlijke klanken wordt sterk beïnvloed door de moedertaal. Aangezien het Nederlands en het Frans niet dezelfde oorsprong hebben, zouden de talrijke verschillen tussen het Frans en het Nederlands voor negatieve transfer zorgen. Deze hypothese stelt dat vooral de klanken die in de moedertaal niet bestaan problematisch zullen zijn. In het Nederlands zijn dat bijvoorbeeld de [w]-klank of de velaire fricatieven [ɣ] en [x]. Omdat deze klanken in het Frans niet bestaan, zullen de Franstalige politici de neiging hebben om deze fonemen te vervangen door fonemen waarmee ze vertrouwd zijn (Hilgsmann 2007: 173). Wat de [w]-klank betreft, zullen ze geneigd zijn om de Franse [u] uit te spreken. De velaire fricatieven [ɣ] en [x] zullen ook in veel gevallen door [g] of [k] vervangen worden. Voor de assimilatie zou een gelijksoortig verschijnsel gebeuren. Franstalige politici zullen namelijk uitsluitend problemen hebben met de progressieve assimilatie, want dit soort assimilatie bestaat niet als fonologisch principe in het Frans. Gevallen van positieve transfer zullen ook mogelijk zijn. Een voorbeeld daarvan is de plaats van de persoonsvorm in mededelende zinnen. Er wordt verwacht dat beide groepen de persoonsvorm correct zullen plaatsen, omdat de SVO-volgorde in de twee talen van toepassing is. In tegenstelling daarmee veroorzaakt de plaats van de persoonsvorm in bijzinnen wel problemen.

De tweede hypothese heeft te maken met de zogenaamde vermijdingsstrategieën. Hiermee wordt bedoeld dat T2-leerders over het algemeen dezelfde strategieën bij het leren van een tweede taal gebruiken als kinderen die hun moedertaal leren. Het zou dus best kunnen dat de politici bepaalde elementen die in hun taal niet bestaan gewoon zullen vermijden. Omdat leerders zich bewust zijn van de moeilijkheid van een structuur, gebruiken ze deze structuur liever niet. Dit fenomeen wordt bij het leren van alle talen opgemerkt en kan tot overproductie

en overgeneralisatie van grammaticale of uitspraakregels leiden. Een voorbeeld daarvan is de vervoeging van onregelmatige werkwoorden volgens de algemene vervoegingsregels.

De derde hypothese heeft betrekking op de leercontext. Mijn veronderstelling is dat de politici die hun vreemde taal in een gestuurde en formele context hebben geleerd meer moeite zullen hebben met de uitspraak van deze taal. Ook zou het gemakkelijker zijn voor politici aan wie vaak gevraagd wordt om in de media van de andere gemeenschap te komen. Ideaal is de televisie, want ze kunnen hun prestatie alleen beperkt voorbereiden. Zo krijgen ze de mogelijkheid om zich spontaan uit te drukken in de vreemde taal. In dit geval kunnen we van een natuurlijke context spreken. Zoals hierboven uitgelegd, is het leren van een taal in een natuurlijke context veel efficiënter.

De volgende hypothese houdt verband met de attitudes en motivatie van onze politici. In België is de motivatie van T2-leerders vrij groot, maar deze factor blijkt alleen een kleine rol te spelen. De attitudes daarentegen zijn veel minder positief (Janssens & Mettwie 2005). Uit het onderzoek van Mettwie over attitudes en motivatie (2004) bleek dat Franstalige leerders negatief zijn ten aanzien van het Nederlands. Wat Nederlandstalige leerders betreft, zijn ze positiever ten aanzien van het Frans. In dit onderzoek zou het dus ook mogelijk zijn dat de Franstalige politici een vrij negatieve beoordeling van het Nederlands vertonen. Als gevolg daarvan zouden deze attitudes invloed kunnen hebben op hun taalniveau. Over het algemeen kan ook opgemerkt worden dat de Nederlandstalige politici het Frans beter beheersen, aangezien het Frans de verplichte T2 in Vlaamse secundaire scholen is.

3. Methodologie

In deze paragraaf wordt een beeld geschetst van de methodologie die gehanteerd werd om deze studie uit te voeren. Ten eerste wordt ingegaan op de dataverzameling. Daarna wordt de methode voor het onderzoek uiteengezet.

3.1. Dataverzameling

Voor dit onderzoek werden negen Nederlandstalige politici en tien Franstalige politici gekozen. De eerste bedoeling was om alle ministers en staatssecretarissen van de federale regering te analyseren, en dit om twee redenen. Praktisch gezien zou het gemakkelijker moeten zijn om materiaal te vinden omdat deze politici regelmatig in de media van de andere taalgemeenschap komen. Uit de voorbereiding van dit onderzoek bleek dat bijvoorbeeld de ministers van de Waalse regering helemaal niet zichtbaar zijn in de Vlaamse media. Ten tweede zouden de ministers die het hele land vertegenwoordigen alle landstalen kunnen beheersen.

Snel werd het moeilijk om genoeg materiaal voor de Franstalige politici te vinden. Er werden dus drie Franstalige politici buiten de federale regering aan de groep toegevoegd. De selectie van deze aanvullende groep werd bepaald door hun populariteit. Deze zijn immers drie van de bekendste namen uit de Waalse politieke wereld, namelijk Paul Magnette, Elio di Rupo en Joëlle Milquet. Zoals de federale ministers zouden ze nogal veel in de media verschijnen. Tabel 1 biedt een overzicht van alle politici van het onderzoek.

	Vlaamse politici	Waalse politici
1	Kris Peeters	Charles Michel
2	Jan Jambon	Didier Reynders
3	Alexander De Croo	Daniel Bacquellaine
4	Koen Geens	Willy Borsus
5	Maggie de Block	Marie Christine Marghem
6	Johan Van Overtveldt	Sophie Wilmès
7	Steven Vandeput	François Bellot
8	Pieter De Crem	+ Paul Magnette
9	Theo Franken	+ Elio di Rupo
10	/	+ Joëlle Milquet

Tabel 1: Lijst van de onderzochte politici

Als uitgangspunt voor de opbouw van het materiaal werden 37 video's geselecteerd. Alle werden op de websites van de twee belangrijkste openbare en commerciële omroepen van Vlaanderen en Wallonië gevonden. De openbare omroepen, dus de omroepen die door de gemeenschappen worden gefinancierd, zijn Eén en Canvas (VRT) voor Vlaanderen en de RTBF voor Wallonië. De commerciële omroepen zijn VTM en RTL-TVI. Wat het materiaal van de Vlaamse media betreft, komen de meeste video's van Eén en Canvas. Over het algemeen zijn er immers vrij weinig video's op de nieuwswebsite van VTM. Wat de Waalse media betreft, vindt men ongeveer zoveel materiaal op de website van de RTBF als op die van RTL-TVI. Het aantal video's per website staat in tabel 2.

	Openbare omroep	Commerciële omroep	
Vlaanderen	VRT ² = 13	VTM ³ = 7	Totaal = 20
Wallonië	RTBF ⁴ = 8	RTL-TVI ⁵ = 9	Totaal = 17

Tabel 2: Aantal video's per website

Een belangrijke factor waarmee men hier rekening moet houden, is dat er zoveel mogelijk getracht werd om video's te kiezen waarin de politici spontaan spreken. Een bekend voorbeeld met betrekking tot de uitspraak is de grotere zorg waarmee men bijvoorbeeld articuleert als men een tekst moet voorlezen. Verder wordt een tekst meestal van tevoren voorbereid en door een *native speaker* gecorrigeerd. Het gebruik van een leesopdracht zou dan tot verkeerde conclusies kunnen leiden. Voor deze studie zijn dus toespraken in de Kamer volledig uitgesloten. Er werd ook geprobeerd om persconferenties te vermijden. In de meeste

² <http://deredactie.be/cm/vrtnieuws>

³ <http://nieuws.vtm.be/>

⁴ <http://www.rtbf.be/auvio/>

⁵ <http://www.rtl.be/info/index.htm>

gevallen zijn de video's interviews, hoewel de graad van voorbereiding tijdens een interview niet altijd duidelijk is. Bijvoorbeeld werd een interview op straat hier als totaal onvoorbereid beschouwd, terwijl een live interview tijdens het Journaal als tamelijk voorbereid aangezien werd.

Om een zo breed mogelijk overzicht van het taalniveau van een hele groep – en niet van een bepaalde persoon – te krijgen, werd gepland om het aantal fragmenten tussen de verschillende politici evenwichtig te verdelen. De bedoeling is immers om een beeld van het algemeen niveau in het Frans van de Vlaamse politici te krijgen. Op dezelfde manier wil men een algemene samenvatting van de kwaliteit van het Nederlands bij Waalse politici kunnen maken. Zo wordt de volgende stap van het onderzoek, namelijk de vergelijking van beide onderzoeksgroepen, gemakkelijker. Bij de selectie van de fragmenten bleek dat een evenwichtige verdeling tussen de ministers bij gebrek aan materiaal gecompliceerd was. Er zijn dus meer video's met de ministers die vaak in het nieuws zijn, zoals bijvoorbeeld Charles Michel of Didier Reynders. Voor sommige ministers van de federale regering zijn helemaal geen video's gevonden. Ze worden toch niet uitgesloten omdat zo'n resultaat ook meetelt in dit onderzoek. Het aantal video's per informant wordt in tabel 3 gepresenteerd. Er is in totaal iets minder materiaal voor de Vlaamse politici dan voor de Waalse politici omdat de fragmenten van de Vlaamse politici over het algemeen wat langer zijn. Er werd ook aandacht besteed aan het aantal video's waarin de politicus in zijn moedertaal spreekt en dus ondertiteld wordt. Dat type fragmenten zijn alleen informatief en worden in dit onderzoek niet grondig geanalyseerd. Ze worden in tabel 3 ook niet meegeteld. De oudste video's dateren uit 2012, maar het grootste deel van dit corpus bevat recent materiaal.

Vlaamse politici			Waalse politici	
1	Kris Peeters	3	Charles Michel	4
2	Jan Jambon	1	Didier Reynders	4
3	Alexander De Croo	1	Daniel Bacquellaine	/
4	Koen Geens	2	Willy Borsus	/
5	Maggie de Block	2	Marie Christine Marghem	3
6	Johan Van Overtveldt	2	Sophie Wilmès	1
7	Steven Vandeput	2	François Bellot	2
8	Pieter De Crem	2	Paul Magnette	2
9	Theo Franken	2	Elio di Rupo	2
10	/		Joëlle Milquet	2
	Totaal	17	Totaal	20

Tabel 3: Aantal fragmenten per politicus

3.2. Werkwijze

Ten eerste werd de transcriptie van het materiaal in *Praat* uitgevoerd. Omdat ik met dit computerprogramma voor fonetische analyses nooit gewerkt had, heb ik een uitgebreid tutorial van Catherine Simon, Sylviane Bachy en Philippe Hambye (2009) gebruikt. Het document kan men gratis downloaden op de website van de Université catholique de Louvain⁶.

Om inzicht te verkrijgen in de systematiek in het taalgebruik van de politici, werd hun tussentaal geanalyseerd door middel van een *performance-analyse*. Er werd dus niet uitsluitend aandacht besteed aan wat er in de taalproducties van de politici mis is gegaan, maar ook aan de ‘correcte’ uitingen (Rasier 2006). De *performance-analyse* levert immers een totaalbeeld van het taalsysteem van vreemdetaalleerders op. Dit systeem is ook belangrijk bij het evalueren van de mate waarin ze de geanalyseerde taalverschijnselen onder de knie hebben. Daardoor zouden algemene conclusies over de tussentaal van de hele groep gemakkelijker getrokken kunnen worden.

Zoals hierboven gezegd, is het voornaamste doel van deze studie een breed overzicht van de uitspraak van Nederlandstalige politici in het Frans en van Franstalige politici in het Nederlands te krijgen. Er werd dus algemeen onderzoek gedaan naar een groot aantal elementen. De bedoeling was niet om een bepaalde vorm grondig te analyseren, maar om een groot aantal elementen die bij een globale analyse van spraakniveau ter sprake komen.

3.2.1. Franstalige politici

Na de transcriptie bestond het tweede deel van mijn onderzoek erin alle fragmenten van de Belgisch-Franstalige politici onder de loep te nemen. Als uitgangspunt dient het boek *Uitspraakleer Nederlands voor Franstaligen* vermeld te worden (Hilgsmann 2007: 171-176). Paragraaf 3.1. vat de meest voorkomende uitspraakfouten samen die door Franstalige leerders van het Nederlands gemaakt worden. Naast syntactische, lexicale en morfologische fouten vormen deze uitspraakfouten de basis van het onderzoek naar Franstalige politici. Om de studie te vergemakkelijken werden niet alle elementen geanalyseerd. Hier ligt de focus op de volgende lijst.

a) Aanblazen van de *h*

Er werd hier geen aandacht besteed aan het ongeaccentueerde *het* [ət]. Er komen te veel *het*'s aan bod en ze zouden de correctheid van de taal op een valse manier kunnen weerleggen. Daarnaast wordt de vlug uitgesproken *-heid* door Hilgsmann niet als fout beschouwd (2007: 64). Woorden zoals *veiligheid* of *verantwoordelijkheid* worden dus ook hier als correct beschouwd.

⁶ https://www.uclouvain.be/cps/ucl/doc/valibel/documents/transcrire_sous_Praat_2009-01-05.pdf

b) Slotklanken

Hier ligt de nadruk op de uitspraak van de slot *-e* (de sjwa), de slot-*t* en *-s*. Wat de slot-*s* betreft, werden de meervoudsuitgangen *-s* geanalyseerd omdat ze in het Frans in de meeste gevallen niet uitgesproken worden, maar ook de Franse leenwoorden zoals *proces* of *succes*, waarin de slot-*s* in het Nederlands ook uitgesproken wordt (Hilligsmann 2007: 171).

c) Lengte van de vocalen

Er werd hier nagekeken of Franstalige politici wel een onderscheid tussen de korte klinker [ɪ] en de lange klinker [a] maken. Er werd hier besloten om kleine woorden zoals *dat*, *wat*, *van* en *maar* buiten beschouwing te laten omdat ze heel veel aan bod komen en dat ze de resultaten op een valse manier zouden kunnen weerleggen.

d) Assimilatie

Aangezien Franstaligen uitsluitend problemen met de progressieve assimilatie hebben, werd alleen naar dit soort assimilatie gekeken. De analyse van de regressieve en van de fricatieve assimilatie maakt immers geen deel uit van dit onderzoek.

Verder werden twee grammaticale elementen bij de Franstalige informanten onder de loep genomen, namelijk het genus en de plaats van de persoonsvorm. Wat het genus betreft, werd aandacht besteed aan de al dan niet correcte associatie van een lidwoord en een substantief. Zowel de combinaties van bezittelijke of aanwijzende voornaamwoorden met een substantief, als ook de combinaties van *een* of *geen* met een adjectief en een substantief werden meegeteld. Er dient opgemerkt te worden dat de incorrecte verbuiging van het adjectief in zulke combinaties als een probleem van genus beschouwd werd, hoewel het onduidelijk was of dit te maken heeft met genus of met verbuiging van het adjectief. Dit is de grootste tekortkoming van het onderzoek. Bovendien werden alleen de woorden in het enkelvoud meegerekend. Om een overzicht te krijgen van het algemene taalniveau van de ministers werden ook fouten in verband met het lexicon meegeteld. Er werd bijvoorbeeld gekeken naar valse vrienden.

Deze elementen werden één voor één en voor elke politicus bestudeerd. Alle woorden en woordsequenties waar deze soorten elementen optreden werden opgenomen en telkens als ‘correct’ of ‘niet correct’ beschouwd. Als correct beschouw ik de uitingen die met het referentiepunt van de spraak van moedertaalsprekers overeenkomen.

3.2.2. Nederlandstalige politici

Voor dit deel van het onderzoek ligt de focus op Nederlandstalige politici die Frans spreken. Hier worden drie foutencategorieën onder de loep genomen, namelijk lexicale en morfologische fouten, syntactische fouten en algemene uitspraak. Voor deze drie categorieën

werd voornamelijk perceptief te werk gegaan. Er zijn daar twee redenen voor. Ten eerste bestaat veel minder literatuur over het leren van het Frans door Nederlandstalige leerders dan over Franstalige leerders van het Nederlands. Over meer bepaald de uitspraak van het Frans door vreemdetaallearners staat nog minder materiaal ter beschikking. In tegenstelling tot het leren van het Nederlands door Franstaligen blijkt dat de fouten van Nederlandstaligen in het Frans veel minder systematisch zijn. Het had geen zin om opnieuw gebruik te maken van de *performance-analyse*. Hier werd dus de *foutenanalyse* gehanteerd. Wat bijvoorbeeld lexicale fouten betreft, betekent het dat alle lexicale elementen die van de Franse standaardtaal afwijken verzameld werden. Er werd voornamelijk aandacht besteed aan de negatieve transfer die door de Nederlandse woordenschat veroorzaakt worden. Omdat alle onderzochte fragmenten in Belgische media zijn genomen, werden de Belgische varianten van het Frans ook niet per se als fout gezien.

Voor het onderzoek naar syntactische fouten heb ik me gebaseerd op het werk *Répertoire d'erreurs courantes en français chez les néerlandophones* (Desmet, Klein & Lamiroy 1993). Eerst werd bijvoorbeeld gekeken naar het gebruik van de hulpwerkwoorden *être* of *avoir*. Aangezien de regels voor het gebruik van hulpwerkwoorden in het Frans en in het Nederlands totaal verschillen, is dit wel problematisch voor Nederlandstalige leerders van het Frans. Ook werd de congruentie tussen het onderwerp en de persoonsvorm geanalyseerd. Niet alleen deze twee voorbeelden van syntactische fouten werden bekeken, maar alle syntactische fouten die ik als moedertaalspreker kon opsporen.

De assimilatie werd voor dit deel van het onderzoek buiten beschouwing gelaten. Assimilatieverschijnselen zijn mijns inziens minder belangrijk in het Frans dan in het Nederlands. Het kan immers sneller storend of irriterend worden als een vorm van assimilatie niet geproduceerd wordt in het Nederlands. Daarentegen is de assimilatie in het Frans heel weinig bekend onder moedertaalsprekers. Als ze de term wel kennen, associëren de meeste Franstaligen naar mijn mening het woord met de Nederlandse taal. Dit verschijnsel werd dus voor deze studie naar de algemene taalkennis van politici als onbelangrijk beschouwd.

HOOFDSTUK III: RESULTATEN

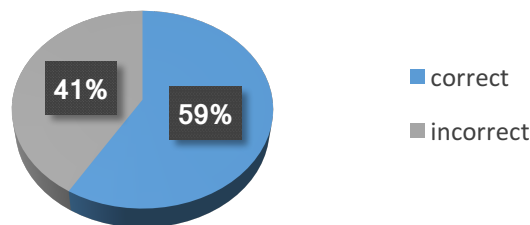
In de volgende paragrafen worden de resultaten van het onderzoek voorgesteld. Het eerste deel van de resultaten gaat over de fragmenten waarin de Franstalige politici in het Nederlands spreken, terwijl het tweede deel van dit hoofdstuk de analyse presenteert van de Nederlandstalige politici die in het Frans spreken. Wat de Franstalige ministers aangaat, worden telkens de uitspraakgerelateerde elementen, de grammaticale elementen, de lexicale elementen en het genus van substantieven onder de loep genomen. Op dezelfde manier worden alle lexicale, syntactische en morfologische fouten van de Nederlandstalige ministers in het tweede deel samengevat. Ten slotte volgt een algemene vergelijking van het niveau van beheersing van de vreemde taal door beide doelgroepen.

1. Analyse van de Franstalige politici

1.1. Charles Michel

1.1.1. Aanblazen van de *h*

Uit de resultaten van onze premier Charles Michel blijkt dat hij het aanblazen van de *h* middelmatig beheerst. Grafiek 1 toont aan dat hij zich in 41% van de gevallen vergist. In het corpus van Charles Michel komen er in totaal 46 voorbeelden van woorden met een *h* aan bod, waaronder 27 correct zijn en 19 incorrect zijn. Daarnaast werden in het corpus van Charles Michel geen gevallen van hypercorrectie opgemerkt. Hypercorrectie betekent het toevoegen van een *h* waar men ten onrechte meent dat die is weggevallen.

Grafiek 1 : Verhouding correcte/ incorrecte tokens voor het aanblazen van de *h* bij Charles Michel

Niettemin lijkt de correcte uitspraak van de *h* bij Charles Michel afhankelijk te zijn van zijn spraaktempo. Als hij snel spreekt, heeft hij immers de neiging om de *h* niet uit te spreken. Een gevolg daarvan is dat hij niet altijd consequent blijft. Dit fenomeen wordt duidelijk gemaakt door onderstaand voorbeeld. In éénzelfde zin wordt dezelfde klank één keer correct uitgesproken, en één keer fout.

(1a) “We hadden initiatieven genomen en we bevestigen de maatregelen dat we *[h]adden genomen.”

Hetzelfde geldt voor het woord *hervorming*, dat door de premier nooit consequent uitgesproken wordt.

1.1.2. Uitspreken van de slotklank

Wat het uitspreken van de slot *-s*, de slot *-e* en de slot *-t* betreft, heeft Charles Michel heel weinig problemen. Deze resultaten worden in grafiek 2 voorgesteld. De slot *-s* komt 18 keer voor en werd altijd goed uitgesproken. Er zijn in totaal 68 tokens voor de slot *-e*, waaronder 2 incorrect zijn.

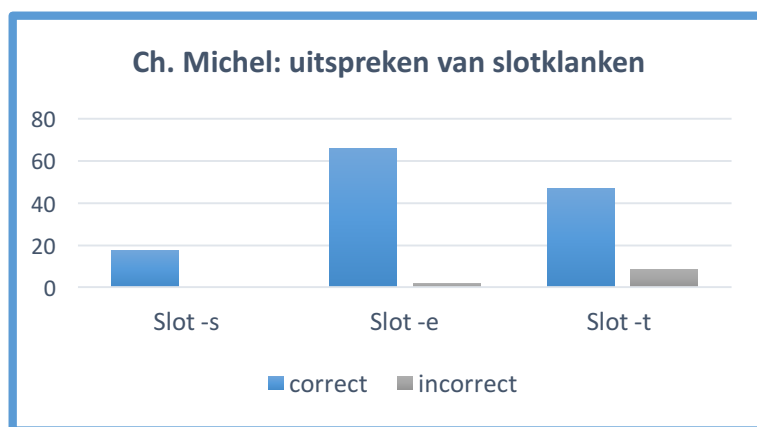
(1b) *de lokale *zone*
*in de *plenaire*

Verder treedt de slot *-t* 50 keer op. In dit geval scoort Charles Michel een beetje minder goed, want negen van deze items worden fout uitgesproken. Hieronder volgen voorbeelden.

(1c) “*Dat *betekent dat we zullen [...]*”
**parlement*

Opnieuw kan opgemerkt worden dat bepaalde klanken niet uitgesproken worden als hij snel spreekt. Bijvoorbeeld wordt vooral de slot *-t* niet geproduceerd als hij snel spreekt, en in de andere gevallen spreekt hij wel de slot *-t* uit. In (1d) zijn er woorden die in dit fragment ten minste twee keer optreden. Ze worden soms goed uitgesproken, maar soms ook niet. Het woord *toekomst* komt bijvoorbeeld vijf keer voor. In drie van deze gevallen wordt de slot *-t* uitgesproken, maar in de andere gevallen niet.

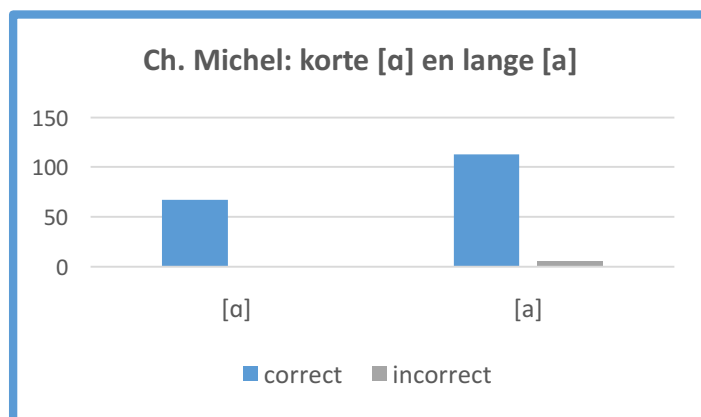
(1d) **koopkracht*
**toekomst*
**taxshift*

Grafiek 2 : Aantal correcte/incorrecte tokens
per slotklank bij Charles Michel

1.1.3. Korte en lange klinkers

Uit grafiek 3 blijkt dat Charles Michel een duidelijk onderscheid kan maken tussen korte en lange vocalen, en meer bepaald tussen de korte [ɑ] en de lange [a]. Uit het materiaal van Michel komen 67 [ɑ] aan bod die allemaal beheerst worden. Daarnaast zijn er 117 [a]. Alleen zes van deze tokens worden niet correct geproduceerd.

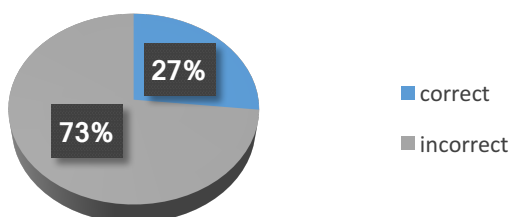
Grafiek 3 : Aantal correcte/incorrecte tokens voor de lengte van de klinkers bij Charles Michel

Voorbeelden van fouten met betrekking tot de lengte van de klinkers worden hier op een rij gezet.

- (1e) “met een speciale aandacht [...] van de *lokale autoriteiten [...]”
“Ik ben van plan een persoonlijk *commentaar uit te drukken over een gerechtelijke beslissing.”
de *meerwaarde

1.1.4. Assimilatie

Zoals veel Franstaligen heeft de eerste minister aanzienlijk veel problemen met de progressieve assimilatie. Slechts 27% van de assimilatiegevallen worden door Charles Michel op een correcte manier gemaakt. Dat zijn 12 tokens, tegen 33 die niet goed uitgesproken worden.

Grafiek 4 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Charles Michel

Hij spreekt verschillende assimilatiepatronen verkeerd uit. Ze staan in de lijst hieronder, met telkens concrete voorbeelden uit de optredens van Charles Michel.

- [k + v]: “*Mijn eerste gedachten zijn *natuurlijkveor de families*”
- [d + v]: “*We hebben aanbevelingen *bevestigdveor de kerstmarkten.*”
- [t + v]: “*[...] maar met een speciale *aandachtvean de autoriteiten [...]*”
**rechtveaardig*
**kerstveakantie*
- [s + v]: “*[...] *op basisvean de analyse van het OCAT [...]*”
*“[...] dat het cruciaal *isveor de toekomst”*
- [s + z]: “*Mijn raad *isve zeker de instructies van de politie te volgen.*”
- [t + z]: “**in staat zijn*”
- [f + v]: **positiefveor*
- [s + j]: **alsve je niet initiatieven neemt*

Het corpus van Charles Michel bevat ook vrij veel voorbeelden waarin hij ten onrechte een spreekpauze tussen het eerste en het tweede element van de assimilatie heeft ingelast.

(1f) *in de *paniekvean*
*een *rechtveoor*

Uit de fragmenten van Charles Michel blijkt ook dat hij minder moeilijkheden heeft om de assimilatie van het type [s + z] te produceren. De volgende voorbeelden tonen dit duidelijk aan.

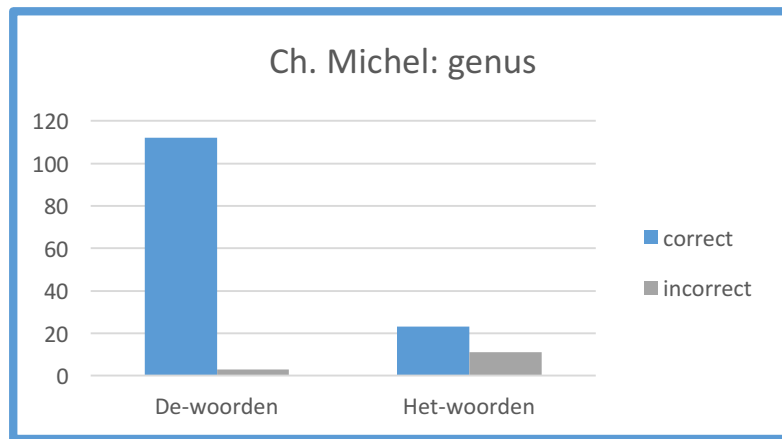
(1g) **gezondheidsszorgen*
*de *kansszullen krijgen*

1.1.5. Genus

Uit de resultaten blijkt dat het genus van de *de*-woorden niet problematisch is voor de premier. De fouten van onze premier in verband met het genus van *de*-woorden komen heel zelden voor. Hij vergist zich in alleen drie gevallen op 115. De enkele fouten worden gemaakt in de combinaties ‘een + adjectief + substantief’ of in de combinatie van een bezittelijk voornaamwoord met het substantief. De volgende voorbeelden maken zulke gevallen duidelijk.

(1h) **een nieuw evaluatie*
**Ons positie*

In (1h) wordt het adjectief fout verbogen, alsof hij met een onzijdig substantief gecombineerd werd. Zoals in de methodologie al vermeld is het hier onduidelijk of dit te maken heeft met het genus of met een probleem in verband met de verbuiging van het adjectief.

Grafiek 5 : Aantal correcte/ incorrecte tokens
voor het genus bij Charles Michel

De *het*-substantieven leveren meer problemen op: 32% is incorrect. Dat wil zeggen dat 11 onzijdige substantieven op 34 als *de*-substantieven beschouwd worden (zie grafiek 5). Meestal vergist hij zich als een adjectief aan bod komt.

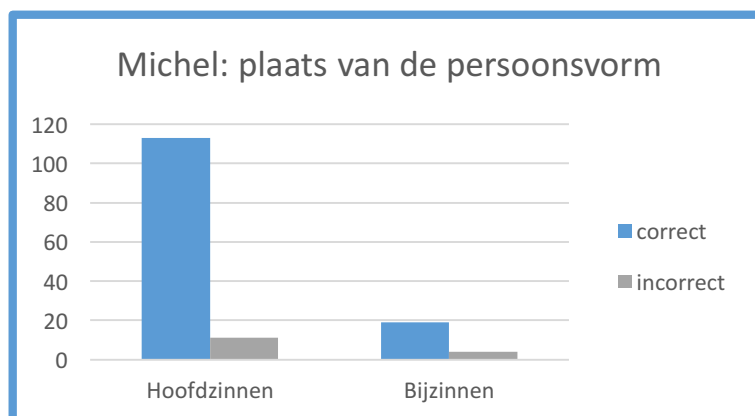
- (1i) voor **elke* initiatief
 *een *persoonlijke* commentaar
 *met een *grote respect*

Andere voorbeelden uit de fragmenten van Charles Michel zijn de volgende:

- (1j) **deze* domein
 **De* Waals Gewest

Onze premier maakt meer fouten met *het*-woorden dan met *de*-woorden. Dit fenomeen is normaal bij Franstalige leerders van het Nederlands. Ze hebben heel vaak moeilijkheden met onzijdige woorden over het algemeen aangezien onzijdige woorden in het Frans niet bestaan.

1.1.6. Plaats van de persoonsvorm

Grafiek 6 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor de plaats van de persoonsvorm bij Charles Michel

Grafiek 6 toont aan dat de plaats van de persoonsvorm geen struikelblok is voor de eerste minister. In hoofdzinnen maakt hij bijna geen fouten, behalve wanneer het onderwerp niet de eerste zinsplaats inneemt. In zulke gevallen maakt hij bijna altijd fouten. Hier wordt immers geobserveerd dat het Frans een duidelijke invloed heeft op de zinnen van Charles Michel. Daardoor geeft hij de indruk dat hij letterlijke vertalingen uit het Frans produceert. Dit fenomeen komt elf keer in hoofdzinnen voor en wordt hieronder geïllustreerd.

- (1k) **“Voor de kerstmarkt *we hadden initiatieven genomen [...]”*
**“Ja op dit moment *het vuurwerk is bevestigd.”*
* *“Als eerste minister *dat is mijn taak om alles te doen [...]”*
* *“[...] op een moment *je wordt in moeilijkheden”*

Uit de 23 aangetroffen tokens van bijzinnen kan opgemaakt worden dat Charles Michel het gebruik van bijzinnen wel beheerst. Alleen in vier bijzinnen vergeet hij dat de persoonsvorm helemaal aan het einde van de bijzin moet staan (zie (1m))

- (1l) *“[...] omdat de twee laatste jaren met de taxshift *we hebben iets zeer belangrijk gedaan.”*

- (1m) **“Ik heb een paar keer gezegd dat ik nooit tevreden met de ruzies.”*

(1m) toont aan dat hij de persoonsvorm ook soms vergeet in bijzinnen. Dit voorbeeld levert het bewijs dat hij vermoedelijk van plan was om de SOV-constructie te gebruiken, maar daarna heeft hij het werkwoord *zijn* aan het einde van de bijzin vergeten.

1.1.7. Lexicale fouten

Om een breder overzicht van het taalniveau van Charles Michel te krijgen werd ook naar lexicologische valstrikken gekeken. Uit deze analyse blijkt dat hij af en toe

moeilijkheden ondervindt met de woordenschatkeuze. De fouten die hij gemaakt heeft worden hieronder opgesomd.

(1p) “[...] *mijn eerste gedachten zijn voor de families* [...]”

Correct: “[...] *Mijn eerste gedachten gaan uit naar de families* [...]”

(1q) *Een persoonlijk commentaar uitdrukken* vs. *commentaar geven op*

(1r) “*Ik assumeer* [...]”

In voorbeeld (1r) heeft Charles Michel het werkwoord *assumeren* in de betekenis van *op zich nemen* gebruikt. Er is dus sprake van een valse vriend omdat het werkwoord *assumeren* niet dezelfde betekenis als in het Frans heeft en betekent eigenlijk *veronderstellen* of *vermoeden*.

(1s) *een akkoord *boeken* vs. *tot een akkoord komen/een akkoord bereiken*

(1t) “[...] *dat was niet *evident.*”

Voorbeeld (1t) is een geval waarin Charles Michel zich vergist in verband met valse vrienden. *Evident* heeft in het Nederlands de betekenis van *vanzelfsprekend*, terwijl hij dit hier gebruikt in de zin van *makkelijk*.

1.1.8. Bespreking Charles Michel

Charles Michel komt heel vaak in de Vlaamse media. Het is dus helemaal niet moeilijk om materiaal over hem te vinden waarin hij in het Nederlands spreekt. In alle video's doet hij inspanningen om in het Nederlands te spreken. Er zijn immers weinig video's waarin hij in het Frans op de vragen van Vlaamse journalisten antwoordt. Hij wordt dus ook weinig ondertiteld. Dit verschijnsel is zeker in verband met het feit dat hij de eerste minister van onze federale regering is. Door deze functie is hij verplicht om beide taalgemeenschappen te kunnen vertegenwoordigen, o.a. op het niveau van de talen.

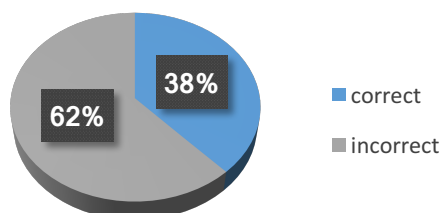
Wat nu zijn Nederlands betreft, kan men zeggen dat zijn niveau heel goed is. Dit heeft ook te maken met het feit dat hij helemaal niet aarzelt wanneer hij in het Nederlands spreekt, zelfs als het onvoorbereid is. Hij beschikt immers over een uitstekende beheersing van de woordenschat. Daardoor geeft hij de indruk dat hij bijna perfect Nederlands spreekt, hoewel enkele uitspraakregels niet gekend zijn. Moeilijkheden heeft hij vooral met assimilatieregels, waarvoor hij nogal slecht scoort. Er wordt opgemerkt dat het Frans invloed heeft op zijn beheersing van het Nederlands, bijvoorbeeld qua plaats van de persoonsvorm. Zinnen die beginnen met een ander element dan het onderwerp zijn problematisch voor hem. Hij vergist zich in de meeste gevallen. Hier wordt het Frans duidelijk getransfereerd.

1.2. Didier Reynders

1.2.1. Aanblazen van de *h*

Didier Reynders, Minister van Buitenlandse Zaken, blaast de *h* niet altijd aan. Uit de fragmenten kan opgemerkt worden dat de incorrecte tokens vaak te maken hebben met het werkwoord *hebben*.

Grafiek 7 toont aan dat de minister zich in 62% van de gevallen vergist. Dat zijn 26 incorrecte tokens op 42. De Franse taal heeft dus een duidelijke invloed wat zijn uitspraak van de *h* betreft.

Grafiek 7: Verhouding correcte/ incorrecte tokens voor het aanblazen van de *h* bij Didier Reynders

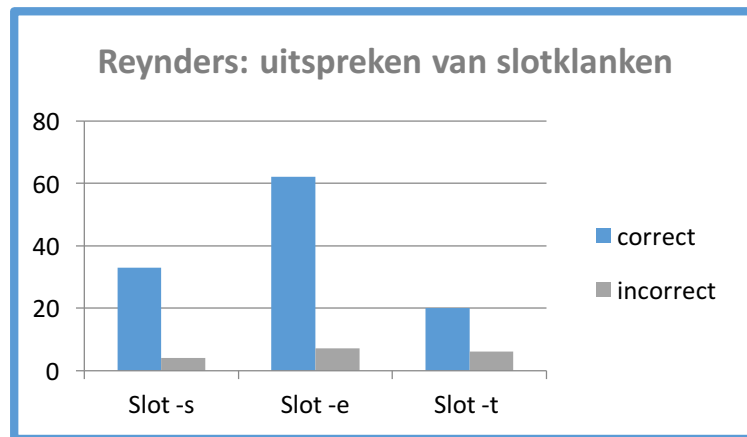
Hieronder worden enkele zinnen voorgesteld waarin Didier Reynders de *h* niet aanblaast.

- (2a) “[...] veel mensen die bezig zijn met een *[h]ulp voor de slachtoffers.”
“Nu *[h]ebben we veel contact [...]”
*de [h]ulpdiensten

1.2.2. Uitspreken van de slotklank

Uit de resultaten blijkt dat onze minister van Buitenlandse Zaken vrij weinig problemen heeft met het uitspreken van de slotklanken -s, -e, en -t. De resultaten staan in grafiek 8. Daaruit komen de volgende cijfers naar voren: Er werden 37 voorbeelden van slot -s, 69 voorbeelden van slot -e en 26 voorbeelden van slot -t geobserveerd. In totaal worden 4 items met een slot -s incorrect gerealiseerd. Met 7 woorden met een slot -e en 6 woorden met een slot -t heeft Reynders problemen ondervonden. Typische voorbeelden uit zijn corpus zijn:

- (2b) Slot -s: **n*iks *n*ieuws
(2c) Slot -e: **ter* plaatse/ **on*ze ambassade in Kinshasa
(2d) Slot -t: **de* veiligheidsdienst/ “Ik heb een **contact* gehad met de Eerste minister meneer Matata”

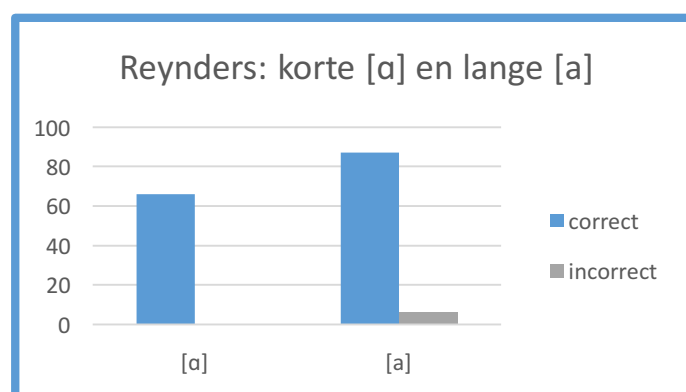
Grafiek 8 : Aantal correcte/incorrecte tokens
bij het uitspreken van slotklanken bij Didier Reynders

1.2.3. Korte en lange klinkers

Er werden bij Didier Reynders 66 tokens met een [ɑ] en 93 met een [a] opgeteld. Grafiek 9 laat heel goede resultaten zien. In de meerderheid van de gevallen vergist hij zich immers niet. Als samenvatting van de resultaten kunnen we zeggen dat hij de korte [ɑ] in 100% van de gevallen goed uitsprekt. Wat de lange [a] betreft zijn er toch enkele gevallen waarin hij de klank te kort produceert. Voorbeelden hiervan zijn:

(2e) “[...] maar we weten dat nu de **situatie* zeer sterk is [...]”
*drama

Uit voorbeeld (2e) blijkt dat Reynders, net zoals Charles Michel, niet altijd consequent is. Hier spreekt hij het woord *situatie* één keer correct uit, en de andere niet. Maar dit is ook een bewijs dat hij de regel misschien kent en dat hij daardoor deze fout niet systematisch maakt. Andere voorbeelden ten opzichte van de [ɑ] hebben allemaal betrekking op het woord *aantal*. Hier kan een typisch fenomeen van Franstalige leerders van het Nederlands opgemerkt worden, namelijk de nasalisatie van klinkers. Franstaligen hebben immers de neiging om klinkers die gevolgd worden door een *m* of een *n* op zijn Frans te produceren. In plaats van een lange *a* in het woord *aantal* uit te spreken produceert Didier Reynders een [ã].

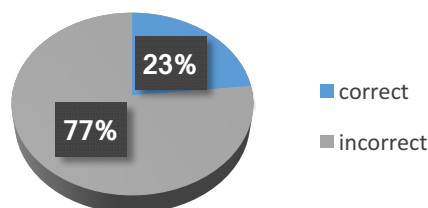

Grafiek 9 : Aantal correcte/incorrecte tokens
voor de lengte van de klinkers bij Charles Michel

1.2.4. Assimilatie

Wat de assimilatieregels betreft, liggen de resultaten van minister Reynders laag. In slechts 23% van de gevallen realiseert hij wel de assimilatie. Dat maakt in totaal 7 correcte assimilatiepatronen tegen 23 incorrecte voorbeelden. Dit toont aan dat hij veel problemen heeft met de progressieve assimilatie. Grafiek 10 laat deze resultaten duidelijk zien. Illustraties hiervan zijn o.a.:

- [s+v]: “Ik heb contact gehad met de Eerste minister meneer Matata om *ons veroordeling te zeggen”
*leiders van de veiligheidsdiensten
- [f+v]: “[...] en zelf voor de Belg niet aanwezig te zijn”
- [t + v]: “Het is altijd gevaarlijk *met veel demonstraties in veel verschillende steden [...]”
- [k +v] “Ja we spreken nu in *Frankrijk van meer dan 70.”
- [s +z] “De dreiging *is zeer zwaar.
- [p +z] *stopzetting
- [p + v] “Er zijn veel mensen die bezig zijn met een *hulp voor de slachtoffers.”

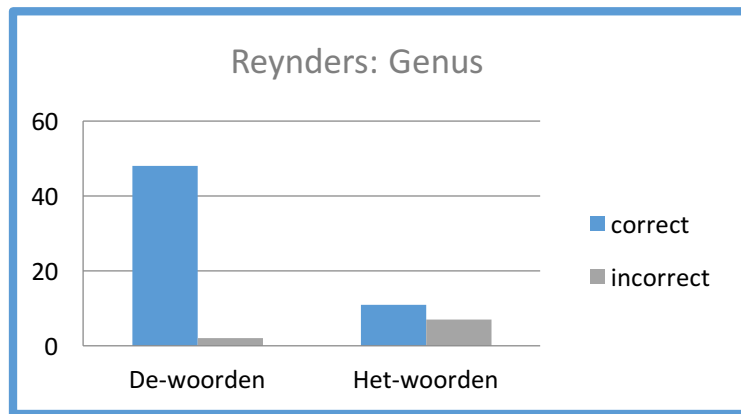
Grafiek 10 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Charles Michel

Ook blijkt dat Didier Reynders in tegenstelling tot Charles Michel weinig spreekpauzes inlast tussen de klanken die deel uitmaken van de assimilatie. Dit verschijnsel is dus niet de oorzaak van zijn lage score bij assimilatie.

1.2.5. Genus

Minister van Buitenlandse Zaken blijkt het niet moeilijk te hebben met vrouwelijke en mannelijke woorden (*de*-woorden), terwijl hij echter meer moeilijkheden ondervindt met *het*-woorden. Grafiek 11 wijst erop dat hij zich slechts twee keer vergist ten opzichte van *de*-woorden, namelijk in:

- (2f) *Ons veroordeling
*concreet informatie

Grafiek 11 : Aantal correcte/incorrecte tokens voor het genus bij Didier Reynders

Uit grafiek 11 blijkt dat hij meer fouten maakt met *het*-woorden. Hij gebruikt een verkeerd genus in 7 zinnen op 18. Hieronder volgt een overzicht van *het*-woorden die met het verkeerde genus door Reynders geproduceerd worden. Het feit dat het alleen maar een probleem van verbuiging van het adjectief is, is wel mogelijk.

- (2g) **in geval van een of een andere incident*
**een zeer sterke standpunt*
**de ganse jaar*

1.2.6. Plaats van de persoonsvorm

Het laatste aandachtspunt in de uitspraak van Didier Reynders was de plaats van de persoonsvorm in hoofd- en bijzinnen. Hoofdzinnen zijn niet problematisch voor hem, het corpus bevat 91 voorbeelden van hoofdzinnen, waaronder slechts 6 incorrect zijn. Deze fouten worden door volgende voorbeelden geïllustreerd.

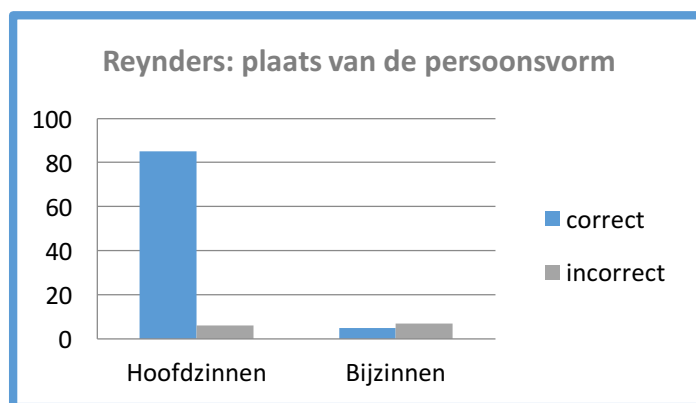
- (2h) “Tot nu toe **het was* om een betere bescherming te doen van onze consulaat.”
 “[...] maar vandaag **het is* eerst en vooral een drama [...]”

Over het algemeen blijkt dat hij de SOV-structuur in bijzinnen nog niet helemaal verworven heeft. Hij scoort net onder de helft. 5 voorbeelden op 12 zijn immers correct. Hier is een illustratie:

- (2i) “Ik weet dat nu *er zijn* veel mensen die bezig zijn met een hulp voor de slachtoffers.”

Ook dient opgemerkt te worden dat bijzinnen met het voornaamwoord *waarom* vaak bronnen van fouten zijn voor onze minister van Buitenlandse Zaken. Hij gebruikt immers in de meeste gevallen een inversie tussen het onderwerp en de persoonsvorm in plaats van het werkwoord aan het einde van de bijzin te plaatsen. Reynders maakt veel gebruik van de constructie *de reden waarom* [...] die daardoor ook fout uitgedrukt wordt.

- (2j) “Het is de reden **waarom hebben we* enkele sancties genomen.”
 “[...] de reden **waarom hebben we* zo een aantal maatregelen genomen.”

Grafiek 12 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor de plaats van de persoonsvorm bij Didier Reynders

1.2.7. Lexicale fouten

Het opzoeken van lexicale fouten bij Didier Reynders heeft aangetoond dat hij over een uitgebreide woordenschat beschikt. Heel zelden kiest hij voor een woordenschat die niet toepasselijk is. Gevallen waarin hij zich vergist in verband met valse vrienden werden ook niet opgemerkt. In totaal maakt hij drie lexicale fouten over het hele corpus.

(2k) “[...] om onze veroordeling te **zeggen* [...]” vs. *een veroordeling uitspreken*

(2l) “[...] we weten dat de situatie zeer **sterk* is [...]” vs. “[...] we weten dat de situatie zeer slecht is [...]”

(2m) *een standpunt* **nemen* vs. *een standpunt innemen*

Voorbeeld (2m) is een geval waarin Didier Reynders uit zijn moedertaal getransfereerd heeft. Hij heeft hier de constructie *prendre position* letterlijk vertaald. Daarom heeft hij *een standpunt nemen* gezegd in plaats van de correcte formulering *een standpunt innemen*.

1.2.8. Bespreking Didier Reynders

Net zoals Charles Michel komt Didier Reynders heel vaak in de media. Er wordt zelfs opgemerkt dat hij meer dan de premier in de Nederlandstalige media spreekt. Zijn status van minister van Buitenlandse Zaken heeft daar natuurlijk veel mee te maken. Ook wordt hij nooit ondertiteld. Over het algemeen kan men zeggen dat zijn Nederlands heel vlot is, hoewel zijn kennis een ietsje oppervlakkig overkomt. Zijn uitspraak van het Nederlands wordt nogal veel beïnvloed door zijn moedertaal en hij vergist zich vaak ten opzichte van de assimilatie, van *het*-woorden of ook nog de plaats van de persoonsvorm. Buiten de criteria die boven behandeld werden kan ook opgemerkt worden dat Didier Reynders het onderwerp en de persoonsvorm niet altijd congrueert. Dat is bijna systematisch in onbepaalde zinnen zoals onderstaande voorbeelden. In zulke gevallen komt de persoonsvorm bijna altijd in het enkelvoud voor, terwijl het onderwerp in het meervoud is.

(2n) “**Het is eerst en vooral de hulpdiensten die moeten werken.*”

“[...] maar *er is* geen specifieke maatregelen nu”

Door een enquête bij Nederlandstalige mensen die bij de FOD Buitenlandse Zaken⁷ werken blijkt dat de kennis van het Nederlands van minister Reynders heel goed beoordeeld wordt door Nederlandstaligen. En dit ondanks het feit dat hij de grammaticale en uitspraakregels niet altijd toepast.

1.3. Daniel Bacqueline

Daniel Bacqueline is Minister van Pensioenen bij de federale regering. Bij het zoeken van materiaal voor de gekozen Waalse politici op de websites van VRT en VTM werd voor hem helemaal geen video gevonden. Op de website *dereactie.be* werd alleen één resultaat gevonden. Niettemin was dit enkele resultaat een geschreven artikel, en geen audio- of videofragment dat voor dit onderzoek bekeken zou kunnen worden. Ook vindt men op de websites van beide zenders geen fragment van Daniel Bacqueline waarin hij Frans spreekt en ondertiteld wordt. Hij is immers helemaal afwezig in de Nederlandstalige media. Na aanvullend onderzoek in andere media kan geconcludeerd worden dat Daniel Bacqueline nooit in het Nederlands spreekt. Dit gaat vermoedelijk gepaard met het feit dat hij het Nederlands niet kent.

1.4. Willy Borsus

Voor Willy Borsus, Minister van Middenstand, Zelfstandigen, KMO's, Landbouw en Maatschappelijke Integratie, kunnen min of meer dezelfde conclusies getrokken worden. Voor hem werd geen materiaal gevonden die nodig zou zijn voor een analyse van zijn taalniveau in het Nederlands. Op *dereactie.be* komen er in totaal twee resultaten voor Willy Borsus, waaronder één video waarin hij in het Frans antwoordt terwijl hij in het Nederlands aangesproken wordt. Hij wordt dus ondertiteld. Op VTM bevindt zich geen enkel fragment van de minister. Doordat hij op de website van de VRT ondertiteld wordt, kan men ook concluderen dat zijn Nederlands gebrekkig is.

1.5. Marie Christine Marghem

Marie Christine Marghem is minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling in de Regering-Michel. Ze komt over het algemeen meer in de Vlaamse media dan Daniel Bacqueline en Willy Borsus omdat ze o.a. veel kritiek kreeg in verband met de heropening van de kerncentrale Doel 1. Toch blijft het heel moeilijk om fragmenten van Marie Christine Marghem te vinden waarin zij in het Nederlands spreekt. Er werden drie video's van de minister uit *dereactie.be* geanalyseerd. In deze drie video's spreekt ze heel weinig in het Nederlands, er zijn namelijk alleen maar korte en gemakkelijke zinnen.

Een van deze drie video's is een fragment uit *Villa Politica* waarin Linda De Win, de presentatrice, haar vragen in het Nederlands stelt. Marie Christine Marghem begrijpt de vragen zonder veel moeilijkheden, maar antwoordt systematisch in het Frans. Daarmee kan de

⁷ Er werd aan acht Nederlandstalige ambtenaren van de afdeling Pers en Communicatie gevraagd om hun algemene mening over het Nederlands van Didier Reynders te geven.

conclusie getrokken worden dat ze goede perceptieve vaardigheden in het Nederlands heeft, maar dat ze geen Nederlands dient te spreken. Deze eerste video duurt vijf minuten in totaal en de minister zegt slechts twee korte zinnen in het Nederlands, namelijk ‘dat klopt niet’ en ‘buiten de begroting’. In beide gevallen herhaalt ze wat Linda De Win net heeft gezegd.

De twee andere fragmenten betreffen taalcursussen die Marghem volgt in een taalcentrum in Spa. Ze zijn dus het bewijs dat de minister van Energie een inspanning levert om haar Nederlands te verbeteren. In een van deze twee video’s herhaalt ze zinnen die ze op een computer hoort. Zo’n soort fragment kan dus haar taalniveau niet weergeven. Ze herhaalt immers met een goede uitspraak. Het laatste fragment van dit corpus in het enige waarin ze spontaan spreekt, maar dat zijn slechts een tiental zinnen. Het bleek dus onvoldoende te zijn om een volledige analyse van concrete uitspraakpunten te doen. Met zo weinig materiaal zou het onmogelijk zijn om de realiteit weer te geven. Enkele opmerkingen zijn dat ze een heel basaal Nederlands spreekt, maar met een uitspraak die nogal goed is. Bijvoorbeeld kan opgemerkt worden dat ze de *h* zelden aanblaast. Niettemin is de plaats de persoonsvorm minder problematisch.

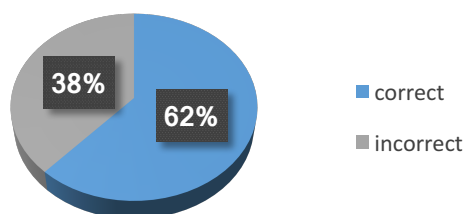
Wegens het weinige materiaal over het Nederlands van Marie Christine Marghem was het helaas onmogelijk om in het kader van dit onderzoek bepaalde syntactische, lexicale of morfologische fouten te achterhalen. Aangezien ze heel weinig Nederlands spreekt, kan dit soort onderzoek bij Marie Christine Marghem niet doorgevoerd worden.

1.6. Sophie Wilmès

1.6.1. Aanblazen van *h*

In grafiek 13 worden de resultaten van Sophie Wilmès bij het aanblazen van de *h* gepresenteerd. De minister van Begroting scoort hier goed. Op 34 items zijn er immers 21 correcte en 13 incorrecte tokens. Als deze cijfers in percentage berekend worden, betekent dat dat 62% van de tokens correct uitgesproken worden. Uit de analyse in verband met het aanblazen van de *h* bleek dat ze inspanningen levert om de letter *h* correct uit te spreken. Jammer genoeg heeft het Frans nog steeds invloed op haar uitspraak. Hieronder volgen enkele voorbeelden van de incorrecte uitspraak van de *h* door Sophie Wilmès.

- (12a) “We moeten ook de economie *[h]erstructureren [...]”
“[...] om door te gaan met structurele *[h]ervorming.”
“Rekening *[h]ouden met dit startpunt [...]”

Grafiek 13 : Verhouding correcte/ incorrecte tokens voor het aanblazen van de *h* bij Sophie Wilmès

1.6.2. Uitspreken van de slotklank

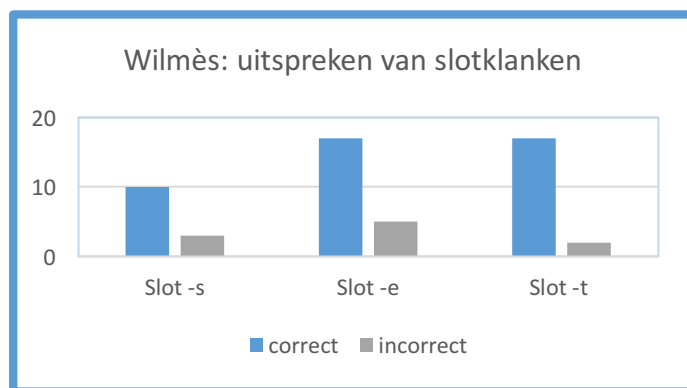
De gegevens voor het uitspreken van de slotklank bij Sophie Wilmès worden in de volgende grafiek voorgesteld. Zowel de slot –s, als de slot –e en de slot –t zijn niet problematisch voor haar. De slot –s wordt door de minister drie keer niet uitgesproken.

- (12b) “*Het planbureau geeft ons actualisering van macro-economische *parameter_*”
“*De *massa_zijn groot*”
“*Er zullen *winnaar_zijn*”

In dit corpus zijn er ook enkele fouten in verband met de slot –e. Op een totaal van 22 woorden met een slot –e zijn er maar 5 incorrecte voorbeelden (zie (12c)). Men kan dus zeggen dat ze de uitspraak van de slot –e wel beheerst. Dezelfde conclusie kan voor de slot –t getrokken worden. Sophie Wilmès realiseert immers 17 correcte uitgangen met een –t op een totaal van 19.

- (12c) *een reserve*
een veiligheidsmarge
“*[...] als een enkel variable die verandert, heeft het natuurlijk een grote impact*”

In punt (12c) wordt duidelijk gemaakt dat de meeste fouten van de minister van Begroting ten opzichte van de slot –e woorden betreffen die ook in het Frans bestaan. Hier kan men dus zeker van een transfer vanuit haar moedertaal spreken. In de laatste zin produceert ze zelfs het woord *variabele* zoals in het Frans, ze zegt immers *variable*.

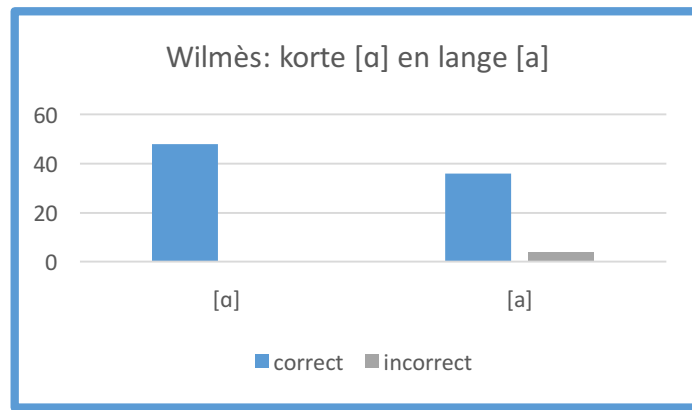

Grafiek 14: Aantal correcte/incorrecte tokens voor het uitspreken van slotklanken bij Sophie Wilmès

1.6.3. Korte en lange klinkers

Ten opzichte van de lengte van de vocaal –a heeft Sophie Wilmès blijkbaar weinig problemen. Wat de korte [a] betreft, zijn 100% van de geanalyseerde vocalen correct. Niettemin worden vier tokens met een lange [a] door de minister incorrect geproduceerd.

- (12d) “*Ik denk dat communautaire rellen *maakt ons niet sterk.*”
voor **fiscale* ontvangsten
“*Het is *haar standpunt [...]*”

Grafiek 15 : Aantal correcte/incorrecte tokens voor de lengte van de klinkers bij Sophie Wilmès

1.6.4. Assimilatie

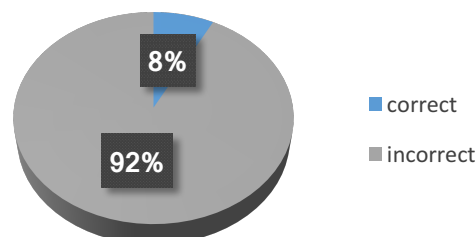
Zoals de meeste Franstalige leerders van het Nederlands heeft Sophie Wilmès de assimilatieregels blijkbaar niet geleerd. In dit fragment komen niet zo veel assimilatieregels voor, wat het trekken van een algemene conclusie over haar kennis van de assimilatie moeilijker maakt. In totaal werden 13 assimilatiegevallen gevonden, waaronder 12 verkeerd uitgesproken worden. Hieronder zijn de verschillende assimilatiepatronen die door de minister niet beheerst worden, met voorbeelden.

[t + z]: “Het is een veiligheidsmarge zou ik **het* zeggen.”
 “[...] en we weten ook dat de Europese Commissie **niet* zo veel vraagt.”
 “Dat kan de **top*prioriteit zijn”

[t + v]: “De evenwichtverschuiven is geen mirakel.”
 “[...] we zullen niet ver gaan”

Hierboven wordt de assimilatie door Sophie Wilmès niet gerealiseerd omdat ze een spreekpauze inlast tussen beide elementen van de assimilatie. Dit voorbeeld illustreert de enige keer waar dat gebeurt. Het inlassen van de een spreekpauze is dus niet de belangrijkste oorzaak van haar moeilijkheden met de assimilatieregels.

[k + z]: “Dus, **ik* zie wel dat u probeert [...]”
 “[...] **ik* zal niet over de bepaalde maatregelen spreken, ik vind dat niet wijs.”
 [k + v]: “[...] ik zal niet over de bepaalde maatregelen spreken, **ik* vind dat niet wijs.”

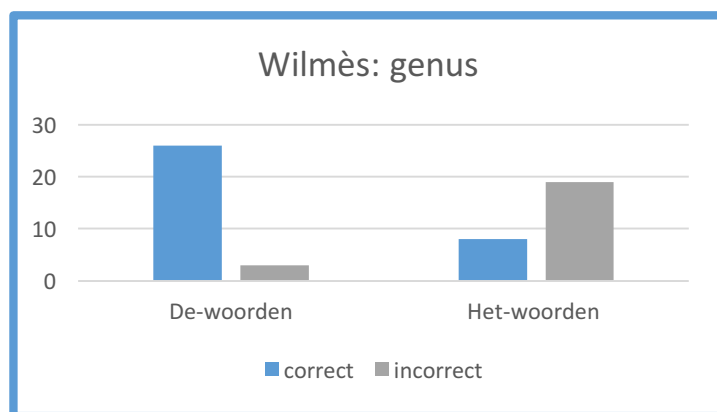

Grafiek 16 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Sophie Wilmès

1.6.5. Genus

Qua genus van de *de*-woorden dient niet veel opgemerkt te worden, want Sophie Wilmès heeft slechts drie fouten op 29 items gemaakt. De twee incorrecte voorbeelden in verband met *de*-woorden hebben geen directe betrekking op het lidwoord *de*, maar wel tot de verbuiging van het adjectief of het gebruik van een aanwijzend voornaamwoord.

(12e) *een heel *ingewikkeld_materiebegroting*
**dit discussie*

Grafiek 17 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor het genus bij Sophie Wilmès

Grafiek 17 toont aan dat Sophie Wilmès meer problemen ondervindt met *het*-woorden. Op 19 neutrale woorden worden slechts 8 door de minister van Begroting met het correcte genus geproduceerd. In dit geval hebben de fouten gewoon betrekking op het gebruik van *de* in plaats van *het* (12f), maar ook op de verbuiging van het adjectief (12g) of het gebruik van aanwijzende voornaamwoorden (12h).

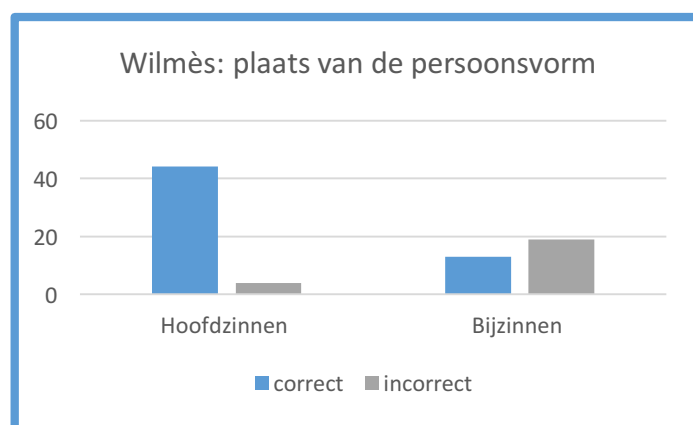
- (12f) **de planbureau*
**de stabiliteitsprogramma*
**de echte beeld*
**de werk*
(12g) *een *duidelijke beeld*
**elke jaar*
(12h) *op *die punt*

1.6.6. Plaats van de persoonsvorm

De plaats van de persoonsvorm is het laatste element dat onder de loop werd genomen bij Sophie Wilmès. Grafiek 18 toont dat hoofdzinnen veel minder problematisch zijn dan bijzinnen. De persoonsvorm staat op zijn plaats in bijna alle hoofdzinnen, behalve in enkele zinnen waarin het onderwerp niet de eerste zinsplaats inneemt. Voor de bijzinnen scoort de minister van Begroting onder de helft. Op 32 bijzinnen zijn er immers 19 die incorrect geformuleerd worden. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- (12i) “[...] het feit dat het planbureau **geeft ons* actualisering”
 “Het is mijn rol te verklaren wat **kan* technisch gebeuren met die cijfers.”
 “[...] maar als ik **heb* u gezegd, ik zal niet over de bepaalde maatregelen spreken”
 “Ik moet u zeggen dat we **zullen* niet ver gaan.”
 “Ik denk dat we **moeten* op tafel zitten [...]”

In alle zinnen hierboven moet het werkwoord aan het einde van de bijzin staan, maar Sophie Wilmès heeft het telkens verkeerd geplaatst in de zin. Ook dient opgemerkt te worden dat ze zich nog meer vergist als een hulpwerkwoord aanwezig is naast het hoofdwerkwoord en dat er dus meerdere elementen zijn die aan het einde van de zin moeten staan.

Grafiek 18 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor de plaats van de persoonsvorm bij Sophie Wilmès

1.6.7. Lexicale fouten

Het laatste criterium van analyse voor Sophie Wilmès, namelijk lexicale fouten, levert positieve resultaten. Als minister van Begroting gebruikt ze gespecialiseerde vaktermen die ze blijkbaar heel goed beheerst. Verder onderzoek over fragmenten waarin zij over totaal andere thema's spreekt zou interessant zijn om te weten of haar woordenschatkennis van het Nederlands wel uitgebreid is. De enkele fouten die ze gemaakt heeft worden hieronder opgelijst.

- (12j) **Materiebegroting* vs. *materie van Begroting*

In voorbeeld (12j) is onduidelijk wat Sophie Wilmès echt bedoelt. Na dieper onderzoek blijkt dat *materiebegroting* in het Nederlands niet bestaat. *Materie van Begroting* zou vermoedelijk in deze context beter zijn.

- (12k) **variable* vs. *variabele*

- (12l) “We hebben gehoord dat een van de grootste partijen van Vlaanderen **bereikt* is om door te gaan met structurele hervorming.”

Correct: “We hebben gehoord dat een van de grootste partijen van Vlaanderen *bereid* is om door te gaan met structurele hervorming.”

1.6.8. Bespreking Sophie Wilmès

Sophie Wilmès is minister van Begroting bij de federale regering. Over haar kan gezegd worden dat ze nogal discreet is, zowel in de Waalse als in de Vlaamse media. Bij het opstellen van het corpus was het niet eenvoudig om video's van Sophie Wilmès op de websites van de VRT of van VTM te vinden. In Vlaanderen wordt gewoon heel zelden over haar gesproken.

Het corpus van de minister van Begroting bestaat alleen uit één video van de Zevende Dag waarin ze de begrotingsinspanning relateert. Hier antwoordt ze spontaan in het Nederlands op de vragen die gesteld worden. Ze begrijpt alles en antwoordt zonder aarzelingen. Er moet toch vermeld worden dat het Nederlands van Sophie Wilmès niet zo goed is als het Nederlands van bijvoorbeeld Charles Michel of Didier Reynders. Het genus van substantieven of de assimilatieregels heeft ze o.a. nog niet helemaal verworven. Daarnaast is vooral de structuur van haar zinnen soms raar of incorrect. Hoewel haar uitspraak meer dan acceptabel is, blijven belangrijke regels van de Nederlandse taal zoals de plaats van zinsdelen of de congruentie tussen het onderwerp en de persoonsvorm wel problematisch. Dit fenomeen wordt hieronder duidelijk gemaakt.

(12j) “Dus ik zie wel dat **u proberen* [...]”
“Wat kan technisch **gebeurt* met die cijfers [...]”
“Zoals **we doet* elk jaar [...]”

1.7. François Bellot

François Bellot is minister van Mobiliteit in de regering-Michel. Wat zijn kennis van het Nederlands betreft, kan zijn situatie met die van Marie Christine Marghem vergeleken worden. In het kader van dit onderzoek werd niet genoeg materiaal gevonden om een grondige analyse van zijn taalniveau op basis van concrete uitspraakpunten uit te voeren. Omwille van een grotere populariteit komt François Bellot meer in de Belgisch-Nederlandstalige media dan bijvoorbeeld Daniel Bacquellaine en Willy Borsus, die op de Vlaamse media nooit of bijna nooit gezien worden. Tijdens het opstellen van het corpus werden zes vrij recente video's van François Bellot op de website van de VRT gevonden.

Niettemin wordt door dit kleine corpus nog duidelijker dat meneer Bellot het Nederlands helemaal niet beheerst. In vier van deze fragmenten spreekt hij alleen in het Frans, terwijl hij in de twee andere video's probeert om enkele woorden in het Nederlands te zeggen. Interessant te vermelden is dat hij in één van deze video's zelfs door de journalist in het Frans wordt aangesproken. De journalist moet dus in zijn eigen taalgemeenschap de taal van de andere gemeenschap spreken om verstaan te worden. In tegenstelling tot Marie Christine Marghem die geen slechte receptieve vaardigheden in het Nederlands heeft, scoort François Bellot dus nog lager. In totaal produceert de minister van Mobiliteit voor beide fragmenten vier zinnen in het Nederlands, en dit op een aarzelende manier en met een uitspraak die heel veel op die van het Frans lijkt (zie (13a)).

Net zoals Daniel Bacquellaine, Willy Borsus en Marie Christine Marghem moet opgemerkt worden dat het materiaal voor François Bellot geen enkele mogelijkheid gaf om naar syntactische of lexicale fouten te kijken.

(13a) *“Ik begrijp uw... uw vraag, ik begrijp niet uw vraag.”*

“Ik moet mijn Nederlands verbeteren, maar ik zal in de volgende dagen, ik zal proberen.”

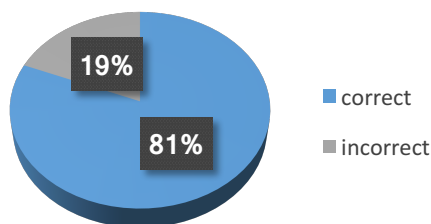
“Voor Nederlands? Ik zal proberen mijn Nederlands verbeteren.”

1.8. Paul Magnette

1.8.1. Aanblazen van de *h*

Uit de analyse van het aanblazen van de *h* blijkt dat Paul Magnette in 81% van de gevallen de *h* aanblaast. In een grote meerderheid van de gevallen ondervindt hij dus geen moeilijkheden. De enige voorbeelden van het niet aanblazen van de *h* die aangetroffen werden hebben allemaal te maken met het werkwoord *hebben*, waarin de *h* helemaal niet uitgesproken wordt. De volgende zin staat hieronder ter illustratie.

(14a) *“Zover *[h]ebben wij geen antwoord gekregen.”*

Grafiek 19: Verhouding correcte/ incorrecte tokens voor het aanblazen van de *h* bij Paul Magnette

1.8.2. Uitspreken van de slotklank

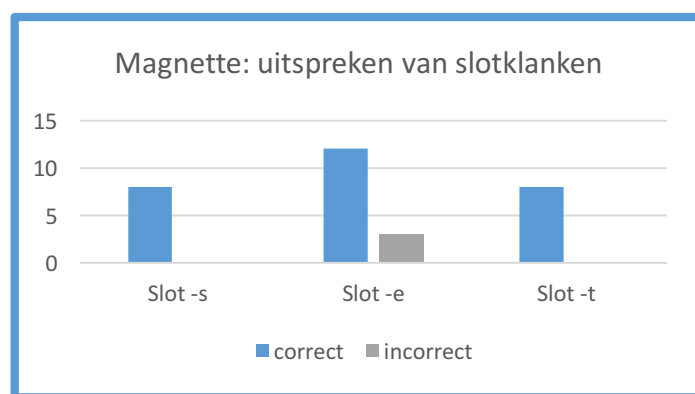
Qua uitspraak van woorduitgangen wordt geobserveerd dat de resultaten van Paul Magnette bijzonder goed zijn. Zowel de slot *-s* als de slot *-t* worden door de politicus immers altijd geproduceerd. Alleen de slot *-e* was in deze fragmenten af en toe een bron van vergissing bij hem, maar toch liggen de resultaten van de analyse van de slot *-e* bij Paul Magnette heel hoog. Hij vergist zich in slechts drie van de 15 gevallen. Deze fouten worden verderop geïllustreerd.

(14b) *een *inhoudelijk discussie*

(14c) **tripartite*

Over voorbeeld (14b) dient opgemerkt te worden dat het onduidelijk is of het hier met het uitspreken van slotklanken of met de verbuiging van het adjectief te maken heeft.

(14c) is een geval van overgeneralisatie. In het corpus spreekt Paul Magnette het woord *tripartite* drie keer uit. *Tripartite* is een Frans leenwoord en de uitspraak van sommige Franse leenwoorden worden op z'n Frans uitgesproken. Dit is hier het geval, de slot –e moet dus niet gerealiseerd worden. Niettemin spreekt Paul Magnette de slot –e twee keer wel uit. Toch is het onduidelijk of deze fout niet te wijten is aan het toevoegen van een [ə]-klank als spreekpauze tussen het woord *tripartite* en het volgende woord.

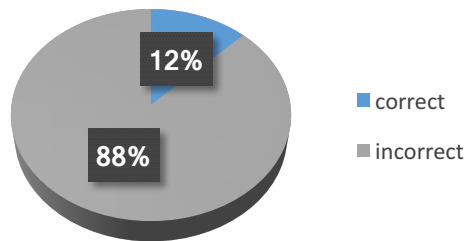
Grafiek 20: Aantal correcte/incorrecte tokens voor het uitspreken van slotklanken bij Paul Magnette

1.8.3. Korte en lange klinkers

De analyse van de uitspraak van korte en lange klinkers door Paul Magnette zijn nog positiever. Hij behaalt zowel voor de uitspraak van de korte [a] als voor de uitspraak van de lange [a] een perfect cijfer van 100%. Er werden geen gevallen geobserveerd waarin hij zich vergist bij de lengte van de vocalen.

1.8.4. Assimilatie

De resultaten van Paul Magnette qua assimilatie zijn jammer genoeg niet in overeenstemming met zijn heel goede cijfers bij de andere criteria. Zoals de andere Franstalige politici die deel uitmaken van dit onderzoek scoort hij bijzonder slecht ten opzichte van de assimilatie. Grafiek 21 geeft daar een synthese van.

Grafiek 21 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Paul Magnette

De politicus spreekt verschillende assimilatiepatronen verkeerd uit. Een overzicht daarvan wordt hieronder gegeven.

[s + v] “[...] dat er een meerderheid **is* voor een tripartite.”

“[...] dat de tripartite **niets* verloren heeft.”

[t + z] “[...] **dat zal* zijn verantwoordelijkheid zijn [...]”

[k + v] “**Ik vind* dat een beetje raar en ik vind dat niet correct [...]”

[t + v] “Voor mij is **het* vandaag alleen maar een intentie om te sluiten.”

[s + z] “[...] we willen alle **cijfers* zien, we willen alle alternatieven bekijken.”

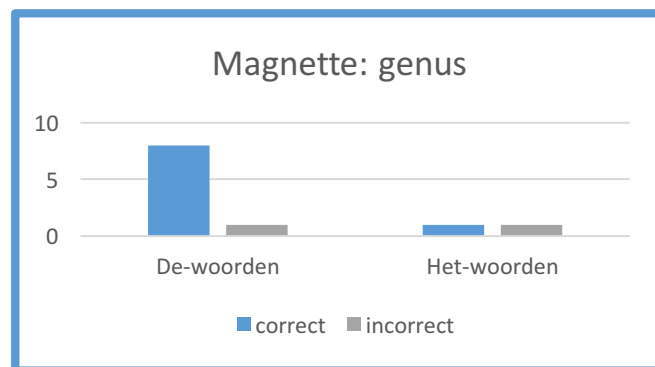
In deze laatste zin heeft Paul Magnette een spreekpauze ingelast tussen de twee delen van de assimilatie. Dit verschijnsel gebeurt slechts een maal in het corpus van Magnette.

1.8.5. Genus

Uit de analyse van het genus bij Paul Magnette blijkt dat hij de *de*-woorden goed beheerst. Hij vergist zich slechts één keer:

(14d) Een **inhoudelijk discussie*

Dit voorbeeld toont aan dat het adjectief verbogen wordt alsof het substantief onzijdig was, maar in dit geval moet het adjectief de uitgang –e krijgen omdat *discussie* een *de*-woord is. Niettemin moet opgemerkt worden dat deze fout misschien geen direct bewijs is van het niet beheersen van het genus.

Grafiek 22: Aantal correcte/ incorrecte tokens voor het genus bij Paul Magnette

De fragmenten die voor Paul Magnette geanalyseerd werden bevatten heel weinig *het*-woorden. Hij heeft immers twee *het*-woorden geproduceerd, waaronder een met het verkeerde lidwoord. Natuurlijk zijn deze resultaten te klein om conclusies over de al dan niet beheersing van het genus van *het*-woorden door Magnette te kunnen trekken.

1.8.6. Plaats van de persoonsvorm

Wat hoofdzinnen betreft, ondervindt Paul Magnette helemaal geen problemen. Als hij Nederlands spreekt, staat de persoonsvorm bijna altijd op de correcte plaats, en zelfs als iets anders dan het onderwerp de eerste zinsplaats inneemt.

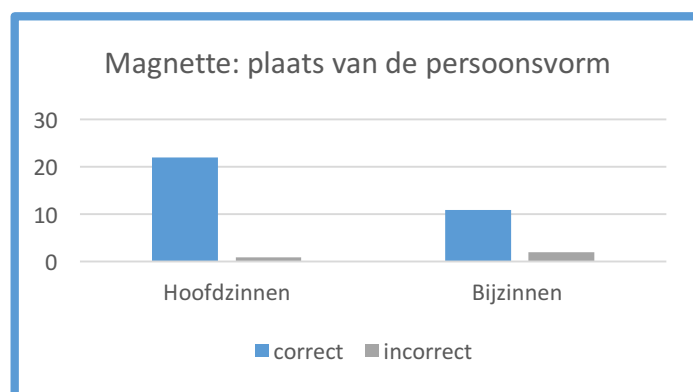
In bijzinnen blijkt dat hij ook weinig moeilijkheden ondervindt. In slechts twee bijzinnen staat de persoonsvorm niet aan het einde van de zin.

(14e) “[...] een inhoudelijk discussie over hoe **kunnen wij* in België meer jobs creëren.”

(14f) “[...] dat **we willen* alle antwoorden krijgen op de vragen die wij stellen.”

Voorbeeld (14e) kan als volgt uitgelegd worden: Paul Magnette heeft de bijzin die met het betrekkelijk voornaamwoord *hoe* begint als een vragende zin behandeld. Daarom heeft hij een inversie tussen het werkwoord en het onderwerp gemaakt in plaats van het werkwoord aan het einde van de bijzin te plaatsen.

Door de resultaten bij de plaats van de persoonsvorm (zie grafiek 23) kan geconcludeerd worden dat hij, zoals de meeste andere criteria, dit heel goed beheerst.

Grafiek 23: Aantal correcte/ incorrecte tokens voor de plaats van de persoonsvorm bij Paul Magnette

1.8.7. Lexicale fouten

Net zoals voor de verschillende uitspraakelementen, het genus en de plaats van de persoonsvorm in het Nederlands scoort Paul Magnette ten opzichte van het lexicon het beste. Er werd immers geen enkele fout gevonden. Hij beschikt over een uitgebreide woordenschat en zijn woordenschatkeuze wordt altijd op geschikte wijze gehanteerd. Daarnaast werd ook opgemerkt dat hij geen problemen ondervindt met valse vrienden. Uit de resultaten blijkt

bijvoorbeeld dat hij weet dat *raar* en *rare* niet dezelfde betekenis hebben. Hij gebruikt immers *raar* in de zin van *bizarre* en niet in de zin van *zeldzaam*.

1.8.8. Bespreking Paul Magnette

Paul Magnette is minister-president van het Waals Gewest en maakt geen deel uit van de huidige federale regering. Daardoor zou men kunnen denken dat het Nederlands minder nodig is voor hem en dat hij dus deze taal niet beheerst. Toch scoort hij tot nu toe het beste van alle Franstalige politici die al geanalyseerd werden. Zelfs de eerste minister of de minister van Buitenlandse Zaken scoren minder goed dan hij. Op het moment van het opstellen van het corpus voor Franstalige politici stond Paul Magnette in het middelpunt van de publieke belangstelling omwille van het CETA-verdrag dat hij niet wilde ondertekenen. Daarom kwam hij veel zowel in de Waalse als in de Vlaamse media. Er werden veel fragmenten van de minister gevonden, maar niet alleen in het Nederlands. In de meeste video's spreekt hij in het Frans, hoewel zijn taalniveau in het Nederlands heel goed is. Er kan dus geconcludeerd worden dat hij niet veel inspanningen levert om in het Nederlands te spreken wanneer hij in de Vlaamse media komt, maar dat zijn Nederlands toch heel goed is. Alleen de assimilatie blijft, zoals bij de andere politici, nog problematisch.

1.9. Elio di Rupo

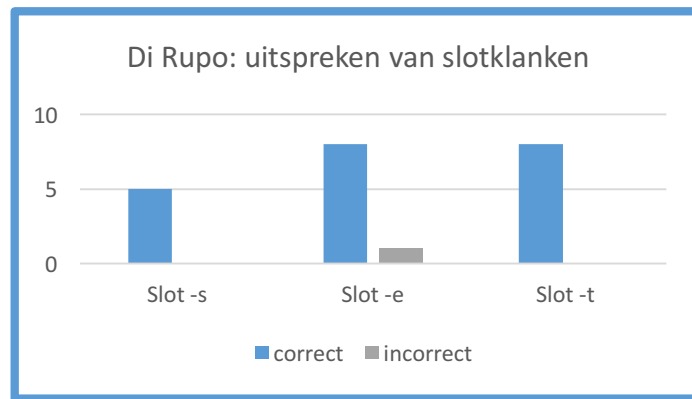
1.9.1. Aanblazen van de *h*

Voor Elio di Rupo is de uitspraak van de *h* niet problematisch, hoewel het aanblazen van de *h* in het Frans niet bestaat. Alle woorden die met een *h* beginnen worden door hem immers goed uitgesproken. Toch dient opgemerkt te worden dat zijn uitspraak van de letter *h* heel kunstmatig lijkt. Het lijkt alsof hij heel veel inspanningen levert om de *h* goed uit te spreken. Raar genoeg produceert hij de letter zo zorgvuldig dat het niet op een natuurlijke manier wordt gemaakt. Dit heeft ook te maken met het feit dat hij in het Nederlands heel traag spreekt. Niettemin heeft hij de regels van het aanblazen van de *h* in het Nederlands zeker verworven.

1.9.2. Uitspreken van de slotklank

Qua uitspraak van slotklanken in het Nederlands ondervindt Elio Di Rupo ook heel weinig problemen. Alle tokens met een slot –e of een slot –t worden in de twee fragmenten die voor hem geanalyseerd werden goed geproduceerd. Het enige geval waarin hij zich vergist heeft met een slot –e te maken, meer bepaald met de verbuiging van een adjectief dat gecombineerd wordt met een *de*-woord. Dit geval wordt door volgend voorbeeld geïllustreerd. Grafiek 24 geeft een overzicht van de al dan niet correcte uitspraak van woorduitgangen door Elio Di Rupo.

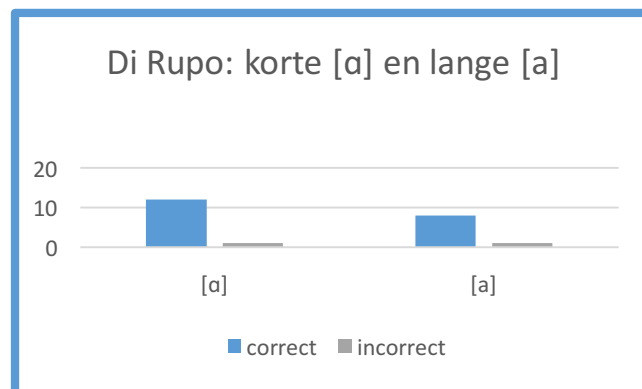
(15a) **de Europees Commissie*

Grafiek 24: Aantal correcte/incorrecte tokens voor het uitspreken van slotklanken bij Elio Di Rupo

1.9.3. Korte en lange klinkers

Net zoals voor de twee vorige aandachtspunten, namelijk het aanblazen van de *h* en het uitspreken van slotklanken, behaalt Elio Di Rupo zeer hoge cijfers wat betreft de lengte van de klinkers. Grafiek 25 geeft een overzicht van deze resultaten.

Grafiek 25 : Aantal correcte/incorrecte tokens voor de lengte van de klinkers bij Elio Di Rupo

Uit grafiek 25 blijkt dat de korte [a] slechts één keer verkeerd uitgesproken wordt. In het woord **dilogeren* wordt immers de korte [a] te lang uitgesproken. Er komt ook één voorbeeld voor waarin de lange [a] veel te kort is.

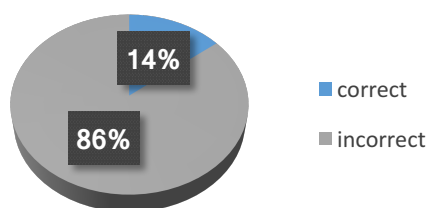
1.9.4. Assimilatie

In tegenstelling tot de andere criteria blijken de assimilatiegevallen bij Elio Di Rupo heel problematisch te zijn. Er kan duidelijk gezegd worden dat hij de regels niet kent, hoewel het corpus van Elio di Rupo te klein is om echte conclusies te kunnen trekken. De twee video's die geanalyseerd werden bevatten zes assimilatiegevallen, waarin slechts één als acceptabel beschouwd kan worden. Grafiek 26 biedt daar een overzicht van in percentage.

In alle gevallen waarin hij de assimilatie niet correct uitspreekt last Elio di Rupo een spreekpauze in. Bij hem komt dit probleem altijd voor. Hij spreekt immers veel te traag en

veel te aarzelend om de assimilatie goed te kunnen doen. De verkeerde assimilatiepatronen worden hieronder opgelijst.

- [t + z] “[...] **wat zou de sanctie kunnen zijn als Rusland verder gaat met een escalade.*”
- [t + v] “[...] *de reden waarom ik *pleit voor de dialoog.*”
- “[Dat is het standpunt van België.]”
- [s + v] “[...] *de Europese *leiders van de grootste landen*”
- [s + z] “[...] *een zaak *is zeker [...]*”
- “Bart de Wever spreekt **dikwijls zoals een Premier*”

Grafiek 26 : Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Elio Di Rupo

1.9.5. Genus

Uit de resultaten blijkt dat het genus van vrouwelijke en mannelijke substantieven bij Elio Di Rupo geen bron van fouten is. Bij al deze woorden gebruikt hij immers het lidwoord *de*. Het probleem is dat hij in deze video's ook onzijdige woorden als *de*-woorden beschouwd. Er zijn maar twee onzijdige woorden in het corpus van Elio Di Rupo, het is dus onmogelijk om te weten of hij zich dikwijls vergist. De bedoeling is natuurlijk niet om ongerechtvaardigd te veralgemenen wanneer te weinig materiaal ter beschikking staat.

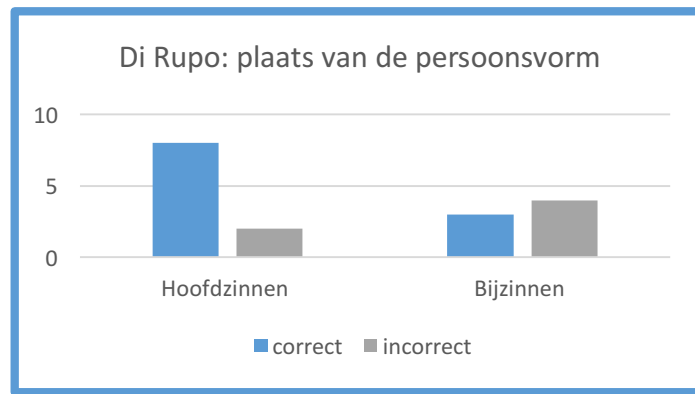
1.9.6. Plaats van de persoonsvorm

De resultaten van de plaats van de persoonsvorm in bij- en hoofdzinnen bij Elio Di Rupo kunnen als volgt gepresenteerd worden.

Hoofdzinnen zijn niet echt problematisch voor hem, alleen twee op tien hoofdzinnen zijn fout. De persoonsvorm staat immers niet op zijn plaats. Zoals veel Franstalige leerders van het Nederlands ondervindt Elio di Rupo veel moeilijkheden wanneer een ander element dan het onderwerp op de eerste plaats van de hoofdzin staat. Hieronder volgen voorbeelden:

(15c) “Voor de toekomst **we hopen [...]*”

(15d) “[...] maar in de toekomst misschien **het zou goed zijn [...]*”

Grafiek 27: Aantal correcte/ incorrecte tokens voor de plaats van de persoonsvorm bij Elio Di Rupo

Wat bijzinnen betreft, blijkt dit voor Elio Di Rupo erg moeilijk. Hij heeft immers de neiging om de SVO-structuur te gebruiken in plaats van de SOV-structuur. Hij scoort hier net onder de helft. Enkele incorrecte bijzinnen worden hieronder opgelijst.

(15e) “[...] dat de dialoog **zal creëren* een nieuwe toestand.”

(15f) “[...] wat **zou* de sanctie kunnen zijn als Rusland verder gaat met een escalade.”

(15g) “[...] dat Bart de Wever **spreekt* dikwijls zoals een Premier”

1.9.7. Lexicale fouten

Het onderzoek naar lexicale fouten bij Elio Di Rupo heeft positieve resultaten geleverd. In de fragmenten die geanalyseerd werden maakt Elio Di Rupo slechts één fout ten opzichte van het lexicon (zie voorbeeld (15h)). Hij spreekt immers over *het vermijden van een esclade*, maar het woord *escalade* heeft hij uit het Frans overgenomen in de betekenis van het *erger worden van een conflictsituatie*. Hij had dus het woord *escalatie* in plaats van *escalade* moeten gebruiken.

(15h) **escalade* vs. *escalatie*

1.9.8. Bespreking Elio Di Rupo

Elio Di Rupo is oud-eerste minister en partijvoorzitter van de PS. Toen hij nog Premier was, kwam hij natuurlijk veel in de media. Vandaag is het veel moeilijker om video's of luisterfragmenten te vinden waarin hij Nederlands spreekt. Het corpus van Elio di Rupo bevat twee recente video's. Toch kan men zeggen dat hij nog vrij populair is. Hij komt natuurlijk veel minder in de media dan vroeger, maar toch meer dan de meeste Franstalige politici van dit onderzoek. Niettemin spreekt hij in de meeste gevallen in het Frans, met ondertiteling. Wat zijn taalniveau betreft, zou men kunnen denken dat hij door zijn vroegere functie het Nederlands heel goed beheerst. Zijn Nederlands is immers niet slecht, hij scoort goed bij de meeste uitspraak-elementen. Niettemin werd tijdens de analyse opgemerkt dat hij niet zo goed spreekt als bijvoorbeeld onze huidige premier of onze minister van Buitenlandse Zaken. Een

algemene opmerking bij Elio di Rupo is dat hij de neiging heeft om in het Nederlands zeer traag te spreken. Dat geeft dus de indruk dat hij zijn woorden zoekt en dat hij niet vlot spreekt. Ook ondervindt Di Rupo vooral moeilijkheden met de assimilatie of met de plaats van de persoonsvorm in bijzinnen.

1.10. Joëlle Milquet

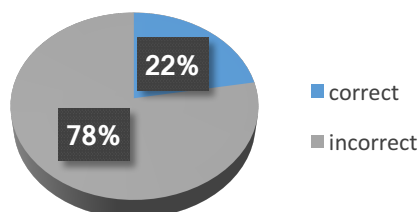
1.10.1. Aanblazen van de *h*

Over het eerste criterium dat behandeld werd bij Joëlle Milquet kan men concluderen dat ze nog uitspraakproblemen ondervindt. 78% van de *h*'s worden immers niet aangeblazen (7 incorrecte *h*'s, 2 correcte *h*'s). Enkele voorbeelden:

(16a) “Ik *[h]eb deze man nooit gezien [...]”

(16b) “[...] *[h]ij weet *helemaal niet [...]”

(16c) “[...] *[h]ij zal natuurlijk zijn standpunt veranderen.”

Grafiek 28: Verhouding correcte/ incorrecte tokens voor het aanblazen van de *h* bij Joëlle Milquet

1.10.2. Uitspreken van de slotklank

Zoals in grafiek 29 aangetoond, scoort Joëlle altijd boven de helft wat slotklanken betreft. Toch blijven er nog fouten in haar corpus. Gevallen met een slot *-s* komen slechts twee keer voor in de fragmenten met Joëlle Milquet, waaronder één correct is en één incorrect is. Het incorrecte voorbeeld is volgende:

(16d) “Er zijn ook andere *gouverneurss in Wallonië enzovoort.”

In bovenstaand voorbeeld wordt de uitgang *-s* van *gouverneurs* door Joëlle Milquet niet uitgesproken.

De slot *-e* is bij Milquet niet zo problematisch. Niettemin werd tijdens de analyse opgemerkt dat ze wel moeilijkheden ondervindt met een woord dat ook in het Frans bestaan, namelijk het woord *zone*. Hier wordt de uitgang *-e* twee keer niet uitgesproken (zie 16e).

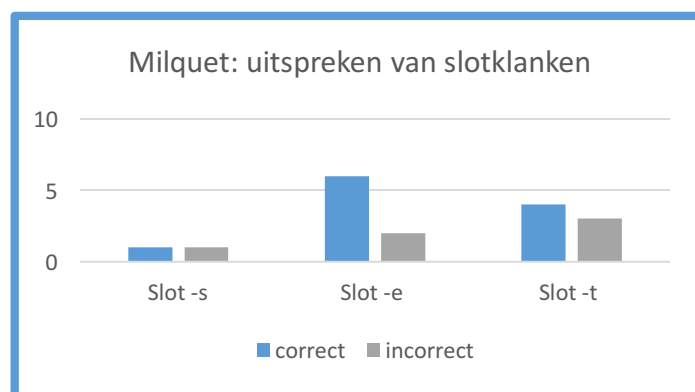
(16e) “Dat is een beslissing van de lokale *zone.”

Bovendien spreekt Joëlle Milquet in deze eerste video de slot –t drie keer op zeven niet uit.

(16f) “*Ik heb deze man *nooit gezien.*”

(16g) “[...] *dat is *onjuist voor de mensen.*”

(16h) “*Er zijn ook andere nieuwe gouverneurs in Wallonië *enzovoortt.*”

Grafiek 29: Aantal correcte/incorrecte tokens voor het uitspreken van slotklanken bij Joëlle Milquet

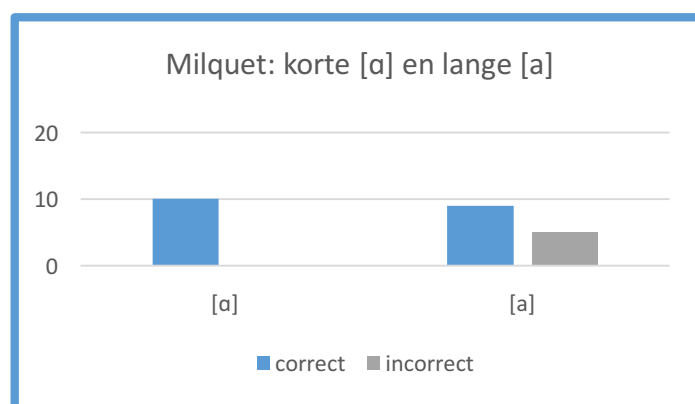
1.10.3. Korte en lange klinkers

Voor de lengte van de klinkers zijn de resultaten van Joëlle Milquet niet slecht. Qua korte [a] zijn er in haar corpus helemaal geen fouten, ze worden immers allemaal kort uitgesproken. Omdat de lange [a] in het Frans niet bestaat, blijft deze klinker nog een bron van fouten. Dit soort fouten wordt hieronder voorgesteld. Grafiek 30 biedt ook een overzicht van de resultaten die verband houden met de lengte van de klinkers.

(16i) “[...] *dat is *totaal onaanvaardbaar dat de politieman niet geschorst werd.*”

(16j) “*Maar ik zal natuurlijk ook een brief naar de *lokale zone sturen [...]*”

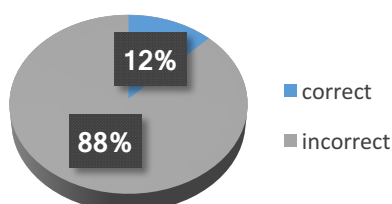
(16k) *helemaal niet

Grafiek 30: Aantal correcte/incorrecte tokens voor de lengte van de klinkers bij Joëlle Milquet

1.10.4. Assimilatie

In grafiek 31 staat het percentage van correcte en incorrecte assimilatiegevallen bij Joëlle Milquet. Deze resultaten tonen aan dat de assimilatie in 88% van de gevallen niet gedaan wordt. Dus zijn alleen 12% correct. Er kan geconcludeerd worden dat de assimilatie het grootste uitspraakprobleem van Joëlle Milquet is.

Grafiek 31: Aantal correcte/ incorrecte tokens voor assimilatieregels bij Elio Di Rupo

Met de hieropvolgende zinnen wordt een samenvatting gemaakt van de verschillende incorrecte assimilatiepatronen bij Joëlle Milquet.

[t + z] “[...] om te vragen dat ze een beslissing nemen”

[k + z] en [t + v] “[...] om de situatie te zien en hij zal *natuurlijk zijn *standpunt veranderen, dat is *onjuist voor de mensen.”

1.10.5. Genus

Joëlle Milquet ondervindt weinig problemen met het genus van substantieven, en dit zowel met *de*-woorden als met *het*-woorden. Een grafiek met de resultaten voor het genus te maken heeft hier niet veel zin, aangezien alleen drie onzijdige substantieven in het corpus voorkomen. En die zijn allemaal in combinatie met het correcte artikel, namelijk *het*. Er werden 11 *de*-woorden uit de twee fragmenten voor Joëlle Milquet uitgehaald, waaronder één niet gecombineerd wordt met het artikel *de* (zie 15l).

(15l) *het uitnodiging

1.10.6. Plaats van de persoonsvorm

Qua plaats van de persoonsvorm scoort Joëlle Milquet ook heel goed. Zelfs als het onderwerp niet de eerste zinsplaats inneemt, vergist ze zich nooit in hoofdzinnen. Ze maakt immers altijd een inversie tussen het onderwerp en de persoonsvorm als dat nodig is. Het corpus van Joëlle Milquet bevat 16 hoofdzinnen die allemaal correct zijn. Bijzinnen komen heel weinig voor in dit corpus, er zijn er immers drie, waaronder één incorrect is wat betreft de plaats van de persoonsvorm.

(15m) “Hij weet helemaal niet wat **is er aan de hand [...]*”

1.10.7. Lexicale fouten

Wat lexicale fouten bij Joëlle Milquet betreft, werden er enkele opgemerkt. Ze worden hieronder gepresenteerd.

(15n) “[...] Hij zal natuurlijk **zijn* standpunt veranderen” vs. *van* standpunt veranderen

(15o) “[...] dat is totaal onaanvaardbaar dat de politiemanniet **geschort* werd.”

Correct: “[...] dat is totaal onaanvaardbaar dat de politiemanniet **geschorst* werd.”

Verder maakt ze in voorbeeld (15o) geen onderscheid tussen twee Nederlandse werkwoorden die heel veel op elkaar lijken, namelijk *schorten* en *schorsen*. Hier bedoelt ze *tijdelijk uit zijn ambt zetten*, dus *schorsen*. Toch gebruikt ze het voltooid deelwoord van het werkwoord *schorten* dat *schelen/mankeren* betekent.

1.10.8. Bespreking Joëlle Milquet

Joëlle Milquet is een heel bekende politieke figuur in ons land, en vooral in Wallonië. Enkele jaren geleden kwam ze heel veel in de media, en dit zowel in Wallonië als in Vlaanderen. Een van haar belangrijkste functies was die van minister van Binnenlandse Zaken in de federale regering-Di Rupo. Op de websites van de VRT en van VTM vindt men veel fragmenten uit de tijd toen ze federale minister was. Recente video's zijn veel moeilijker te vinden. Ook dient opgemerkt te worden dat ze nu ook veel meer in het Frans spreekt als ze zich met de Vlaamse media onderhoudt. Toch werden twee vrij recente video's van Joëlle Milquet gevonden. Uit de analyse van deze video's blijkt dat het verwerven van assimilatieregels nog problematiek is. Ook maakt ze nog heel veel fouten ten opzichte van het aanblazen van de letter *h* in het Nederlands. Bijvoorbeeld zijn de niet-uitspraakgerelateerde elementen, namelijk het genus of de plaats van de persoonsvorm minder problematisch voor de politica van de cdH. Over haar uitspraak kan men toch zeggen dat enkele punten nog op haar werktafel staan. Haar uitspraak lijkt immers nog te veel op het Frans.

2. Analyse van de Nederlandstalige politici

2.1. Kris Peeters

2.1.1. Lexicale en morfologische fouten

De meeste fouten van Kris Peeters in het Frans zijn lexicale fouten. Hij vergist zich immers nogal veel ten opzichte van de woordenschat of van het genus van substantieven. Hieronder zullen de voornaamste lexicale fouten van Kris Peeters voorgesteld worden.

(16a) “On n'a pas décidé **d'jà* qui sera le Premier ministre.”

Correct: “On n'a pas encore décidé qui sera le Premier ministre.”

In voorbeeld (16a) heeft hij het woord *d'jà* in plaats van *encore* gekozen. Een hypothese om deze fout uit te leggen is dat er sprake van een duidelijke transfer uit het

Nederlands zou zijn. In het Nederlands zou men dezelfde zin zonder negatie als volgt kunnen formuleren (16b). De Franse vertaling van *al* is *déjà*. Daarom kan het gebruik van *déjà* in plaats van *encore* als een negatieve transfer beschouwd worden.

(16b) “*We hebben al beslist wie de eerste minister zal zijn.*”

Zoals reeds vermeld, komen vergissingen in verband met het genus van Franse substantieven in het corpus van Kris Peeters ook vaak voor.

(16c) *une rôle très important

(16d) *le campagne

(16e) *une parti (politique)

(16f) avec *tous les mesures

(16g) *le flexibilité

2.1.2. Syntactische fouten

Fouten in verband met de concrete opbouw van zinnen komen niet zo veel voor bij Kris Peeters. Toch ondervindt hij nog enkele syntactische problemen. Belangrijk te weten is dat deze fouten de verstaanbaarheid van de zinnen niet of heel weinig verhinderen. Onderstaande voorbeelden zijn een bewijs daarvan.

(16j) “*Nous sommes très heureux *que nous avons maintenant une conclusion très claire.*”

Correct: “*Nous sommes très heureux d’avoir maintenant une conclusion très claire.*”

(16k) “*On m’a téléphoné hier soir pour dire *il y a une majorité énorme.*”

Correct: “*On m’a téléphoné hier soir pour dire qu’il y a une majorité énorme.*”

(16l) “*C’est pas *maintenant de lancer la campagne.*”

Correct: “*Ce n’est pas le moment de lancer la campagne.*”

Bovendien vergist hij zich in verband met een complexe regel in het Frans. Het woordje *de* gevolgd door een woord dat met een klinker of een niet-geaspireerde *h* begint moet gereduceerd worden tot *d’*. In (16h) wordt aangetoond dat Kris Peeters deze regel niet kent.

(16h) “*[...] et on demande *de habiter à Anvers.*”

(16i) “*C’est une augmentation *avec plus de 40.000 emplois.*”

Correct: “*C’est une augmentation de plus de 40.000 emplois.*”

In bovenstaand voorbeeld (16i) is de negatieve transfer uit het Nederlands ook heel duidelijk. “*Een daling met...*” is immers mogelijk in het Nederlands. Daarom heeft Kris Peeters uit het Nederlands letterlijk vertaald en daardoor *avec* in plaats van *de* gebruikt.

2.1.3. Algemene uitspraak

Vice-eersteminister en minister van Werk, Economie en Consumenten Kris Peeters heeft een uitspraak van het Frans die als acceptabel beschouwd zou kunnen worden. Niettemin merkt men onmiddellijk op dat hij geen moedertaalspreker is. Hij heeft bijvoorbeeld duidelijk zijn Vlaamse uitspraak van de –r overgenomen. Hij gebruikt immers de tongpunt –r in het Frans, wat natuurlijk helemaal niet Frans klinkt. Een ander voorbeeld uit het corpus van Kris Peeters waarin hij zijn Nederlandse uitspraak sterk overgenomen heeft is het woord *co-formateur*. In dit geval produceert hij een lange [ø]-klank in plaats van de klank die in het Frans wordt aangetroffen, namelijk [œ:]. Daarnaast spreekt hij de letter g zoals in het Nederlands uit. Kris Peeters spreekt de g als [ɣ] uit, wat incorrect is in het Frans.

2.2. Jan Jambon

2.2.1. Lexicale en morfologische fouten

Uit de analyse van het materiaal voor Jan Jambon blijkt dat hij nogal veel lexicale fouten maakt. Hij ondervindt vooral moeilijkheden ten opzichte van het genus van Franse substantieven. (17a) geeft een overzicht van deze fouten.

(17a)

**le sécurité*

**Ce peur*

**le bible*

**le NVA*

**une autre parti*

**cette programme-là*

**un vrai menace*

Er komen ook twee voorbeelden (zie (17b) en (17c)) voor die aantonen dat het Nederlands negatieve transfers veroorzaakt wanneer Jan Jambon in het Frans spreekt. Hij vergist zich immers wat woordenschatkeuze betreft. Voorbeeld (17b) is een courante fout bij Nederlandstalige leerders van het Frans. Omdat er in het Nederlands alleen maar het woord *jaar* bestaat, weten Nederlandstaligen niet precies wanneer ze *an* of *année* moeten gebruiken. (17b) is een duidelijke illustratie van dit fenomeen. Wat voorbeeld (17c) betreft, is de woordenschatkeuze gewoon raar in het Frans. Een beter voorstel wordt hieronder gepresenteerd.

(17b) “*On a fait un accord de gouvernement pour cinq *années*”

(17c) “*[...] on a travaillé très, très *proches*”

Voorstel: “*On a travaillé en étroite collaboration*”

(17d) “*[...] on doit *rassurer la sécurité pour tout le monde.*”

Correct: “*[...] on doit assurer la sécurité pour tout le monde.*”

Daarnaast toont voorbeeld (17d) hierboven een vergissing tussen de werkwoorden *rassurer* en *assurer*.

2.2.2. Syntactische fouten

Bij Jan Jambon werden weinig syntactische fouten opgemerkt. Toch bieden de twee volgende zinnen een interessant verschijnsel aan. Ze tonen aan dat Nederlandstaligen problemen hebben om de constructie *om...te* naar het Frans te vertalen. Er bestaan immers meerdere Franse vertalingen voor éénzelfde constructie in het Nederlands, namelijk *pour*, *de* en *à*. Jan Jambon heeft duidelijke moeilijkheden met het correct vertalen van de constructie.

(17e) “*Ils apprennent là *de travailler avec les armes [...]*”

Correct: “*Ils apprennent là à travailler avec les armes [...]*”

(17f) “*On va prendre l’initiative *pour voir les syndicats.*”

Correct: “*On va prendre l’initiative de voir les syndicats*”

Een ander voorbeeld van syntactische fouten heeft te maken met de correcte vervoeging van het werkwoord. Hier gebruikt Jan Jambon het werkwoord in de OVT, terwijl de VTT in het Frans aan te raden is in dit geval.

(17g) “*[...] j’étais plusieurs fois aux plateaux de RTL et RTBF le dimanche soir [...]*”

Correct: “*[...] j’ai été plusieurs fois aux plateaux de RTL et RTBF le dimanche soir [...]*”

2.2.3. Algemene uitspraak

Over het Frans van Jan Jambon, vice-eersteminister en ministrer van Veiligheid en Binnenlandse Zaken, kan geconcludeerd worden dat hij in vergelijking met Kris Peeters wat minder moeilijkheden heeft. Een belangrijk punt is het feit dat hij de –r wel goed uitspreekt en dat hij de tongpunt –r helemaal produceert in het Frans. Daarom klinkt dat veel natuurlijker.

Toch dient opgemerkt te worden dat hij aarzelt om zijn woorden te vinden in het Frans. Aangezien hij live spreekt tijdens het journaal van RTL, heeft hij ook misschien een beetje stress. Een verdere analyse aan de hand van andere fragmenten zou in dit geval wel nuttig zijn. Hieronder zijn enkele zinnen te vinden waarin de aarzelingen overduidelijk zijn.

(17g) “*Je veux être un Ministre, un Vice Prési..., un Vice, Vice-Premier ministre et un ministre des affaires intérieures.*”

(17h) “*[...] la sécurité de tous, de tous, de tous les gens.*”

2.3. Alexander de Croo

2.3.1. Lexicale en morfologische fouten

Wat Alexander De Croo betreft, valt het op dat hij bijna geen lexicale fouten maakt. Hij beschikt over een uitgebreide kennis van de Franse woordenschat. Verder blijkt dat het Nederlands weinig invloed heeft op zijn Frans. Het corpus voor Alexander de Croo bestaat uit

een lange video waarin hij tijdens acht minuten in het Frans spreekt. Uit deze diepgaande analyse van verschillende lexicaal aspecten bleek dat hij zich alleen twee keer vergist ten opzichte van het genus.

(18a) *un sorte d'activité économique

(18b) *tout cette critique

Voorbeeld (18g) is het enige geval van negatieve transfer uit het Nederlands bij Alexander De Croo. Hier gebruikt hij het werkwoord *courir* in plaats van *être en cours* omdat het Nederlands pendant *de enquête loopt* is. De letterlijke vertaling uit het Nederlands is hier niet van toepassing.

(18g) “Oui donc l'enquête *court pour l'instant.”

Correct: “Oui donc l'enquête est en cours pour l'instant.”

2.3.2. Syntactische fouten

Verder werden bij de analyse van het taalniveau van Alexander De Croo ook weinig syntactische fouten geobserveerd. Ze kunnen hieronder teruggevonden worden. In (18d) heeft de minister het adjectief *précédent* niet vervoegd, terwijl hij zich vergist heeft bij de vervoeging van het hulpwerkwoord *avoir* in voorbeeld (18e).

(18d) *les deux semaines* *précédents

Correct: *les deux semaines précédentes*

(18e) “Le communiqué de presse du parti socialiste était déjà sorti avant qu'on *avait entamé notre conférence de presse.”

Correct : “Le communiqué de presse du parti socialiste était déjà sorti avant qu'on ait entamé notre conférence de presse.”

Daarnaast moet vermeld worden dat hij de enige Nederlandstalige politicus is die af en toe een soort informeler Frans spreekt. Hij vermijdt bijvoorbeeld de dubbele negatie. Dit kan mijns inziens een teken zijn dat hij zich prettig voelt bij het gebruik van het Frans. Een andere hypothese is dat hij dat niet opzettelijk doet, aangezien de dubbele negatie in het Standaardnederlands niet bestaat. Er zou verder onderzoek moeten worden uitgevoerd om tot relevante conclusies te kunnen komen.

(18f) “[...] on sait pas très bien [...]”

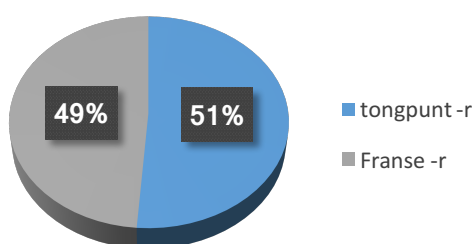
(18g) “[...] Il faut pas de numéro d'entreprise [...]”

2.3.3. Algemene uitspraak

Alexander de Croo is vice-eersteminister en minister van Ontwikkelingssamenwerking. Hij is één van de ministers van de FOD Buitenlandse Zaken, waar ik in het kader van mijn studie op het moment waarop ik op deze scriptie werk ook stage loop. Voor de concrete

analyse van het materiaal voor Alexander de Croo heb ik dus de kans gehad om hem live in het Frans te horen spreken, o.a. tijdens een grote internationale conferentie over vrouwenrechten. Ik heb dus voor het begin van dit onderzoek een idee van zijn uitspraakniveau in het Frans kunnen krijgen. Uit deze anticiperende analyse bleek dat Alexander De Croo de regels van het Frans heel goed beheerst. Alexander de Croo is ook de zoon van Herman De Croo, die francofiel is. Dit is zonder twijfel een reden waarom hij zo goed Frans spreekt. In overleg met andere Franstalige werknemers van de FOD Buitenlandse Zaken kwam naar voren dat zijn Frans door moedertaalsprekers altijd positief geëvalueerd wordt omdat hij bijna geen Nederlands accent heeft.

De analyse van het corpus voor Alexander De Croo heeft deze opmerkingen bevestigd. Op dit tijdstip van het onderzoek is hij de Nederlandstalige die het beste scoort. Hij maakt eigenlijk geen of weinig fouten, en er moet heel ver gezocht worden om bijvoorbeeld constructies te vinden die misschien beter zouden kunnen zijn. Toch lijkt er echter op dat Alexander De Croo het nog moeilijk heeft om de uitspraak van de letter –r te integreren. Hij is immers niet consequent in de realisatie van deze klank. Hij produceert soms een tongpunt –r, en soms niet. Grafiek 32 geeft daar een overzicht van. In 49% van de gevallen produceert hij een Franse –r, dat betekent 119 keer, terwijl hij in 51% van de gevallen een tongpunt –r produceert (125 keer).

Grafiek 32: Verdeling tongpunt –r/ Franse –r bij Alexander De Croo

2.4. Koen Geens

2.4.1. Lexicale en morfologische fouten

Uit de analyse van lexicale fouten bij Koen Geens in het Frans kan de conclusie getrokken worden dat hij in vergelijking met de andere Nederlandstalige ministers van dit onderzoek de beste resultaten behaalt. Koen Geens gebruikt een woordenschat die weinig moedertaalsprekers van het Frans beheersen. Hij beschikt echt over een heel uitgebreide woordenschat en maakt dus geen fouten. Er is dus bijna geen sprake van invloed van zijn moedertaal op zijn Frans. Over het lange corpus voor Koen Geens werden alleen twee dubieuze lexicale keuzes opgemerkt.

(19a) “*Deuxièmement, j’ai *vacaté, rendu vacant 421 postes [...]*”

(19b) *vacature*

In voorbeeld (19a) hieronder hanteert de minister het werkwoord *vacater*, dat in het Standaardfrans niet van toepassing is. De tweede fout heeft met het substantief te maken. Voorbeeld (19b) toont aan dat Koen Geens het substantief *vacature* duidelijk uit het Nederlands heeft overgenomen. Na verificatie blijkt dat *vacature* af en toe gebruikt wordt in het Belgisch-Frans in plaats van *offre d'emploi* of *poste vacant*. Deze keuze wordt hier dus niet als echte fout beschouwd, hoewel dit woord in de standaardtaal niet bestaat.

2.4.2. Syntactische fouten

Uit de resultaten voor Koen Geens komen enkele kleine syntactische vergissingen naar voren. Dat zijn heel kleine fouten die de begrijpelijkheid van de taal helemaal niet verhinderen. Ze worden hieronder gepresenteerd.

(19c) “*Donc *toute cela est prévu par le Droit européen.*”

Correct: “*Donc tout cela est prévu par le Droit européen.*”

(19d) “*Je prends d'abord la critique *pas d'une façon personnelle.*”

Correct: “*D'abord, je ne prends pas la critique d'une façon personnelle.*”

In voorbeeld (19d) wordt de realisatie van de negatie van zijn moedertaal naar zijn T2 getransfereerd. Hij heeft hier immers de dubbele negatie *ne...pas* vergeten. In deze zin kan ook opgemerkt worden dat de woordvolgorde niet ideaal is.

(19e) “*Je *les ai vraiment donnés une très grande liberté d'appréciation [...]*”

Correct: *Je leur ai vraiment donnés une très grande liberté d'appréciation [...]*”

2.4.3. Algemene uitspraak

Als moedertaalspreker van het Frans zou het niveau van Koen Geens in het Frans perfect geëvalueerd worden. Hoewel het geanalyseerde materiaal voor Koen Geens groter was, werden over het algemeen minder fouten dan zijn Nederlandstalige collega's opgemerkt. Soms is het zelfs moeilijk te achterhalen dat hij Nederlandstalig is. Bovendien valt het ook op dat hij de woorden met elkaar perfect verbindt. Door dit te doen lijkt zijn Frans veel natuurlijker, formeler en prestigieuzer. De verbinding tussen de woorden is belangrijk in het Frans, maar wordt door vreemdetalssprekers heel zelden gedaan. Veel moedertaalsprekers van het Frans doen het niet altijd, Koen Geens wel. Ook heeft hij een heel uitgebreide kennis van het Frans. Hij spreekt in de meeste gevallen geen Standaardfrans, maar hoog-Frans. De constructies hieronder zijn een bewijs daarvan.

(19f) “*On le fera d'une façon aussi juste que faire se peut.*”

(19g) “*[...] qui pourrait être amélioré à plusieurs égards.*”

2.5. Maggie De Block

2.5.1. Lexicale en morfologische fouten

Maggie De Block, Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, ondervindt in vergelijking met Koen Geens nog wat lexicale moeilijkheden. Het aantal fouten dat Maggie De Block heeft gemaakt blijft toch acceptabel. Een illustratie van deze fouten is hieronder te vinden. Ze vergist zich drie keer ten opzichte van het genus van substantieven (zie (20c), (20d) en (20e)). Bij de twee andere fouten is er sprake van een verkeerde woordenschatkeuze.

(20a) “*C'est vraiment un sentiment *bien [...]*”

Correct: “*C'est vraiment un sentiment agréable [...]*”

(20b) “*[...] c'est seulement le prénom qu'on a vraiment mutuel.*”

Correct: “*[...] c'est seulement le prénom qu'on a vraiment en commun.*”

(20c) *une équilibre*

(20d) *une exercice*

2.5.2. Syntactische fouten

Wat de syntaxis betreft, heeft de moedertaal van Maggie De Block nog invloed op haar T2. De resultaten voor Maggie De Block vertonen immers gevallen van negatieve transfer uit het Nederlands. Een aantal van haar fouten worden hier ter illustratie voor de syntactische fouten van Maggie de Block opgelijst.

(20f) “*La concertation sociale est *important [...]*”

Correct: “*La concertation sociale est importante [...]*”

(20g) *les partenaires *socials*

Correct: *Les partenaires sociaux*

(20e) “*[...]c'est un tout petit mesure [...]*”

De twee voorbeelden hierboven tonen aan dat ze de vervoeging van adjectieven nog niet compleet verworven heeft.

(20h) “*Mais les autres qui ont encore une capacité *de reprendre un travail adapté [...]*”

Correct: “*Mais les autres qui ont encore une capacité à reprendre un travail adapté [...]*”

(20i) “*C'est quand même nécessaire *pour avoir un trajet adapté pour le citoyen malade [...]*”

Correct: “*C'est quand même nécessaire d'avoir un trajet adapté pour le citoyen malade [...]*”

Uit de voorbeelden (20h) en (20i) blijkt dat Maggie De Block, net zoals Jan Jambon, moeilijkheden ondervindt bij het vertalen van de Nederlandse constructie *om...te* naar het Frans.

(20j) “*C'est un pas en avant *qu'on a un accord [...]*”

Correct: “*C'est un pas en avant d'avoir/ qu'on ait un accord [...]*”

(20k) “*[...] ils *aura [les employés] aussi plus de pouvoir d'achat.*”

Correct: “*[...] ils auront aussi plus de pouvoir d'achat.*”

2.5.3. Algemene uitspraak

Maggie De Block aarzelt veel als ze in het Frans spreekt. Haar zinnen zijn niet altijd grammaticaal omdat ze veel moet nadenken wanneer ze de zinnen opbouwt. Over het algemeen blijkt dat ze veel spreekpauzes inlast omdat ze in het verloop van de zin vergeet wat ze moet zeggen. Daardoor wordt het Frans van Maggie De Block af en toe minder begrijpelijk. Daarnaast dient vermeld te worden dat ze een trager spraaktempo in het Frans gebruikt dan de andere Nederlandstalige politici van dit onderzoek. Bovendien wordt haar uitspraak van het Frans door Nederlandse uitspraakkenmerken gekenmerkt. Bijvoorbeeld realiseert ze een sterke tongpunt –r. Er werd immers geen enkel geval gevonden wanneer ze de letter –r op z'n Frans realiseert. Daarnaast spreekt hij de letter g zoals in het Nederlands uit. Ze spreekt de g als [ɣ] uit, wat incorrect in het Frans is. Als algemene conclusie kan gezegd worden dat het Frans van Maggie De Block nog niet helemaal vlot is, maar ook niet slecht.

2.6. Johan Van Overtveldt

2.6.1. Lexicale en morfologische fouten

Opvallend bij Johan Van Overtveldt is dat de minister heel weinig problemen in verband met het lexicon heeft. Bijvoorbeeld maakt hij geen fouten met valse vrienden. Wat de morfologie betreft, werd één fout ten opzichte van het genus opgemerkt.

(21a) *une certaine timing*

Correct: *un certain timing*

2.6.2. Syntactische fouten

Syntactische fouten worden door Johan van Overtveldt af en toe gemaakt. Uit de resultaten blijkt dat hij merendeel met verschillende soorten syntactische moeilijkheden geconfronteerd wordt. Ten eerste valt het op dat hij Franse werkwoorden af en toe in een niet-toepasselijke tijd of modus vervoegt. Dit verschijnsel wordt door voorbeelden (21b) en (21c) geïllustreerd.

(21b) “[...] *quelque chose que je considère *d'être très sérieux.*”

Correct: “[...] *quelque chose que je considère comme étant très sérieux.*”

(21c) “[...] *pour que la justice *peut avoir sa victoire [...]*”

Correct: “[...] *pour que la justice puisse avoir sa victoire [...]*”

Dan blijkt dat Johan van Overtveldt problemen ondervindt met een typische regel van het Frans, namelijk de vervoeging van het voltooid deelwoord. In het Nederlands wordt het voltooid deelwoord nooit vervoegd, terwijl het in het Frans een uitgang krijgt naar geslacht en getal, behalve als het hulpwerkwoord *avoir* gebruikt wordt en als het lijdend voorwerp na het voltooid deelwoord staat. Als het lijdend voorwerp ervoor komt te staan moet dan het voltooid

deelwoord vervoegd worden. De volgende voorbeelden tonen aan dat Johan Van Overtveldt deze regel niet totaal beheerst.

(21d) “[...] *pas mal d'initiatives et de mesures qui ont été *pris.*”

Correct: “[...] *pas mal d'initiatives et de mesures qui ont été prises.*”

(21e) “[...] *regarder les structures qui ont été *construit.*”

Correct: “[...] *regarder les structures qui ont été construites.*”

Uiteindelijk werden ook enkele gevallen opgemerkt wanneer de verbuiging van het adjectief wel problematisch is bij Johan Van Overtveldt.

(21f) *les services *fiscales* vs. *les services fiscaux*

(21g) “*C'est pas du tout quelque chose de *marginale ou de *petite, c'est quelque chose de *substantielle.*”

Correct: “*C'est pas du tout quelque chose de marginal ou de petit, c'est quelque chose de substantiel.*”

(21h) *une réforme fiscale *significatif* vs. *une réforme fiscale significative*

2.6.3. Algemene uitspraak

Over de uitspraak van de minister van Financiën Johan Van Overtveldt is er weinig te zeggen. Zijn uitspraak klinkt gewoon heel Frans. Hij heeft een prosodie die heel veel op die van moedertaalsprekers lijkt, maakt altijd begrijpelijke fouten en kent weinig of geen aarzelingen. Verder maakt de tongpunt –r geen deel uit van zijn Franse uitspraak. De manier waarop de letter –r geproduceerd wordt, zou wat controversieel kunnen zijn omdat de –r ook in het Frans op verschillende manieren uitgesproken kan worden. Toch maakt een tongpunt –r mijns inziens geen deel uit van het Standaardfrans en is ouderwets. Daarom vind ik altijd veel natuurlijker als Nederlandstalige leerders van het Nederlands geen tongpunt –r produceren in het Frans. Net zoals Koen Geens heeft Johan Van Overtveldt ook de verbinding tussen de woorden in het Frans perfect verworven.

2.7. Steven Vandeput

2.7.1. Lexicale en morfologische fouten

Een eerste opmerking over het materiaal voor Steven Vandeput is dat het tamelijk moeilijk was om fragmenten van hem te vinden in de Waalse media. Op de website van RTL-TVI zijn enkele lange video's te vinden waarin hij op de radiozender Bel RTL spreekt, maar die zijn jammer genoeg niet meer toegankelijk. In totaal werden twee korte video's geanalyseerd. In deze video's ondervindt Steven Vandeput geen lexicale of morfologische moeilijkheden, behalve wat betreft de constructie in voorbeeld (22a). Natuurlijk zou verder onderzoek nodig zijn om eventuele lexicale of morfologische problemen te achterhalen.

(22a) “*Et *par suite j'ai dit que [...]*” vs. “*Et par la suite j'ai dit que [...]*”

2.7.2. Syntactische fouten

Uit de korte fragmenten van Steven Vandeput werden geen systematische fouten in verband met syntaxis of grammatica gevonden. Alleen de drie kleine fouten hieronder werden opgemerkt. In voorbeeld (22b) komt een typisch fenomeen van het Frans ter sprake. In dit geval moet *à...le...* gereduceerd worden tot *au*. In (22c) maakt Steven Vandeput een fout die zijn taal bijna onbegrijpelijk maakt. Hij vergeet immers een bijzin te vormen door middel van een betrekkelijk voornaamwoord. Uiteindelijk is voorbeeld (22d) het bewijs van niet ideale woordvolgorde.

(22b) **à le niveau intérieur* vs. *au niveau intérieur*

(22c) *“C'est ensemble avec la police *le centre de crise décide qui fait quelle tâche.”*

Correct: *“C'est ensemble avec la police que le centre de crise décide qui fait quelle tâche.”*

(22d) *“[...] là où demande la police.”*

Correct: *“[...] là où la police le demande.”*

2.7.3. Algemene uitspraak

Over het Frans van Steven Vandeput, Minister van Defensie, kan men zeggen dat er in tegenstelling tot collega's zoals Koen Geens, Johan van Overtveldt of nog Alexander De Croo nog veel Nederlandse prosodie te horen is. De accentuering in het Frans wordt altijd op de laatste lettergreep gedaan. Niettemin heeft Steven Vandeput de neiging om het accent zoals in het Nederlands te plaatsen, namelijk op de belangrijke gegevens en niet aan het einde van de zin. Behalve dit maakt hij weinig uitspraakfouten. Er werd alleen opgemerkt dat hij de klank – s in woorden zoals *profession* en *social* meer als –ch uitspreekt. Dit is een negatieve transfer uit het Nederlands.

2.8. Pieter De Crem

2.8.1. Lexicale en morfologische fouten

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat Pieter De Crem bijzonder hoge scores behaalt wat het Frans betreft. Het eerste criterium die geanalyseerd werd, namelijk lexicologische valstrikken, levert bijna geen probleem bij Pieter De Crem. Morfologische fouten in verband met het genus werden helemaal niet gevonden, hoewel het voor de andere politici van dit onderzoek soms problematisch is. Over zijn woordenschatkeuze kan ook niet veel gezegd worden. Hij beschikt immers over een heel uitgebreide woordenschat die hij altijd toepasselijk gebruikt. Voorbeeld (23a) vormt een uitzondering en illustreert een typische fout bij Nederlandstalige leerdere van het Frans. In het Frans bestaan er twee vertalingen voor het substantief *jaar*, namelijk *an* en *année*. Beide vertalingen moeten dus goed gebruikt worden, wat niet gemakkelijk is voor Nederlandstaligen die Frans spreken.

(23a) *“Quelques 1250 jeunes gens rejoignent *toutes les années les forces armées belges.”*

Correct: *“Quelques 1250 jeunes gens rejoignent tous les ans les forces armées belges.”*

2.8.2. Syntactische fouten

Syntactische fouten komen ook zelden voor bij Pieter De Crem. In totaal werden drie grammaticale fouten opgemerkt.

(23b) **Il y a pas question de* vs. *Il n'est pas question de*

(23c) *"Mais *que l'on veuille ou pas [...]"*

Correct: *"Mais qu'on le veuille ou pas [...]"*

(23d) *"C'était déjà un demi miracle qu'on *pourrait mettre à disposition quelques 240 millions d'euros."*

Correct: *"C'était déjà un demi miracle qu'on puisse mettre à disposition quelques 240 millions d'euros."*

In (23b) wordt aangetoond dat Pieter De Crem het werkwoord *avoir* in plaats van *être* heeft gebruikt, wat hier een vergissing is. Hij weet immers dat *er is* in het Frans door *il y a* vertaald moet worden. Men heeft dus te maken met een overgeneralisatie omdat hij de constructie *er is geen sprake van...* door *il y a pas question de...* vertaald heeft, terwijl deze constructie in het Frans met het werkwoord *être* geformuleerd moet worden. Bovendien realiseert hij niet de dubbele negatie in deze zin. Toch dient opgemerkt te worden dat hij deze constructie twee keer gebruikt in het corpus, en dat hij die de tweede keer correct realiseert.

Daarnaast is de woordvolgorde in voorbeeld (23c) niet correct. (23d) is een geval van verkeerde keuze van modus. Hij heeft hier het werkwoord *pouvoir* in het indicatief vervoegd, terwijl het subjonctief de enige mogelijkheid is.

2.8.3. Algemene uitspraak

In het kader van dit onderzoek werd ook dieper ingegaan op de uitspraak van Pieter De Crem. De staatssecretaris voor Buitenlandse Handel maakt, net zoals de andere Nederlandstalige ministers die hier behandeld werden, geen of heel weinig uitspraakfouten. In dit corpus werd er zelfs geen enkel uitspraakprobleem gevonden. Verder onderzoek op basis van een groter aantal fragmenten zou natuurlijk nodig zijn om deze hypothese te kunnen bevestigen.

2.9. Theo Francken

2.9.1. Lexicale en morfologische fouten

Uit de analyse van het taalniveau van Theo Francken, Staatssecretaris voor Asiel en Migratie, blijkt ten eerste dat hij zich af en toe vergist wat het lexicon en de morfologie van het Frans betreft. Aan de ene kant hebben een aantal van zijn fouten betrekking tot het genus van Franse substantieven. Dit type fouten wordt door de volgende voorbeelden gepresenteerd.

(24a) **le réalité* vs. *la réalité*

(24b) **tout l'Europe* vs. *toute l'Europe*

(24c) **une taux d'occupation* vs. *un taux d'occupation*

Aan de andere kant hebben andere fouten betrekking op de keuze van de woorden. Dit wordt aangetoond in voorbeeld (24d).

(24d) “*Nous avons eu une augmentation *depuis [...] huit mois passés.*”

Correct: “*Nous avons eu une augmentation ces huit derniers mois.*”

2.9.2. Syntactische fouten

Het corpus van Theo Francken bevat in vergelijking met zijn meeste collega's van de federale regering ook tamelijk veel syntactische fouten. Ten eerste werd opgemerkt dat hij soms moeilijkheden ondervindt met voorzetsels. Uit voorbeeld (24e) blijkt dat hij het voorzetsel *chez* incorrect gebruikt. Vermoedelijk heeft hij het voorzetsel *bij* uit het Nederlands letterlijk vertaald.

(24e) “*Il est très connu *chez les services d'intelligence et *chez la police [...]*”

Correct: “*Il est très connu des services d'intelligence et de la police [...]*”

Ten tweede blijkt dat hij de dubbele negatie die van toepassing is in het Frans bijna altijd vergeet. Aangezien de dubbele negatie in het Standaardnederlands niet bestaat, kan dat wel af en toe een bron van vergissingen zijn bij Nederlandstalige leerders van het Frans.

(24f) “*Pour moi *c'est pas une surprise [...]*”

(24g) “*Ben *nous avons pas une crise [...]*”

Ten laatste werden nog een aantal vergissingen in verband met de verbuiging van het adjectief of met de vervoeging van werkwoorden vastgesteld. Deze fouten worden hieronder opgesomd.

(24h) “*L'augmentation, *c'est commencé il y a un an, il y a deux ans.*”

Correct: “*L'augmentation, ça a commencé il y a un an, il y a deux ans.*”

(24i) *perspective européen* vs. *perspective européenne*

(24j) *une chose positif* vs. *une chose positive*

(24k) “*Je *l'ai téléphoné et je *l'ai dit que [...]*”

Correct: “*Je lui ai téléphoné et je lui ai dit que [...]*”

(24l) “*Je *m'ai donné les excuses au parlement [...]*”

Correct: “*Je me suis excusé au parlement [...]*”

2.9.3. Algemene uitspraak

Over het algemeen kan geconcludeerd worden dat Theo Francken ietsje lager scoort dan de andere Nederlandstalige politici van dit onderzoek. Hij moet immers af en toe nadenken en zijn woorden zoeken wanneer hij spreekt. Niettemin dient vermeld te worden dat zijn taal totaal begrijpelijk is, maar dat bijvoorbeeld de klemtoon en de accentuering veel op die van het Nederlands lijken.

Bovendien werden een aantal uitspraakfouten opgemerkt. Ten eerste heeft Theo Francken de neiging om zoals in het Nederlands de *h*'s aan te blazen in het Frans. Ten tweede produceert hij voor de Franse klank [œ:] een lange [ø]-klank die ook uit het Nederlands overgenomen is (zie (24m)). Uiteindelijk werden ook voorbeelden aangetroffen wanneer hij de uitgangen wel produceert wanneer dat niet moet (zie (24n)).

(24m) *une combinaison de *facteurs*

(24n) **l'afflux*

HOOFDSTUK IV: BESPREKING VAN DE RESULTATEN

In dit laatste hoofdstuk zal getracht worden om de onderzoeksvragen van dit onderzoek te beantwoorden. Er zullen ten eerste opmerkingen geformuleerd worden die voor de concrete analyse van het taalniveau van de Franstalige en Nederlandstalige ministers al geobserveerd werden. Ten tweede zal een vergelijking gemaakt worden tussen de Franstaligen en de Nederlandstalige ministers van dit onderzoek wat hun uitspraak, lexicon, syntaxis en morfologie in de doeltaal betreft.

Bij het opzoeken van materiaal voor deze scriptie werd snel opgemerkt dat het moeilijker was om luisterfragmenten of video's te vinden voor de Franstalige ministers dan voor de Nederlandstalige ministers. Op de website van de Vlaamse zenders die gekozen werden, namelijk VRT en VTM, komt het heel vaak voor dat de Franstalige politici in hun moedertaal spreken en ondertiteld worden. In de meeste gevallen zijn dat de journalisten die zich aanpassen en hun vragen in het Frans stellen. Zelfs als de Franstalige ministers in het Nederlands geïnterviewd worden en de vragen wel begrijpen, antwoorden sommigen van hen in het Frans. Er werd opzettelijk gekozen voor de ministers en staatssecretarissen van de federale regering omdat er gedacht werd dat ze in de Vlaamse media veel zouden komen en dat ze ook min of meer verplicht waren om het Nederlands op een bepaald niveau te beheersen. Toch werd deze eerste hypothese tegengesproken. Er werden immers voor Daniel Bacquellaine, Willy Borsus, Marie Christine Marghem en François Bellot geen materiaal genoeg gevonden om een grondige analyse uit te voeren. Ze komen wel af en toe in de Vlaamse media, maar altijd in het Frans en met ondertiteling. Voor andere Franstalige ministers die heel bekend zijn en belangrijke functies hebben, zoals onze premier Charles Michel of vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken Didier Reynders bleek natuurlijk dat ze veel meer in de Vlaamse media komen en dat ze ook het Nederlands goed beheersen, hoewel ze bij de uitspraak van het Nederlands nog wat moeilijkheden ondervinden. Heel verrassend was het taalniveau van minder belangrijke Franstalige politici die geen deel uitmaken van de federale regering, zoals Paul Magnette, minister-president van het Waals Gewest. Hij beschikt immers over een heel goede kennis van het Nederlands. Toch moet ook opgemerkt worden dat hij weinig inspanningen levert om in het Nederlands te spreken. In de meeste fragmenten spreekt hij immers Frans. Daarnaast is het geval van Elio Di Rupo ook opvallend. Toen hij premier was, sprak hij altijd in het Nederlands met Vlaamse journalisten. Nu doet hij geen inspanningen meer om in het Nederlands te spreken. Dit is mijns inziens een teken van kwade trouw. Wat de Franstalige politici betreft, werden op Vlaamse zenders 27 recente video's in hun moedertaal gevonden, tegen 20 in het Nederlands.

Op de vraag of er een significant verschil tussen beide onderzoeksgroepen bestaat, moet geantwoord worden dat hun houding tegenover de andere taal wel veel verschilt. Ten eerste werden op de Waalse zenders 6 recente video's gevonden waarin ze in het Nederlands spreken, tegen 17 in het Frans. Over het algemeen kan dus geconcludeerd worden dat Nederlandstalige ministers veel meer inspanningen doen om in de doeltaal te spreken. Ten tweede werd opgemerkt dat de Nederlandstaligen over een beter algemeen taalniveau beschikken dan de Franstaligen. Ze spreken in het Frans in de Waalse media, maar ze spreken ook allemaal goed. In tegenstelling tot enkele Franstaligen die in het kader van dit onderzoek

geanalyseerd werden en die soms geen zin in het Nederlands kunnen produceren, kunnen alle Nederlandstaligen een discussie op een vlotte manier voeren in het Frans. Dit heeft natuurlijk te maken met het feit dat de Vlamingen veel meer contact krijgen met vreemde talen in hun media dan de Walen. In het artikel *Dubben of ondertitelen?* (Petitjean 2012) kan men lezen dat de Vlaamse zenders in de meeste gevallen voor ondertitels kiezen, terwijl Waalse zenders voor dubben gaan. Volgens tegenstanders van dubben is het dubben er mee de oorzaak van dat o.a. Franstaligen vreemde talen zo slecht beheersen. Er blijkt immers dat ondertiteling een positieve invloed heeft op het oppikken van een nieuwe taal.

Een vergelijking van de resultaten van de vaardigheden van beide groepen betreffend het lexicon, de uitspraak, de syntaxis en de morfologie in de doeltaal zullen verderop gedetailleerd worden.

Laten we beginnen met een gevolgtrekking over de lexicale fouten van Franstalige en Nederlandstalige ministers. Uit de resultaten bleek dat de woordenschatkeuze van beide groepen niet altijd van toepassing is. Niettemin kan geconcludeerd worden dat zowel de Franstaligen als de Nederlandstaligen kwantitatief weinig fouten maken. Ook zijn dat in de meeste gevallen kleine fouten die de begrijpelijkheid van de taal niet of weinig verstoren. Over het algemeen bestaat er geen significant verschil qua aantal fouten door beide groepen. Hoewel hij in het Nederlands vlot spreekt, maakt onze premier Charles Michel de meeste lexicale fouten, terwijl er bij Paul Magnette geen enkele fout ten opzichte van het lexicon opgemerkt werd. Wat de Nederlandstaligen betreft, scoren vooral Koen Geens, Johan Van Overtveldt en Pieter De Crem het beste. Toch is belangrijk te weten dat het als moedertaalspreker van het Frans veel gemakkelijker was om lexicale fouten in het Frans van Nederlandstalige politici te achterhalen dan in het Nederlands van Franstalige politici. Er bestaat dus een grotere vergissingsmarge voor het Nederlands van Franstaligen dan voor het Frans van Nederlandstaligen.

Daarna kan over de uitspraak van beide onderzoeksgroepen geconcludeerd worden dat ze wel significant verschillen. Bij de Nederlandstalige politici die Frans spreken, konden bijna geen fouten vastgesteld worden. Alleen de tongpunt –r kan men herhaaldelijk opmerken bij de meeste Nederlandstalige politici. Ook lijken hun klemtoon en prosodie soms te veel op het Nederlands. Toch zijn dat geen echte uitspraakfouten. Het valt dus op dat de uitspraak van het Frans voor Nederlandstalige leiders niet heel moeilijk is (Rasier 2006). Daarom was het ook onmogelijk om artikels of werken te vinden die over uitspraakfouten van Nederlandstaligen in het Frans gaan, terwijl er een heleboel wetenschap bestaat over de vaak voorkomende fouten van Franstaligen in het Nederlands. In tegenstelling tot de Nederlandstaligen scoren de Franstalige politici van dit onderzoek qua uitspraak tamelijk slecht. Vooral de assimilatie en het aanblazen van de *h* hebben ze helemaal niet verworven.

Verder werden ook bepaalde syntactische criteria onderzocht. Voor de Franstalige politici werd gefocust op de plaats van de persoonsvorm omdat het in het algemeen heel problematisch is voor Franstalige leiders van het Nederlands. Behalve Charles Michel, Paul Magnette en Joëlle Milquet die de plaats van de persoonsvorm zowel in hoofdzinnen als in bijzinnen wel beheersen, scoren de anderen onder de helft qua bijzinnen. In het algemeen vergissen Franstaligen zich dus veel ten opzichte van de SOV-volgorde die in het Frans niet bestaat. Ook ondervinden ze moeilijkheden met de inversie. Met de term *inversie* wordt de volgorde in hoofdzinnen aangeduid waarbij het onderwerp volgt op de persoonsvorm. Dit

fenomeen bestaat ook niet in het Frans en is dus een bron van een groot aantal fouten bij de Franstalige politici. Bij de Nederlandstalige politici bleek dat de plaats van de persoonsvorm in het Frans helemaal niet moeilijk is voor hen. Dit is natuurlijk normaal, aangezien er in het Frans alleen de SVO-volgorde bestaat. Ze hoeven dus niet veel na te denken over de plaats van de persoonsvorm in het Frans, wat niet het geval is voor de Franstalige politici in het Nederlands.

Behalve dit werd toch opgemerkt dat de Nederlandstalige politici andere types syntactische fouten maken. Bijvoorbeeld ondervinden ze moeilijkheden bij de vertaling van de constructie *om...te* in het Frans. Voor éénzelfde constructie bestaan er immers meerdere vertalingen in het Frans, namelijk *pour*, *de* en *à*. Daarnaast bleek dat de verbuiging van het adjectief in het Frans moeilijk was voor Nederlandstaligen, en dat de dubbele negatie *ne...pas* die in het Nederlands niet bestaat ook niet totaal beheerst was door Nederlandstalige politici. Ook hebben ze problemen om een toepasselijke tijd of modus voor werkwoorden in het Frans te vinden, wat veel minder problematisch is voor Franstalige politici in het Nederlands. Hoewel het gebruik van voorzetsels bij Franstalige politici niet grondig onderzocht werd, werd opgemerkt dat voorzetsels voor beide groepen in de twee talen moeilijk zijn.

Uiteindelijk werd in verband met morfologie voor beide groepen alleen het genus van substantieven geanalyseerd. Wat de Franstalige politici betreft, werd opgemerkt dat het genus van *het*-woorden wel moeilijk is. Ze hebben immers de neiging om het lidwoord *de* te overgeneraliseren en dit ook bij *het*-woorden te gebruiken. Nederlandstalige politici maken ook fouten in verband met het genus van substantieven in het Frans, maar over het algemeen minder. Kris Peeters en Jan Jambon zijn de Nederlandstaligen die zich het meest vergissen in verband met het genus in het Frans.

CONCLUSIE

Het onderzoek waarvan in deze scriptie verslag werd uitgebracht, heeft de meeste hypothesen die geformuleerd werden geverifieerd. De eerste hypothese had betrekking op de contrastieve analyse. Er werd verondersteld dat de moedertaal voor negatieve transfer zou zorgen in de productie van het Frans of van het Nederlands door beide onderzoeksgroepen. De stelling werd zonder twijfel bevestigd. Uit het onderzoek blijkt dat typische moedertaalstructuren in de tussentaal van de politici getransfereerd worden. Bijvoorbeeld wordt de SVO-volgorde getransfereerd in het Nederlands van de Franstalige politici wanneer dat niet correct is. De Franstalige politici maken allemaal dezelfde fouten, de Nederlandstalige politici ook. En dit gewoon omdat ze dezelfde moedertaal hebben. Ook ondervonden beide groepen totaal verschillende moeilijkheden. Bijvoorbeeld is de uitspraak van het Nederlands heel moeilijk voor Franstalige ministers, terwijl Nederlandstalige ministers een goede uitspraak van het Frans hebben en meer problemen qua syntaxis hebben. Franstalige en Nederlandstalige ministers kunnen eigenlijk zoals alle Franstalige en Nederlandstalige leerders van het Nederlands en van het Frans beschouwd worden. Ze maken immers dezelfde fouten als alle Vlaamse en Waalse leerders van de taal van de andere gemeenschap.

De tweede hypothese ging over het feit dat de politici gecompliceerde structuren opzettelijk zouden vermijden. Deze stelling kon niet bevestigd worden. Er werd zelfs opgemerkt dat zowel de Franstalige als de Nederlandstalige politici soms een heel gespecialiseerde en moeilijke woordenschat gebruiken en dat ze liever fouten maken in plaats van iets vermijden. Politici houden in het algemeen veel van praten en hebben de neiging om hun belangen te verdedigen. Vermijdingsstrategieën of angst fouten te maken werden dus helemaal niet vastgesteld.

Over de derde hypothese kan men zeggen dat de bekendste politici die veel in de media komen af en toe de andere taal beter beheersen dan de minder bekende politici die ook minder in de andere taal moeten spreken. Bij de Franstaligen was dat deels het geval: Charles Michel en Didier Reynders aarzelen veel minder dan de meeste andere politici van dit onderzoek in het Nederlands, maar maken toch tamelijk veel uitspraakfouten. Paul Magnette, die geen federaal minister is, heeft een goed algemeen niveau in het Nederlands. Ook zijn er bij de Franstaligen ministers van de federale regering die geen enkel woord in het Nederlands kunnen zeggen, hoewel er voor federale ministers verwacht werd dat ze de twee talen perfect beheersen. Bij de Nederlandstaligen kunnen wel alle federale ministers in het Frans vlot spreken.

De vierde en laatste hypothese impliceerde dat de Nederlandstalige politici positiever zijn ten aanzien van het Frans dan de Franstalige politici ten aanzien van het Nederlands. Daarom zouden de attitudes en motivaties een grote rol spelen op hun vreemdetaalniveau. Deze hypothese werd bevestigd in de zin dat de Nederlandstaligen veel meer inspanningen leveren om in het Frans te spreken wanneer ze in de media komen. Hoe meer inspanningen ze leveren, hoe beter de resultaten op lange termijn. Zoals reeds gezegd, worden de Franstalige politici vaak in Vlaamse media ondertiteld, wat in Wallonië voor Nederlandstaligen niet het geval is.

De bedoeling van dit onderzoek was om een breed overzicht van het taalniveau van Franstalige politici in het Nederlands en van Nederlandstalige politici in het Frans te krijgen. Het doel was dan ook om te achterhalen of de ene of andere groep de taal van de andere gemeenschap beter beheerst en om beide groepen gemakkelijk te kunnen vergelijken. Heel verrassend was het verschil van attitude tegenover de andere taal en de andere gemeenschap. Franstaligen vinden het niet abnormaal om Frans in de Vlaamse media te spreken, terwijl Nederlandstaligen zich in de meeste gevallen aanpassen aan de andere gemeenschap door in het Frans te spreken. Bovendien kan uit de vergelijking van hun puur taalniveau geconcludeerd worden dat de Nederlandstalige ministers beter scoren in de vreemde taal dan de Franstaligen. Beide groepen maken fouten, maar alle Nederlandstalige ministers kunnen een discussie voeren in het Nederlands, terwijl vier van de onderzochte Franstalige ministers, namelijk Daniel Bacquellaine, Willy Borsus, Marie Christine Marghem en François Bellot het Nederlands niet beheersen. Bij de Vlaamse politici die in het kader van dit onderzoek geanalyseerd werden, bleek dat enkelen van hen bijna even goed Frans spreken als moedertaalsprekers. Dit is het geval met Alexander De Croo, Pieter De Crem, Koen Geens of nog Johan van Overtveldt.

Ten slotte dienen er nog een paar tekortkomingen van deze analyse en ook pistes voor verder onderzoek te worden vermeld. Er werd geprobeerd om een zo breed mogelijk panorama op te stellen van het vreemdetaalniveau van politici. Maar er werd snel opgemerkt dat er aan het begin veel te veel materiaal en analysecriteria gekozen werden om de maximaal toegelaten lengte voor deze scriptie te respecteren. Een onderzoek met een groter aantal fragmenten zou dus beter zijn om een algemeen overzicht te krijgen en geen overhaaste conclusies te trekken. Jammer genoeg kon ook voor enkele Franstalige politici helemaal geen materiaal gevonden worden. Omdat de Nederlandstalige politici meer in de Waalse media komen, konden veel gegevens en over het algemeen heel lange video's voor hen verzameld worden. Het probleem was toch dat er geen evenwicht was tussen de aantallen gegevens van beide groepen en dat het dus gecompliceerd was om tot efficiënte conclusies te komen. Daarnaast was de eerste bedoeling om alleen de uitspraak van beide groepen te analyseren, maar dit bleek onmogelijk te zijn door het feit dat Nederlandstaligen heel weinig problemen ondervinden qua uitspraak van het Nederlands. Er werden dus syntactische, lexicale en morfologische criteria toegevoegd. Wat bijvoorbeeld de morfologie betreft, werd alleen naar het genus gekeken. Er zou dus ook naar andere verschijnselen moeten worden gekeken. Een andere tekortkoming van dit onderzoek is zeker het feit dat de types fouten soms niet goed geassocieerd konden worden. Dit is namelijk het geval met fouten in verband met het genus. Combinaties van bezittelijke of aanwijzende voornaamwoorden met een substantief, als ook de combinaties van *een* of *geen* met een adjectief en een substantief waarin Franstaligen het adjectief incorrect verbogen, werden als problemen met het genus geassocieerd. Toch kon niet achterhaald worden of dat niet alleen een probleem van verbuiging van het adjectief was. Dit punt zou men dus misschien anders aanpakken.

SAMENVATTING

In onze huidige samenleving is de kennis van vreemde talen niet alleen een meerwaarde, maar ook een noodzaak. Aangezien België een meertalig land is met drie officiële talen, is het nog belangrijker voor de gemiddelde burger om de andere nationale talen te beheersen. Maar hoe zit het met onze politici? We verwachten dat ze de twee belangrijkste talen van ons land, namelijk het Nederlands en het Frans, perfect beheersen. Is het ook werkelijk zo? Sommige vooroordelen beweren dat Nederlandstaligen over het algemeen een goede kennis van het Frans hebben, terwijl Franstaligen te weinig inspanningen leveren om het Nederlands te leren. Bevestigen onze politici deze vooroordelen?

De doelstelling van deze scriptie is om de vreemdetalenkennis van onze huidige federale ministers vast te stellen. Meer bepaald vormen het niveau in het Nederlands van Belgisch-Franstalige politici en het niveau in het Frans van Belgisch-Nederlandstalige politici het onderwerp van studie. Er werden onvoorbereide optredens in de doeltaal door negen Vlaamse politici en tien Waalse politici gekozen. Het onderzoeksmateriaal, dat uit video's van de twee belangrijkste Vlaamse tv-zenders (VRT en VTM) en van de twee belangrijkste Waalse tv-zenders (RTBF en RTL-TVI) bestaat, werd geanalyseerd aan de hand van lexicale, morfologische, syntactische en uitspraakcriteria. Ten eerste kon het algemene taalniveau van beide groepen achterhaald worden. Dan konden beide groepen vergeleken worden.

Het eerste deel van deze scriptie bestaat uit een theoretische beschrijving van taalverschijnselen die in aanmerking komen voor de analyseprocedure. Tweedetaalverwerving en de taalkundige term 'tussentaal' zijn van groot belang in dit hoofdstuk. Factoren die de tussentaal beïnvloeden, zoals contrastieve en universele factoren, alsook het fenomeen van transfer, worden ook gepresenteerd. Ten slotte wordt het onderzoekskader gegeven door de voorstelling van de meest voorkomende fouten bij Franstalige NT2-leerders en Nederlandstalige FT2-leerders.

Het tweede hoofdstuk beschrijft de manier waarop het onderzoek uitgevoerd werd. Met behulp van transcripties van de video's werd elk criterium zorgvuldig geanalyseerd, en dit voor elke politicus.

Ten laatste komen de resultaten en de conclusie naar voren. Qua lexicon maken beide groepen over het algemeen weinig fouten. Dan is er een significant verschil tussen beide groepen ten opzichte van de uitspraak. Terwijl de Nederlandstalige politici weinig uitspraakproblemen ondervinden in het Frans, maken Franstalige politici relatief meer fouten. Vooral de assimilatie en de uitspraak van de *h* zijn problematisch voor hen. Wat het genus betreft, heeft het Frans een negatieve invloed op het Nederlands van Franstalige politici omdat onzijdige woorden niet bestaan in het Frans. Ook is de Nederlandse syntactische volgorde in bijzinnen vaak incorrect bij Franstaligen.

Benadrukt moet worden dat alle Vlaamse politici van dit onderzoek over een uitgebreide kennis van het Frans beschikken, terwijl bepaalde Waalse politici, zoals Willy Borsus, Daniel Bacquellaine, Marie Christine Marghem en François Bellot, niets of bijna niets kennen van het Nederlands.

RESUME EN FRANÇAIS

Dans notre société, la connaissance des langues étrangères n'est pas seulement une carte maîtresse, mais une nécessité. En Belgique, pays multilingue aux trois langues nationales officielles, le citoyen se doit de maîtriser les trois idiomes nationaux. Mais qu'en est-il de nos représentants politiques ? Nous attendons d'eux qu'ils maîtrisent à tout le moins les deux langues les plus couramment utilisées dans notre pays, à savoir le français et le néerlandais. Est-ce vraiment le cas ? Selon certains préjugés, les néerlandophones auraient en général une bonne connaissance du français ; les francophones feraient quant à eux peu d'efforts pour apprendre le néerlandais. Le niveau de langue de nos politiciens confirme-t-il ces *a priori* ?

Ce mémoire ambitionne de dresser un état des lieux des connaissances langagières de nos actuels ministres fédéraux. Plus précisément, le niveau de néerlandais des politiciens belges francophones et le niveau de français des politiciens belges néerlandophones ont fait l'objet de cette recherche. Des prestations non préparées dans la langue cible de neuf politiciens flamands et dix politiciens wallons ont été choisies. Le matériel de recherche, constitué de vidéos provenant des deux chaînes principales flamandes (VRT et VTM) et des deux chaînes principales wallonnes (RTBF et RTL-TVI) a été analysé sur base de critères lexicaux, morphologiques, syntaxiques et de prononciation. Premièrement, le niveau de langue général des deux groupes a pu être observé. Une comparaison des niveaux de langue des politiciens flamands et wallons a fait l'objet d'une seconde question de recherche.

La première partie de ce mémoire est consacrée à une description théorique des phénomènes linguistiques entrant en considération dans la procédure d'analyse. L'acquisition d'une seconde langue et le terme linguistique *interlangue* occupent une place prépondérante dans ce chapitre. Les facteurs d'influence dans l'apprentissage d'une langue, tels que les facteurs contrastifs et universels, ou encore le transfert, sont également présentés. Enfin, le cadre de recherche est délimité par l'introduction des problèmes courants en néerlandais chez les francophones et en français chez les néerlandophones.

La seconde partie énonce la manière dont cette recherche a été menée. À l'aide de transcriptions des vidéos, chaque critère a été scrupuleusement analysé, et ce pour chaque politicien.

Les résultats, ainsi que les conclusions qui en ressortent, clôturent ce mémoire. Pour ce qui est des fautes lexicales, elles sont en général peu présentes chez les deux groupes. Ensuite, une différence significative est à souligner sur le plan de la prononciation. Alors que les politiciens néerlandophones rencontrent peu de problèmes de prononciation en français, les politiciens francophones font relativement plus de fautes. L'assimilation et la prononciation du *h* sont un problème récurrent chez les francophones. Au niveau du système de genre, le français exerce une influence négative sur le néerlandais des politiciens francophones car le genre neutre n'existe pas en français. De la même manière, l'ordre syntaxique dans la phrase subordonnée propre au néerlandais (SOV) est fréquemment incorrect chez les francophones.

Il convient de souligner que les politiciens flamands pris en compte dans cette recherche disposent tous, sans exception, d'une connaissance étendue du français. Certains politiciens wallons, tels que Willy Borsus, Daniel Bacquellaine, Marie Christine Marghem ou François Bellot, font preuve, quant à eux, de connaissances nulles ou moindres en néerlandais.

BIBLIOGRAFIE

- BAELEN, M. (2011). *I[z] dat [s]o? Productie van stemassimilatie in het Nederlands van Franstalige vreemdetaallearners*. Université catholique de Louvain.
- BAELEN, M., HILIGSMANN, Ph., RASIER, L. (2008). *De assimilatie van stem in de tussentaal van Franstalige leerders van het Nederlands*. Université catholique de Louvain.
- BOSSERS, B. e.a. (red.) (2010), *Handboek Nederlands als tweede taal in het volwassenenonderwijs*. Bussum: Coutinho.
- DESMET, P., KLEIN, J.R. & LAMIROY, B. (1996). *Vous dites?! Répertoire d'erreurs courantes en français chez les néerlandophones*. Leuven/Amersfoort, Acco.
- ECKMAN, F.R. (2008). *Typological markedness and second language phonology*. In J.G. Hansen Edwards & M.L. Zampini (eds.), *Phonology and second language acquisition*, Philadelphia: John Benjamins.
- ELLIS, R. (1994). *Understanding Second Language Acquisition* (2de uitgave). Oxford: Oxford University Press.
- GARDNER, Robert C. (1985). *Social Psychology and Second Language Learning. The role of Attitudes and Motivation*. London: Edward Arnold.
- GASS, S. & SELINKER, L. (2008). *Second Language Acquisition: An Introductory Course* (3rd Edition). New York: Routledge/Taylor Francis.
- RASIER, L., van Heuven, V., Defrancq, B. & Hiligsmann, Ph. (2011). *Nederlands in het perspectief van uitspraakverwerving en contrastieve taalkunde*. Lage Landen Studies Vol. 2. Gent: Academia Press.
- HILIGSMANN, Ph. & RASIER, L. (2007). *Uitspraakleer Nederlands voor Franstaligen*. Waterloo: Wolters Plantyn
- HILIGSMANN, Ph., BAELEN, M., LELOUP, A.L. & RASIER, L. (2008). *Praktijkgerelateerd contrastief onderzoek naar vreemdetaalverwerving*. In: *Toegepaste Taalwetenschap in Artikelen* 80 (2), Amsterdam, 19-28.
- HILIGSMANN, Ph. (1997). *Linguïstische aspecten en pedagogische implicaties van de tussentaal van Franstalige M.O.-leerders van het Nederlands*, Genève: Droz.
- HILIGSMANN, Ph. (1998). *De uitspraak van (Belgisch-)Franstalige leerders van het Nederlands: een theoretische en didactische benadering*. In: *Neerlandica Wratislaviensis* X, Wroclaw, 171-182.
- HILIGSMANN, Ph. (2008). *Het nut van (contrastief) grammatica-onderwijs in vreemdetaalverwerving*. In Hiligsmann e.a., *Recente ontwikkelingen in het contrastief taalonderzoek Nederlands-Frans*, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde-Gent

- KUIKEN, F. (2002). *Taalverwerving*. In: Appel et al. (red.) *Taal en taalwetenschap*. Oxford: Blackwell Publishing, 48-67.
- KUIKEN, F. (2011). *(Vreemde)taalverwerving en de contrastieve aanpak*. In: n/f 10. Association des néerlandistes de Belgique francophone: Nijmegen, 13-26.
- LADO, R. (1957). *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. University of Michigan Press: Ann Arbor.
- LENNEBERG, E. (1967). *Biological foundations of language*. New York: John Wiley and Sons.
- METTEWIE, L. (2015). *Langue et linguistique néerlandaises. Questions approfondies. De verwerving van het Nederlands als NT2 of NVT*. Université de Namur, Faculté de philosophie et lettres.
- METTEWIE, L., VAN MENSEL, L. & BELANG, D. (2006). *Entreprises bruxelloises et langues étrangères. Pratique et coût d'une main d'oeuvre ne maîtrisant pas les langues étrangères*. Rapport de recherche. Bruxelles: TIBEM Asbl.
- MICHAUX, M-C., HILIGSMANN, Ph. & RASIER, L. (2010). *Het klemtoonpatroon in de tussentaal van Franstalige leerders van het Nederlands*. In Fr. Grucza (red.) *Vielheit und Einheit der Germanistik weltweit, Akten des XII. Internationalen Germanistenkongresses Warschau, Band 4*, Peter Lang: Frankfurt am Main, 321-332.
- ODLIN, T. (1989). *Language Transfer: Cross-Linguistic Influence in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PETITJEAN, F. (2012). *Dubben of ondertitelen?* In *Knack*, 86-90.
- RASIER, L. (2006). *Prosodie en vreemdetaalverwerving. Accentdistributie in het Frans en het Nederlands als vreemde taal*. Onuitgegeven proefschrift, LLN: UCL.
- RASKING, J. (2006). *Clichés over de Waalse werknemer*. In *De Standaard* [online opiniestuk]. Beschikbaar op <http://www.standaard.be/cnt/gmn111710>, laatst geraadpleegd op 29 april 2017.
- SINARDET, D. (2007). *Het samenleven van twee onderdrukte meerderheden. Vlamingen, Franstaligen en de media*. In Buelens, G., Van Reybrouck, D. & Goossens, J. (eds.). *Waar België voor staat: een toekomst visie*. Meulenhoff/Manteau, 27-37.
- STEUVE, C. (2015). *De invloed van het Frans als moedertaal op het Nederlands van Belgisch-Franstalige politici* (Ongepubliceerd eindwerk). Université catholique de Louvain, Faculté de philosophie, arts et lettres.
- THEISSEN, S., HILIGSMANN, Ph. & RASIER, L. (2013). *Dictionnaire contrastif français-néerlandais*, Louvain-la-Neuve: PUL.
- THEISSEN, S., HILIGSMANN, Ph., RASIER, L. & KLEIN, C. (2015). *Nederlands Frans in contrast. 2000 lexicologische valstrikken in het Frans*, Leuven: Acco.

GEBRUIKTE VIDEO'S

http://www.rtbf.be/auvio/detail_negociations-federales-declarations-de-kris-peeters-charles-michel-et-alexander-de-croo?id=1953089, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://www.rtbf.be/auvio/detail_kris-peeters-s-installera-a-anvers-pour-defier-bart-de-wever-aux-communales-de-2017?id=2160159, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/595847.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/511068.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/576542.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://www.rtbf.be/auvio/detail_koen-geens-trois-mois-pour-extrader-abdeslam-un-delai-raisonnable?id=2093711, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://www.rtbf.be/auvio/detail_l-acteur-en-direct?id=2110335, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://www.rtbf.be/auvio/detail_l-interview-des-decodeurs-maggie-de-block?id=2069350, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/belgique/politique/maggie-de-block-l-affirme-sur-bel-rtl-le-prix-des-antibiotiques-va-augmenter-mais-elle-promet-une-autre-mesure-favorable-aux-patients-858947.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://www.rtbf.be/auvio/detail_van-overtveltdt-sur-les-panama-papers?id=2097449, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/539525.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/604246.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/546397.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/354782.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://www.rtl.be/info/video/389377.aspx>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

https://www.rtbf.be/info/regions/liege/detail_verviers-la-bourgmestre-extremement-choquee-apres-la-video-d-une-jeune-chantant-la-haine-dans-la-rue?id=9372214, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

https://www.rtbf.be/auvio/detail_theo-francken?id=2035797, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/Berlijn/1.2849403>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/politiek/217675-michel-scheiding-der-machten-respecteren>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/journaal/2.47267?video=1.2796720>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/binnenland/212273-belgie-bereikt-dan-toch-akkoord-over-ceta>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/buitenland/1.2848558>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/deochtend_DO/2.47900?video=1.2848565, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/buitenland/199061-dit-zijn-opnieuw-barbaarse-daden>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/journaal/2.43496?video=1.2608303>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/villapolitica/2.47783?video=1.2838938>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/terzake/2.42945?video=1.2571045>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/politiek/1.2570848>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/programmas/dezevendedag/2.46908?video=1.2777626>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/politiek/1.2631495>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/politiek/187201-francois-bellot-de-rationele-ingenieur>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/politiek/1.2017509>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/economie/1.2772210>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/videozone/nieuws/buitenland/1.1916255>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/binnenland/111621-di-rupo-te-veel-macht-voor-n-va>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/binnenland/46246-milquet-countert-kritiek-op-briers>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

<http://nieuws.vtm.be/binnenland/38422-milquet-vraagt-om-agenten-te-schorsen>, laatst geraadpleegd op 29/04/2017.

BIJLAGEN

Bijlage A: Transcriptie van de geanalyseerde fragmenten (elektronische versie)

Place Blaise Pascal, 1 bte L3.03.11, 1348 Louvain-la-Neuve, Belgique www.uclouvain.be/fial

